

הישיבה השלוש-מאות-ושישים-ואחת של הכנסת השתיים-עשרה

יום שני, ט"ז בטבת התשנ"ב (23 בדצמבר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

א. דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת ד' שילנסקי לחבר הכנסת א' אליאב

אריה אליאב (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

את יתר הדברים אמסור בהרחבה בעל-פה. באופן פרטי. ברכה גם לאשה טניה, שהיא שותפה מלאה ופעילה. בשם הנשים אני מתאונן על חוסר הצדק שנעשה. כולם יודעים איזו שותפה היא האשה שלך, טניה, וכולם דיברו רק על ליובה. אני מתייחס גם לטניה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

ראשית, הודעה למזכיר הכנסת. לפני ההודעה, אני רואה שיש לי הודמנות למסור ברכה — זה תמיד קודם להודעה — לחבר הכנסת ליובה אליאב. אני בטוח שזה על דעת הכול. נצטרף לכל הברכות והאיחולים שהושמעו ונכתבו באמצעי התקשורת. פה-אחד, בשם כל הסיעות.

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

ה' מחאמיד ומ' נפאע: הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון — התיישנות תביעה של חולה נפש), התשנ"ב — 1991, מאת חבר הכנסת אוריאל לין: הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חובת בדיקה לקטינים), התשנ"ב — 1991, מאת חברי הכנסת רן כהן ור' ריבלין: הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (חבר מועצה שפרש מסיעתו), התשנ"ב — 1991, מאת חבר הכנסת גדעון גדות.

עוד הונחו על שולחן הכנסת — החלטה בדבר חלוקה של הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ב — 1991, והחלטה בדבר חלוקה של הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3), התשנ"א — 1991.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעה למזכיר הכנסת. בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק לתיקון פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פטורים) (מס' 6), התשנ"ב — 1991, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לדיון מוקדם — הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון — העברת כספים לרשויות המקומיות), התשנ"ב — 1991, מאת חבר הכנסת יוסף גולדברג: הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (ביטול), התשנ"ב — 1991, מאת חבר הכנסת אלי דין: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון — מימון תשלומים חריגים), התשנ"ב — 1991, מאת חברי הכנסת ח' גוזינסקי,

ג. שאילתות ותשובות

באזור שהוא נגוע אבטלה קשה ממילא, שלא לדבר על הפגיעה כמאות משפחות של עובדים חרוצים, שאין להם מקור פונסה אחר.

ברצוני לשאול:

1. באיזו מידה מעורב משרד התעשייה והמסחר בפרשה זו, והאם ניתן להציל את המפעל?

2. מתפרסמות ידיעות שונות בדבר אפשרות להפעלת "מגה" באתר אחר בסביבות חיפה. האם אוכל לקבל מידע מדויק ועדכני בעניין זה?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. ההחלטה לסגור את המפעל בחיפה היא החלטה פנימית

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: שאילתות ותשובות. אני מזמין את שר התעשייה והמסחר להשיב על שאילתות.

אדוני השר, יש תופעה מיוחדת במינה — חבר הכנסת שבח וייס איננו נוכח לצורך קבלת תשובה. זאת תופעה נדירה. אתה פטור מלהשיב על שאילתא מס' 4149, והתשובה עוברת לפרוטוקול.

4149. עתיד המפעל "מגה" בחיפה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

בית-החרושת לנעליים במפרץ-חיפה, "מגה", המעסיק כ-170 עובדים, צפוי לסגירה. סגירתו תעמיק את האבטלה

גומלין בשיעור אפסי של 1.5% מכלל המכירות שלה בישראל. גם זה לא מנע מצה"ל וממערכת הביטחון וגם מגופים ממשלתיים אחרים, לרכות המשטרה, לקנות מכונות מחברת "רנו". ואלו דוגמאות.

אם הממשלה לא מקיימת בעצמה את החלטותיה, מה אתם רוצים שיעשו היצרנים הישראליים? בתקופה כזאת חובה עליכם — אני מדבר על הממשלה — לדאוג לאכיפה מלאה של ההחלטות שלכם בנושא זה. מה היא תגובתך?

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:
רכישות נעשות בדרך כלל משיקולים שונים, בין השאר שיקולים של כדאיות כלכלית וכדומה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:
הרכישות נעשות משיקולים אלה. בדרך כלל אלה שיקולים רלבנטיים. ברור שרכישות על-ידי הממשלה, ללא רכישות גומלין, הן דבר שאיננו רצוי.

אנו פועלים בעניין זה, המשרד יחד עם הרשות לשיתוף פעולה תעשייתי, ויש בדעתי להגביה את הקומה של הטיפול בכל הסוגיה הזאת במשרד התעשייה והמסחר, וככל שדרוש, גם לבוא לממשלה עם הצעות ממשיות יותר, כדי להבטיח אכיפה נאותה של הצורך ברכישות גומלין.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא מס' 4295, מאת חבר הכנסת יוסי גולדברג. חבר הכנסת יוסי גולדברג אינו נוכח. התשובה תימסר לפרוטוקול.

4295. תעריפי הביטוח הרפואי לסטודנטים

חבר הכנסת י' גולדברג שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

לאחרונה העלו כל קופות-החולים את תעריפי הביטוח הרפואי לסטודנטים שאינם עובדים, בשיעור של עד פי-ארבעה. העלאה מתואמת זו מעלה את החשד, כי מדובר בהתארגנות מצד קופות-החולים.

בעקבות ההעלאה עלולים אלפי סטודנטים להישאר ללא ביטוח רפואי, מאחר שאין הם יכולים לשאת בהוצאות הכספיות הגבוהות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?
2. האם אין בכך משום יצירת קרטל האסור על-פי החוק?
3. אם כן — אילו צעדים יינקטו?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' נסים:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2-3. הממונה על ההגבלים העסקיים במשרד עורך עתה בדיקה יסודית בדבר חשד להסדר-כובל בין קופות-החולים בנושא זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא מס' 4339 של חברת הכנסת תמר גוזניסקי.

של קונצרן "כור", במסגרת התוכנית להבראת הקונצרן, וזאת על רקע ההפסדים הכבדים של "מגה" בשנים האחרונות.

2. למיטב ידיעתי, הנהלת "מגה" מתכננת להעביר קווי ייצור רווחיים למפעלה בירושלים ולהציע ל-40 מעובדי "מגה" בחיפה לעבור ולעבוד בו.

4231. רכישות גומלין בישראל על-ידי יצרניות רכב

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ח בחשוון התשנ"ב (5 בנובמבר 1991):

ברצוני לשאול:

1. מה הוא היקף רכישת הגומלין בישראל של שבע יצרניות הרכב המובילות מבחינת מספר כלי הרכב הפרטיים שהן מייצאות לישראל ומוכרות בה?

2. אילו מבין החברות מבצעות קניות גומלין, ובאילו שיעורים?

3. האם תימנע הממשלה מרכישת רכב עבור עצמה, עבור צה"ל ועבור גורמים ציבוריים אחרים מחברות שאינן מבצעות קניות גומלין או מחברות המבצעות קניות גומלין בהיקף מצומצם מדי?

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

1. שיתוף הפעולה התעשייתי — קניות גומלין — של חברות הרכב בשנת 1990 היה בהיקף של 36 מיליון דולר, לעומת 42 מיליון דולר בשנת 1989.

2. חברת "סוכרו" — כ-3%; "מיצובישי" — 0%; "פיגור", "סיטראן" — כ-28%; "פיאט" — כ-13%; "דייהטסו" — 0%; "פולקסווגן", לרבות "אודי" ו"סיאט" — כ-18%; "רנו" — כ-1.5%; "פורד" — כ-5%; "אופל" — כ-13%; "יולבר" — כ-8%; "סוויק" — 0%; "ב.מ.וו." — כ-41%.

3. הממשלה תמשיך ותפעל מכוח החלטותיה, הכוללות, בין היתר, את החלטות הממשלה מיום 19 בפברואר 1984 ומיום 4 בפברואר 1986, המקיימות את מסגרת הפעולה של הרשות לפיתוח תעשייתי.

הרשות לפיתוח תעשייתי שוקדת על ביצוע החלטות אלו ונמצאת בגין זה בקשר רצוף עם כל הגופים הרוכשים הממשלתיים — משרדי ממשלה, חברות ממשלתיות, גופים מתקצבים על-ידי הממשלה, רשויות מקומיות וכיוצא באלה.

הגוף האחראי לרכש הרכב בממשלה הוא מינהל הרכב הממשלתי, הכפוף לחשב הכללי במשרד האוצר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני השר, מקריאת הנתונים ודאי ראית, שחברת "מיצובישי" איננה מבצעת קניות גומלין בישראל. לפי המידע הנמצא ברשותי, הסיבה היא סיבה פוליטית של חרס ערבי. למרות זאת קנתה הממשלה לסגני שרים ולמנכ"לים מכונות מתוצרת "מיצובישי". גם חברת "דייהטסו" איננה מבצעת שום קניות גומלין בישראל, מאותה סיבה פוליטית. זה לא מנע מצה"ל, שכידוע הוא גורם ציבורי ממשלתי, לקנות לקצינים הבכירים מכונות של "דייהטסו". חברת "רנו" עושה קניות

כך שמחמת החשיפה לא יכולה היתה להיגרם פגיעה כלשהי. אם קרו דברים כאלה, הם מסיבות אחרות לגמרי. לא בגלל החשיפה, וזה קורה מעת לעת בתעשייה בכל מדינה אחרת בעולם.

השאלה השנייה שונה בתכלית מהשאלות שנכללו בשאלתא, וגם מן השאלה הראשונה בעל-פה. הנושא הזה הוא נושא שונה בתכלית. מדובר על יבוא מפורטוגל. פורטוגל היא אחת ממדינות הקהילייה האירופית, וכידוע לכולנו, יש הסכם סחר חופשי בין ישראל לבין הקהילייה האירופית. אין לישראל כל יכולת וכל אפשרות למנוע ייבוא מהארצות האלה, כפי שמדינות אירופה אינן יכולות למנוע ייצוא ישראלי למדינותיהם.

יש בעיה מסוימת, שדווקא היום דנתי בה, בסוגיה הזאת, והיא שמגיע לכאן יבוא כרמה של מה שקרוי "סוג ב'". איננו יכולים למנוע יבוא מסוג ב', אבל אנחנו בודקים כל אפשרות משפטית, לרבות בדיקה עם נציבות הקהילייה האירופית — כדי לנסות לאחר דרכים כיצד למנוע תחרות בסוגיה הזאת. אין ערובה לתוצאות משכיעות רצון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא מס' 4340 מאת חבר הכנסת שבח וייס.

לפני כן תרשו לי הערה לחבר הכנסת שבח וייס. קיבלתי פנייה בעל-פה וגם בכתב בקשר לשאלתא הקודמת, שהתשובה עליה הועברה לפרוטוקול מכיוון שחבר הכנסת וייס לא היה נוכח. לצערי, אינני יכול לקבל את הפנייה. אני מבין שהיית בישיבה חשובה. דרך אגב, ציינתי שזה מקרה נדיר שאינך נוכח בזמן מתן תשובות על שאלות. אולם משתי סיבות אינני יכול לקבל את הפנייה: א. אינני רוצה לקבוע תקדים: ב. לו הייתי רוצה לקבוע תקדים, הייתי אני צריך להחמיר את, כי אתה סגן יושב-ראש הכנסת. במקרה כזה תמיד הפסיקה שלי לחומרה.

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, האם אני יכול להתנדב?

היו"ר ד' שילנסקי:

זה מקובל.

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

אני מתנדב. אני חושב שחבר הכנסת שבח וייס, שמקפיד על קלה כחמורה, ראוי לכך; וברשותך, אני הייתי משיב על השאלתא מס' 4149 של חבר הכנסת וייס.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה תמיד מקובל. בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

1. ההחלטה לסגור את המפעל בחיפה היא החלטה פנימית של קונצרן "כור", במסגרת התוכנית להבראת הקונצרן, וזאת על רקע הפסדים הכבדים של "מגה" בשנים האחרונות. אני רוצה לציין, שאין לכך קשר עם תהליך החשיפה, אם מאן-דהוא חשב כך.

2. למיטב ידיעתי, הנהלת "מגה" מתכננת להעביר קווי ייצור רווחיים למפעלה בירושלים ולהציע ל-40 מעובדי "מגה" בחיפה לעבור ולעבוד בו. אלה ידיעות בלתי רשמיות שיש לנו.

שבח וייס (העובדה):

שאלה נוספת.

4339. חשיפה לייבוא של חומרי גלם לתעשיות

הריטים ובנייה

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר התעשייה והמסחר ביום י"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

בידיעה בעיתון "דבר" מהיום נמסר על חשיפה לייבוא של חומרי גלם לתעשיות הריטים ובנייה, ומכך עולה חשש לגורל הענף ולפיטורי 2,500 עובדים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם כן — מה הם השיקולים שעמדו מאחורי חשיפה

זו?

3. מה עושה משרדך על מנת לאכוף את התקנות למניעת ייבוא מארצות שלישיות?

4. נוכח הסכנה המרחפת על הענף, האם ייעשו שינויים במדיניות החשיפה לייבוא?

5. איזה פתרון מציע משרדך, אם יפוטרו עובדי הענף?

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

1 — 2. לא. תהליך חשיפת הלבדים ייעשה באופן מבוקר והדרגתי על פני שבע שנים ויאפשר למפעלים להיערך לקראתו.

3. נקבעו מכסי מגן גבוהים.

4. הנושא ייבחן בעתיד על-ידי ועדת מנכ"לים, שהוקמה לבדוק את התפתחות החשיפה.

5. נוכח האמור לעיל, לא נראה שצפויים פיטורין בענף.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני השר, תשובתך אינה עונה על הבעיה שכבר קיימת היום. לאחרונה נסגרו שני קווים לייצור סיבית: כבר עכשיו נסגרו, לכן, אנו מדברים על צמצום בייצור כבר עכשיו, כאשר קיימים המכסים הגבוהים, והמכסים הגבוהים האלה הרי יהיו בסופו של דבר רק לתקופה קצרה, ולאחר מכן — אם לא פיטורים היום, הרי הפיטורים יהיו מחר. לכן, אינני מכינה כיצד אתה, בתשובתך, רואה בזה איזה פתרון.

השאלה השנייה בקשר לזה — מגיע יבוא חלופי. מגיעים חומרי גלם ללא תקן, מהסוג MDF, שעליהם לא מוטל מכס, והייבוא הזה לא נאסר. הוא משמש לייצור רהיטים, הוא מכיל חומר רעיל, שמסוכן במיוחד בחוררי ילדים ובמטבחים. כלומר, באופן מעשי, ייצור הלבדים סובל כבר היום מתחרות שאינה קשורה כלל במכס. לכן הענף הזה, שממנו מתפרנסים באופן ישיר ועקיף 15,000 עובדים, להערכתך כן נמצא בסכנה חמורה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, אדוני השר.

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, התשובה על השאלה הראשונה היא, כי לא עולה על הדעת ולא ייתכן שנסגרו מפעלים, או פוטרו עובדים במפעלים על רקע החשיפה לייבוא. החשיפה כולה התחילה בחודש ספטמבר 1991, כלומר לפני חודשים-שלושה חודשים. המכסים שנקבעו הם גבוהים מאוד, באופן שכל ייבוא מארצות שלישיות איננו יכול להתחרות בייצור הישראלי.

אותי בעצם לפנות אליך בעניין הזה. יש כאן דוגמה של מעורבות נקודתית, אני מעריך על רקע הידיעה שאזור זה מוכה אבטלה.

לכן, גם בשאילתא הקודמת שאלתי, מה היא מידת המעורבות של משרדך במקרים כאלה? אני, כחיפני וכנציג של הסביבה מתעניין באופן מיוחד בנעשה שם, אבל בסוגיה כולה של המדיניות, יחד עם הטיפול הנקודתי — האם אפשר לקבל ממך איזו אינפורמציה עליה, האם אתה מתכוון לעשות זאת במקומות נוספים באותו אזור שכבר ידוע ומוכר שהוא מוכה אבטלה קשה וזמן מתמשך?

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

ברשותך, אדוני היושב־ראש, אני מבקש להשיב ולומר, שלגבי המפעל "נשר" הדגשתי, כי בתנאים הקיימים אין כל חשש. ייבוא המלט לישראל, שהיה עד כה, היה ייבוא שהיה דרוש לצריכה המקומית, שנכעה מהגידול בכנייה בישראל בשנה־שנתיים האחרונות. כבר אמרתי שכל הייבוא, כמעט כולו, בוצע על־ידי מפעל "נשר". יתר על כן, הייבוא תאם בדיוק את מה שנדרש מעבר לייצור המקומי של מלט. זאת אומרת, כמות היבוא תאמה את הצריכה המקומית, ללא עודפים וללא תחרות. לכן לא היה מקום לשום מעורבות. להיפך, כדי להקל את ייבוא המלט הורדנו לתקופה קצובה את המכסים על־מנת לאפשר אייכוּב בתהליך, כי היה מחסור. הדבר הזה יסתיים ב־1 בינואר, בסוף החודש הזה, והכול יחזור למתכונתו. אני הדגשתי: בתנאים הקיימים, להבדיל ממה שצינתי.

התוכנית להוציא מכרז למתקני פריקה למלט מיובא יכולה ליצור תנאים חדשים. אני סבור שנושא כזה ראוי לו, או ראוי לרשות הנמלים שלא לעשות אותו על דעת עצמה, לפני שיתקיים על כך דיון בממשלה. הסיבה היא, שלרשות הנמלים יש אומנם סמכות לעשות זאת, אבל היא בחרה לעשות הסכם ל־9.5 שנים במקום ל־10 שנים, כי על הסכם של 10 שנים צריך לקבל אישור הממשלה. אמרתי שלא ייתכן לעקוף את הממשלה על־ידי הפחתה בחודשים מספר כאשר מדובר על נושא, ששיקול כללי חשוב מאוד שיישמע בו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני ארשה לעצמי להפנות תשומת לב — גם של חבר הכנסת שבח וייס, ויסלח לי גם השר, אני מבקש גם מכל השרים — זו כבר לא היתה שאילתא, אלא דיון ממצה בנושא, כמו הצעה לסדר־היום.

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

אם השאלות הן באורך כזה — התשובות בהתאם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אמרתי שאני מבקש גם מחברי הכנסת לקצר בשאלות הנוספות, ואז גם השרים יוכלו לקצר בתשובות.

4375. חשיפה לייבוא של חומרי גלם לתעשיות רהיטים ובנייה

חבר הכנסת י' שמאי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

בארץ קיימים מפעלים מספר של חומרי גלם לריהוט ולבנייה, המספקים בעיקר לבידים, סיבית וכן סוגי עץ שונים. מפעלי חומרי הגלם הנ"ל נמצאים בעיקר בערי השדה — פרס־חנה, עמק־היהודן, אשקלון, גוש־חפן, רמלה, ערה, כרמיאל ופתח־תקווה — מעסיקים יותר מ־15,000 עובדים ומספקים סחורה באיכות גבוהה, שעומדת בתקן הישראלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, פה אני צריך להחמיר, כי כאשר נותנים תשובה, לפי בקשת השר, אין שאלה נוספת.

עכשיו ישיב שר התעשייה והמסחר על שאילתא מס' 4340 של חבר הכנסת שבח וייס.

4340. בית־החרושת למלט "נשר"

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

הייבוא המסיבי של מלט מחוץ־לארץ מסכן את עתידו של מפעל המלט "נשר" באזור חיפה. מפעל "נשר" עתיר הישגים והיסטוריה, מעסיק מאות עובדים ומפרנס את משפחותיהם. אזור חיפה, הנגוע באבטלה קשה ממילא, ייפגע פגיעה נוספת.

ברצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות ייבוא המלט לישראל?

2. כיצד משפיעה מדיניות זו על עתיד הענף בכלל ועל מפעל "נשר" חיפה בפרט?

3. האם יורה משרד התעשייה והמסחר על שינוי במדיניות הייבוא על מנת למנוע פגיעה ב"נשר"?

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

אדוני היושב־ראש, על שאילתא מס' 4340, אני מבקש קודם כול להעיר: כמעט כל ייבוא המלט לישראל, אולי אפשר לומר כל ייבוא המלט, מבוצע על־ידי חברת "נשר" עצמה, שהיא גם המונופול הייצורי בתחום זה, והבעלים של מפעל "נשר", כידוע, הם "כור" וחברת "כלל".

1. בהתאם להחלטת הממשלה בנושא החשיפה נקבע, כי החל מיום 1 בספטמבר 1991 יבוטלו מגבלות הייבוא באמצעות רישיו ויוטלו, באישור ועדת הכספים, מכסי מגן על ייבוא מארצות שלישיות.

2. בשלב ראשון ניתן להעריך שלא יתרחש כל שינוי מהותי בענף המלט. יש לקוות, שעם השנים ייפתח הענף לתחרות בריאה לטובת המשק ורווחתו.

3. בתנאים הקיימים היום, איננו סבורים שמפעל "נשר" ייפגע.

מדיניות החשיפה שנקבעה על־ידי הממשלה לא תשונה, ויש לצפות שמפעל "נשר" ייערך בהתאם.

עם זאת, פניתי — אני מבקש למסור זאת לחבר הכנסת שבח וייס — בסוגיה של המפעל "נשר" בחיפה, או "נשר חל־חן", לרשות הנמלים והרכבות בבקשה להעלות את נושא מתקני הפריקה למלט מיובא, שיצא מכרז כדי להקימם, לדיון ולהחלטת הממשלה. זאת אומרת, רשות הנמלים תעכב כיצוע של המגמה הזאת, של התוכנית הזאת, עד אשר יהיה דיון בממשלה בנושא זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אני מודה מאוד ליושב־ראש הכנסת, שאפשר לשר להשיב לי על שאילתא הראשונה. לגבי השאילתא השנייה, אדוני השר — הנה דוגמה של התערבות שלך, שאגב צוינה בהכלטה בחיפה ובסביבה, במקומונים ובדעת הקהל, וזה גם המריך

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יאיר לוי, עוד מעט אנחנו נגיע לזה וננהג בהתאם לפרוצדורה, כמו שצריך.

אדוני שר המשטרה, תואיל לענות על שאלתא מס' 4205 של חבר הכנסת משה שחל, שהופנתה לראש הממשלה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב־ראש, אני מחפש את ראש הממשלה.

שר המשטרה ד' מילוא:
תמתין כמה שנים.

היו"ר ד' שילנסקי:
כל דבר בעתו.

משה שחל (העבודה):

כמה אתה צריך להמתין, אדוני שר המשטרה?

היו"ר ד' שילנסקי:

היושבב כמרומים יודע את התשובה. נכון?

4205. נטורי־קרתא במשלחת הירדנית־הפלשתינית

במדריד

חבר הכנסת מ' שחל שאל את ראש הממשלה ביום כ"ח כחשוון התשנ"ב (5 בנובמבר 1991):

צירופם של אנשי נטורי־קרתא למשלחת הירדנית־הפלשתינית במדריד, על־פי ידיעות שפורסמו בתקשורת, נעשה בהמלצתו ובכרכתו של יאסר ערפאת.

ברצוני לשאול:

1. האם מאשר משרדך את הפרסומים האלה?

2. אם כן — מה היא עמדת הממשלה בנושא זה, ומה ייעשה בנדון?

שר המשטרה ד' מילוא:

1—2. אין בידינו כל מידע המצביע על השתתפות נטורי־קרתא במשלחת הירדנית־הפלשתינית למדריד.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שחל, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני השר, לא ענית לי על שאלה מס' 2: מה היא עמדת הממשלה בנושא זה?

שר המשטרה ד' מילוא:

מאחר שאין שום מידע המצביע על השתתפותם, גם לא צריכה להיות עמדת ממשלה. עמדת ממשלה צריכה להיות כאשר יש צורך בה. לא תמיד כשיש צורך יש עמדה, אבל בוודאי כשאין צורך — אין צורך לקבוע עמדה בעניין זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבקש מהשר רוני מילוא להשיב על שאלות שהופנו אל שר המשטרה.

3443. גנבת נשק ומסירתו לפעילי "כך"

בקריית־ארכע

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר המשטרה ביום ה' באב התשנ"א (16 ביולי 1991):

בבית־הדין הצבאי במחוז הצפון הודה טוראי דניאל פיינר,

נודע לו, כי לאחרונה קיים היצף של סוגי עץ מאיכות ירודה המגיע במסגרת מדיניות החשיפה ליבוא.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון, כי כאמצעות הייבוא נכנסים לארץ סוגי עץ מאיכות ירודה, בעלי רגישות לחולעים ולפטריית?

2. האם נכון, שמדיניות חשיפה והיצף של סוגי עץ שונים עלולה לגרום לכך, שמפעלים שלא יעמדו בתחרות ייסגרו, וכחוצאה מכך ייפלטו עובדים ממעגל העבודה היצרני ויגדילו את מצבת המובטלים?

3. מה ייעשה כדי למנוע את ייבוא העץ, שעומד בתחרות קשה עם המפעלים היצרניים בארץ?

4. האם ידוע למשרדך, כי העובדים שיפוטרו יהפכו נטל נוסף על כספי משלם המסים הישראלי, והאם הוקצו המשאבים המתאימים למטרה זו?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' נסים:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנושא ידוע, ומשרד התעשייה והמסחר פועל, בשיתוף פעולה עם משרד החקלאות, כדי למנוע כניסת סוגי עץ כאמור.

2—3. לא. במסגרת מדיניות החשיפה נקבעו מכסי מגן גבוהים, אשר יפחתו בהדרגה על־פני שבע שנים ויעניקו למפעלים די זמן להתארגן.

4. כאמור, לא צפוי שיפוטרו עובדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, תואיל להשיב בבקשה על שאלתא מס' 4394 של חבר הכנסת מיכה גולדמן. הוא איננו נוכח: התשובה חימסר לפרוטוקול.

שר התעשייה והמסחר מ' נסים:

אדוני היושב־ראש, על השאלתא של חבר הכנסת גולדמן אין לי כאן התשובה. אשלח אותה לפרוטוקול.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. תודה רבה לשר התעשייה והמסחר. שר המשטרה מוזמן להשיב על שאלות. אדוני שר המשטרה, אתה שקוע בעניינים שברומו של עולם.

שר המשטרה ד' מילוא:

ענייני ביטחון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תואיל בטובך להשיב על שאלתא שהופנתה לכבוד ראש הממשלה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב־ראש, לחבר הכנסת שלמה דיין יש שאלות לשר המשטרה, והוא יצא מהאולם. אני משוכנע שהוא יצא מהחשש שהמשטרה תרדוף אותו, כך שאין לשר המשטרה מה לענות בנושא הזה. מהעבר הוא יודע, שכל מי ששואל שאלתא נרדף.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני שאלתי עשרות שאלות ולא נרדפתי.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אתה לא דתי, אתה לא חרדי, והמשטרה לא תרדוף אותך.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן — הכיצד ייתכן שהמשרה תוציא נער מבית-הספר, תכה אותו לעיני כל הכיתה ותחקור אותו שעות, ללא ידיעת הוריו?

3. מה הם הנהלים לגבי מעצר קטינים?

4. האם מסבירה המשטרה לשוטרים דרכי התנהגות עם אוכלוסיית קטינים?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 3. מדובר בקטין כבן 17, אשר הגושה נגדו תלונה בגין התעללות חמורה בקטין אחר, בן תשע.

בתאריך 6 בינואר 1991 הגיעו שני חוקרי נוער מתחנת חולון לבית-הספר של הקטין החשוד. בתיאום עם קצין הביטחון של בית-הספר הובא הקטין מכיתתו לחדר קצין הביטחון. השוטרים אמרו לו כמה הוא חשוד והודיעו לו שהוא עצור ועליו להלוות אליהם לתחנה. הקטין החל לברוח, ולכן נכבל באזיקים והובא לתחנה.

תלונתו של אבי הקטין בנושא הנ"ל נחקרה על-ידי קצין תלונות הציבור של מרחב-איילון והועברה אחר כך לבדיקת החוליה הארצית לבידור תלונות שבמטה הארצי של המשטרה.

בהנחיות המשטרתיות הנוגעות לטיפול המשטרה בנוער נקבע, כי ככלל לא ייעצר קטין בבית-הספר שבו הוא לומד, ואם אי-אפשר להשהות את המעצר, יש לתאם את דרך ביצועו עם מנהל בית-הספר, כדי שביצוע המעצר לא ייראה כלפי חוץ כפעולה משטרתית.

בתיק הבירור בתלונה נקבע, כי שני השוטרים לא נהגו במעצר הקטין בהתאם לפקודות המשטרה, בכך שעצרו אותו בבית-הספר, גרמו להסלמת האירוע, ולא הודיעו להוריו מיד על כי הוא עצור בתחנת המשטרה. אשר על כן, הוחלט להעמיד את שני השוטרים לדין משמעתי.

4. המשטרה אכן מסבירה לשוטרים את דרכי ההתנהגות עם אוכלוסיית הקטינים, ויש הוראות משטרתיות מפורטות בנושא, אשר נלמדות. במקרה דנן חרגו שני השוטרים מן ההוראות, ולכן הם יועמדו לדין משמעתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

שר המשטרה ישיב על שאילתא מס' 3924 של חבר הכנסת שלמה דיין: איננו נוכח.

יאיך לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
הוא נוכח.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. לא ראיתי. שכנך הצהיר שאדוני לא יהיה פה, ואף נתן הסברים למה, אבל כנראה הוא טעה. קורה לפעמים.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אין לי ממה לחשוש, אדוני היושב-ראש.

3924. תלונות במשטרה נגד שרים

חבר הכנסת ש' דיין שאל את שר המשטרה ביום כ"ב בתמוז התשנ"א (4 ביולי 1991):

בתאריך י"א באב התש"ן הגיש חבר הכנסת יאיר לוי

בן 24, כגנבת נשק ותחמושת ובהעברתם לידי פעילי "כך" בקריית-ארבע: קוזריאל מאיר וולס נחשון. על-פי הודאתו, נועד הנשק לפגוע בערבים.

ברצוני לשאול:

1. האם נעצרו ונחקרו קוזריאל מאיר וולס נחשון?

2. האם נפתחה חקירה לגילוי מאגרי נשק בקריית-ארבע ובשטחים, והאם נחשפו היעדים הפוליטיים של מחתרת זו?

3. מה עלה בגורלם של התחמושת, המטענים ומטולי הרקטות שהועברו על-ידי פינר לפעילי "כך" בקריית-ארבע? האם נעשה בהם שימוש? מי קיבל אותם לידי והיכן הם מצויים כיום?

4. כיצד בדעת משרדך לטפל בעניין זה בהמשך?

שר המשטרה ר' מילוא:

1. האנשים המוזכרים בשאילתא נעצרו ונחקרו ביחידה הארצית לחקירת פשעים של משטרת ישראל. נגד קוזריאל מאיר הוגש כתב אישום בגין החזקת נשק ותחמושת, הוא הורשע ונידון לשנתיים וחצי מאסר בפועל. נגד נחשון ולס הוגש כתב אישום בגין רצח תושבת אזורי יהודה ושומרון. ומשפטו עדיין מתנהל.

2. הנושא המצוין בשאלה מס' 2 בשאילתא אינו בתחום טיפולה של המשטרה.

3. החייל דניאל פינר נחקר על-ידי מצ"ח — משטרה צבאית חוקרת. הוא הועבר לחקירת המשטרה אך ורק בכל הקשור בחשוד קוזריאל. בעקבות חקירה זו נתפסו אצל קוזריאל מחסניות, זוויל ריק של טיל "לאו", רימון עשן ותחמושת.

4. משטרת ישראל מבצעת את תפקידיה על-פי החוק, ותמשיך לטפל בכל אירוע שיהיה בגדר סמכותה, כמתבקש מנסיבות האירוע, ועל-פי החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה, אדוני השר. אני שמח שנפתחו חקירות ומצהה הדין.

אני מבקש לשאול אותך, אדוני השר: האם אתה יכול לומר בביטחון, שמשטרת ישראל יודעת, שאין משהו כגון מחתרת המחזיקה כלי נשק, חומרים מתפוצצים וכן הלאה היום בתחומי השטחים?

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אני יכול רק להשיב, שלא ידוע למשטרת ישראל דבר על קיום מחתרת מעין זו. במסגרת זאת אין לי יכולת להשיב יותר.

3845. מעצר קטין בבית-ספר

חבר הכנסת ב' בן-יאליעזר שאל את שר המשטרה ביום י"ג בתמוז התשנ"א (25 ביוני 1991):

ד"ר יצחק קדמן, מנהל המועצה לשלום הילד, מוסר, שבשני מקרים נהגה המשטרה שלא כיאות עם נערים. במקרה אחד, נער בן 16 הוצא בכוח על-ידי שוטרים מכיתתו, נחבל ונחקר יותר מארבע שעות. להוריו נמסרה הודעה על מקום הימצאו רק לאחר שעות רבות.

גם כן נכתבו כתבות בעיתונות. האם גם אותם שרים יחקרו?

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אני אינני יכול לדעת כרגע — — —

אלי דיין (העבודה):

איזה שרים?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

חבר הכנסת אלי דיין, אתה לא יודע איזה שרים יש להם קוטג'ים גדולים, שקיבלו אותם כחצי חינוס?

היו"ר ר' שילנסקי:

חבר הכנסת יאיר לוי, אני הבינתי שהשאלה הופנתה לשר המשטרה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, לא ידוע לי על חקירות המתנהלות נגד שרים אחרים בעניין דירותיהם, אבל בנושא הזה אני לא יכול להתחייב לגבי העתיד. אם תהינה תלונות, כל תלונה תיבדק ותיחקר עד תום.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני הגשתי — — — נגד שרים ונגד מנכ"לים, ולא רצו להתייחס לזה. משטרה מגמתית, שר מגמתי. אוי לאותה בושה, אוי לאותה כנסת, ששר עולה פה ומשקר במזיד. אני הגשתי תלונות — — —

היו"ר ר' שילנסקי:

חבר הכנסת יאיר לוי, יש פרוצדורה להבעת דעה בכנסת. היא עומדת לרשותך ותוכל להשתמש בה אם תרצה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

במה?

4029. התחזות פעילי "כך" לאנשי משטרה

חבר הכנסת ח' פארס שאל את שר המשטרה ביום י"ד באב התשנ"א (25 ביולי 1991):

ביום 22 ביולי 1991 נמסר בעיתונות, כי פעילים בתנועת "כך" נוהגים לעתים מזומנות להתחזות לבלשי משטרה באמצעות הצמדת נורה כחולה מהבהבת לגג מכוניתם, וכך הם חוצים עם כלי רכבם אזורים סגורים שבהם אסורה תנועת אזרחים.

כמו כן נמסר, כי בתאריך 21 ביולי 1991 נכנסו פעילי "כך" בשיטה זו לעיר העתיקה בירושלים, בידיעתו ובאישורו הפסיכי של קצין משטרה שנכח במקום.

ברצוני לשאול:

1. האם השר מאשר עובדות אלה?

2. אם כן — אילו אמצעים יינקטו בעתיד נוכח תופעת אלו?

3. האם ננקטים אמצעים משמעותיים כלשהם כנגד הקצין שהיה נוכח בעיר העתיקה בעת שאנשי "כך" נכנסו לעיר תוך שימוש בנורה כחולה?

שר המשטרה ר' מילוא:

1. 3. העובדות שצינו בשאלתא אינן ידועות למשטרה, ואין כל ראיות לכך שהתופעה שצוינה אכן קיימת. יש לציין שהתמונה שהופיעה בעיתון צולמה ליד משרדי "כך" ברחוב אוסישקין, כשהרכב היה בחנייה.

שאלתא, ובה ביקש לדעת, כמה תלונות הוגשו נגד שרי ממשלה בהווה ובעבר בגין העברות כספים למקורבים, וכיצד פעלה המשטרה בעקבות התלונות. בתאריך כ"ה בכסליו השבת במליאה, כי "במשטרת ישראל לא נתקבלה כל תלונה על-ידי קבוצה המכנה עצמה 'דין שווה לכולם'"; מצ"ב הפרטיכל.

מצרף אני בזה את תשובת המשטרה לאחד מחברי הקבוצה, שהתלונן "נגד ראש הממשלה ואחרים", ובתשובה מודיעים כי הוחלט "לא להוסיף לחקור בתלונה". התלונה הוגשה ב-24 ביוני 1990, ותשובת המשטרה היא מ-21 באוקטובר 1990, כלומר, התלונה הוגשה כחודשיים לפני שחבר הכנסת לוי שאל את השאלתא, שעליה השבת כי לא הוגשו כל תלונות.

ברצוני לשאול:

1. כן הוגשו או לא הוגשו תלונות, ואם כן — כמה ונגד מי?

2. אם כן — כיצד טופלו?

3. מדוע הוחלט שלא לטפל בתלונות?

4. האם נחקר נושא הדירות בפרשת דרעי בעקבות כתבה בעיתון ותלונת אזרח, ואם לא — מדוע נחקר העניין?

שר המשטרה ר' מילוא:

1 — 3. כמשטרה לא הוגשה תלונה כלשהי על-ידי קבוצה המכנה עצמה "דין שווה לכולם".

התלונה המצוינת בשאלתא ומצורפת אליה הוגשה על-ידי תלמיד ישיבה ששמו חזקיהו אופק, והוא בלבד רשום כמתלונן. ללא ציון שם של קבוצה כלשהי.

התלונה הועברה לפרקליטות המדינה לעיון ולהחלטה. לאחר בדיקת החומר החליטה פרקליטות המדינה ביום 27 באוגוסט 1990, כי אין בתלונה תשתית מספקת כדי לבסס חקירה פלילית, ולכן יש לסגור את החקירה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

רק נגד ש"ס — — —

שר המשטרה ר' מילוא:

המשטרה פעלה על-פי הנחיית פרקליטות המדינה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הם מתואמים עד תום. נסיך אחד שומר על הנסיך השני.

שר המשטרה ר' מילוא:

חבר הכנסת יאיר לוי, מייד אשיב לך, אם תהיה לך שאלה נוספת. אני רק רוצה לסיים את תשובתי.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני לא בעל הדבר, ולכן אין לי זכות לשאלה נוספת.

היו"ר ר' שילנסקי:

שמענו את קריאות הביניים.

שר המשטרה ר' מילוא:

4. חקירת נושא הדירות בפרשת דרעי החלה בעקבות כתבות בעיתון ופניות של אזרחים.

היו"ר ר' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שלמה דיין.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני השר, אני יודע שעל דירות של שרים רבים אחרים

המחוז הדרומי אורגן מייד עם חיזוק ותוספות משמעותיות של כוח-אדם ומשאבים, שכללו: הקמת יחידת סיור מיוחדת — יס"מ — מחוזית; הקמת יחידת עיקוב; והקמת שתי תחנות במשטרה חדשות — בנתיבות ובצומת תל-שוקת.

בימים אלו אושרה הקמת יחידת סמים מחוזית למחוז הדרומי. בשנת 1992 יקבל המחוז תוספת משאבים בהיקף של 15 שיאי כוח-אדם ושני שיאי כלי רכב לצורך משימה זו.

המחוז הדרומי איננו מקופח ויש לו די משאבים ותקנים ההולמים את משימותיו, וזאת אף שאין בו בית-ספר מחוזי. גם במחוז המרכז אין בית-ספר מחוזי. עם זאת, בימים אלו מתבצעת עבודת מטה לבחינת כל נושא בתי-הספר המחוזיים. אחת האפשרויות הנבחנות היא ביטול בתי-הספר המחוזיים הנפרדים והקמת מתקן אחד עבור כל יחידות המשטרה.

ככלל אין תקציב נפרד למחוזות, אלא כל מחוז מקבל תקציבים בפרופורציה ישירה לכמויות כוח-האדם.

בתחום הפיתוח ניתנה עדיפות ברורה, בשנים 1991 — 1994, למחוז הדרומי.

4093. נהיגת טרקטורונים בידי ילדים

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר המשטרה ביום י"ד בחשוון תשנ"ב (22 באוקטובר 1991):

בביקורי בנגב נודע לי, כי קיימת תופעה של נערים וילדים, חלקם בני 10, אשר נוהגים בטרקטורונים במישורי הנגב, לעתים במהירות רבה. ידוע לי כי תופעה זו קיימת באזורים נוספים בישראל. בתאריך 11 באוקטובר 1991 נהרגו שני צעירים, לאחר שנפלו לתוהם עם טרקטורונים.

הילדים נוסעים בשדות מרוחקים ואינם חוששים שהמשטרה תגיע לבקש מהם רישיונות נהיגה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשטרה על תופעה זו?
2. כיצד תפעל המשטרה בנושא זה?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשטרה לא ידוע על הנושא המתואר בשאלתא כתופעה.
2. טרקטורון הוא כלי חקלאי הטעון רישוי.

תנאי הרשיון, המצורפים לרשיון הרכב, נקבעו על-ידי משרד התחבורה ונכנסו לתוקפם במרס 1989. להלן עיקרי התנאים: א. הכלי מיועד לשימוש חקלאי בלבד; ב. הכלי רשאי לנוע בדרך עפר בלבד וכן לחצות דרכים סלולות; ג. הנהוג בכלי חייב להיות בעל רשיון נהיגה לטרקטור וגילו 18 שנה לפחות; ד. הוראות משרד התחבורה מחייבות את היבואנים להתקין "מגבילי מהירות", כך שהטרקטורון לא יוכל טכנית לעבור את המהירות של 40 קמ"ש.

בפברואר 1991 הוציאה מחלקת התנועה של המשטרה חוזר הדרכה בנושא, שבו תודרכו בוחני התנועה בכל הקשור לתנועת הטרקטורונים בדרכים.

כאן יש לציין, כי לאור ההגבלה בתנאי הרשיון הטרקטורונים לא נוסעים על כבישים סלולים ולכן אין כמעט מפגש בין סיירי התנועה לבין נהגי טרקטורונים.

למרות האמור לעיל יודרכו השוטרים כיצד לנהוג באירוע מעין זה, אם יתרחש בעתיד.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, שאלה נוספת.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני השר, אני מצטער מאוד לומר, שמשטרת ישראל לא גילתה את התופעה הנוראה הזאת ולא ידוע למשטרה, שאנשי תנועת "כך" עשו מה שהבאתי בשאלתא וגם הופיע בעיתונות. לפני עשרה ימים התפרעו מתנחלים ברמאללה ובאל-בירה, שברו שמשות של מכוניות — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חסיין פארס, אתה צריך להיות צמוד לשאלתא.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

זה בהמשך לשאלתי. אני רואה שכוחות המשטרה וכוחות הביטחון לא נוקטים שום אמצעים נגד המתפרעים, לא בשטחים, לא בירושלים ולא ברמאללה. הם מתפרעים בכל מקום, ולמשטרה אפילו לא ידוע על התופעות האלו.

במקרה האחרון של ההתפרעות שהיתה ברמאללה, ראש הממשלה ושר המשטרה גינו את התופעה. אבל מה הם עשו? האם הם חקרו את האנשים האלה? לא חקרו? מה בדעתם לעשות?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, היתה חריגה מהשאלתא, אבל אתה יכול לענות גם על החריגה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, מפאת חשיבות העניין אני מעוניין להשיב, למרות החריגה שהיתה, ולומר לחבר הכנסת פארס, שהמשטרה מקיימת את חקירותיה בעניין זה ללא שום סייג וללא שום מעצור. היא עושה זאת כפי שצריך, חוקרת את מי שצריך ותשלים את החקירה, ובעת השלמת החקירה יועבר כל החומר לפרקליטות כדי שתחליט על הצעדים המשפטיים שצריך לנקוט. החקירה הזאת לא תהיה שונה מכל חקירה אחרת, ותמוצה עד תומה בהתאם לעובדות ולטענות ולתלונות שהובאו לידיעת המשטרה.

4030. מחוז הנגב במשטרה

חבר הכנסת א' שוחט שאל את שר המשטרה ביום י"ד באב תשנ"א (25 ביולי 1991):

נודע לי, כי במחוז הנגב במשטרה אין בית-ספר מחוזי לשוטרים, וכי יחידת המלחמה בסמים קטנה מהנחוץ.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא חלקו של מחוז הנגב בתקציב משרדך?
2. האם מחוז הנגב מקופח בשירותים ובכוח-אדם? אם כן — מדוע?
3. מתי יבוא מצב זה על פתורו?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 3. המחוז הדרומי החדש אורגן במשטרת ישראל החל מחודש ינואר 1991 (לאחר הפרדתו ממחוז ירושלים).

2. חברות שמירה פרטיות כ"כוח 1" וחברות שמירה נוספות משתמשות במכונות "סיירה", משתמשות במדים בצבעי מדי שוטרים וכדומה. מה עושה המשטרה בנדון?

3. האם אין מקום ליוזמת חקיקה של המשטרה, שבה יוגדרו המדים, המכונות ושאר סמלי התפקיד — כדי למנוע אי-הכנות מצד האזרח הקטן?

שר המשטרה ר' מילוא:

על השאלות של חבר הכנסת חיים אורון וחבר הכנסת רן כהן:

היו"ר ר' שילנסקי:

גם על השאלות של חבר הכנסת בן-מנחם אתה צריך להשיב.

שר המשטרה ר' מילוא:

עליה אשיב אחר-כך.

א. על-פי חוק המקרקעין, מותר לבעל נכס לפנות פולשים מהמקרקעין השייכים לו, בהפעילו אמצעים סבירים. אולם, בדרך כלל במקרים כאלו פונים המתלוננים, בעלי הנכס, למשטרה ומבקשים את סיועה.

ב. ברחוב שערי-ניקנון 8 ביפו מצויה דירה בבעלות חברת "עמידר". בדירה מתגוררים בני הזוג צבי ורותי שטל. חברת "עמידר" טענה כי הם פלשו לדירה באמצע חודש ספטמבר. עקב כך הגישה חברת "עמידר" תלונה נגד בני הזוג. הם נחקרו וטענו שהם גרים בדירה תקופה ממושכת, שנים ארוכות, ואף הביאו עדים מהשכונה שאכן כך הדבר. התיק הועבר לבדיקת היועצת המשפטית של מחוז תל-אביב, והוחלט כי בשל חוסר הוודאות בדבר מועד הפלישה לא תיתן המשטרה סיוע בנדון לחברת "עמידר".

ג. לחברות אבטחה בישראל אין היתר לשימוש כנשק חם. ההיתר לשימוש כנשק לחברות האבטחה הוא כמו לכל אזרח הנושא נשק, דהיינו: רק לצורכי הגנה עצמית ועל-פי הקבוע בחוק העונשין. במקרים של כוונה וציוד.

ד. בעקבות האירוע שצוין בשאלתך הגיעו למקום ניידות סיור של תחנת משטרת יפו וביצעו מיד מעצרים במקום: בין העצורים 32 איש מחברת האבטחה. כל המעורבים נחקרו ושוחררו כערבות. נתפסו שמונה כלי נשק שהיו ברשות המאבטחים והם נשלחו לבדיקה בליסטית. נפתחו תיקי חקירה והמעורבים הואשמו בהסגת גבול, בגרימת נזק ובהתחזות לשוטרים. החקירה טרם נסתיימה. המשטרה תנהג על-פי תוצאות החקירה ועל-פי החוק.

על השאלתך של חבר הכנסת אלי בן-מנחם:

בגין המקרה המצוין בשאלתך נפתח במרחב-בדן תיק חקירה בגין תקיפה חבלנית בנסיבות מחמירות. בתאריך 3 בנובמבר 1991 נעצרו ונחקרו שני מאבטחים שהיו מעורבים באירוע. כן נחקרו מעורבים נוספים. החקירה טרם נסתיימה.

אשר לנושא המדים של חברות השמירה והאבטחה הפרטיות: ביום 4 בנובמבר 1991, בעקבות תלונות שהגיעו, פניתי למפכ"ל המשטרה ואמרתי, כי אני רואה בחומרה את נושא הופעתם של אנשי חברות השמירה כאנשי משטרה, וביקשתי לבדוק את כל נושא הלבוש של חברות השמירה הפרטיות. בעקבות כך נמצא הנושא בימים אלו בבדיקה מקיפה.

יש לציין, כי הכביה התעוררה כבר בשנת 1988, כאשר התקבלו תלונות על שומרים-מאבטחים הלוכשים מדים

המשטרה לא ערוכה לעקוב אחר תנועת הטרקטורונים בשדות. בהעדר כלי תחבורה מתאים לכניסה לשדות.

אשר לתאונה שאירעה בנגב ב-11 באוקטובר 1991, להלן הפרטים: א. התאונה אירעה בשדה; ב. הטרקטורון נפל מצוק, וכתוצאה מכך נהרגו שני צעירים; ג. אחד הצעירים היה בעל רשיון נהיגה בטרקטורון; ד. למשטרה לא הוכרר מי נהג בפועל בעת התאונה.

4095, 4096, 4236. שימוש בכוח על-ידי חברת אבטחה

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר המשטרה ביום י"ד בחשוון התשנ"ב (22 באוקטובר 1991):

פורסם כי ביום שישי, 11 באוקטובר 1991, התפרצו עשרות מועסקים של חברת אבטחה לבית משפחה ביפו, שברו "פלדל", שברו והיטים, ניתקו את הטלפון, צעקו: "משטרה, כולם לשכב", הבעירו רימון עשן וירו שתי יריות לפחות, ככלו את האנשים בבית באזיקים, וכל זאת תוך כדי לבישת מדים דומים ביותר למדי המשטרה.

מעבר לצורך בהגשת תלונה רשמית על-ידי הנפגעים, ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על כך?
2. אם כן — מה תעשה המשטרה בעניין זה?
3. האם ייאסר על אנשי חברות אבטחה להיראות במדיהם כאילו היו אנשי משטרה?

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר המשטרה ביום י"ד בחשוון התשנ"ב (22 באוקטובר 1991):

30 אנשי ביטחון של חברת האבטחה "כוח 1" נעצרו על-ידי המשטרה לאחר שפרצו, תוך שימוש כנשק חם ובכימוני עשן, לבית משפחת שטל ברחוב שערי-ניקנון ביפו.

חברת האבטחה הועסקה על-ידי חברת "עמידר" לביצוע צו הריסה על מבנה, שלטענתה נבנה ללא רשיון.

ברצוני לשאול:

1. האם מקובל כי חברות האבטחה הן אלו המסייעות לפנות דיירים ממבנים בלתי חוקיים או כאלה המיועדים להריסה?
2. מדוע השתמשה חברת "עמידר" בחברת האבטחה ולא הסתייעה בכוחות משטרה לצורך הפינוי?
3. האם לחברות האבטחה כמדינת ישראל יש היתר לשימוש כנשק חם, ובאילו מקרים?
4. אילו צעדים ינקוט משרדך בעקבות המקרה הזה?

חבר הכנסת א' בן-מנחם שאל את שר המשטרה ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

בליל שבת הוכה מר ב"א (שמו המלא מופיע במקור) לאחר שסולק ממועדון "אימפולס" ברמת-גן. המאבטחים הזדהו בפניו כשוטרים והכו אותו בכל גופו.

ברצוני לשאול:

1. זה אינו המקרה הראשון שבו מזדהים אנשי חברות שמירה כשוטרים ומתנהגים כבטרוליות. כיצד מתמודדת המשטרה עם התנהגותם של מאבטחים אלה?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב־ראש, אדוני השר, תודה על התשובה המפורטת. אני גם מודה מאוד למשטרה בראשותך, שפעלה בעניין הזה מייד בעקבות התלונות שלנו. אף־על־פי־כן, אני מבקש לשאול: כפי שהזכרת, הנושא הזה באמת נמשך מאז 1988. ההתחזות של חברת האכטחה היתה הטעיה. אין מדובר רק במדים דומים. עובדה היא, שכאשר הם פרצו לבית המשפחה, הם צעקו: משטרה, כולם לשכך; כלומר, הם עשו שימוש בשם המשטרה כאופן כוזב, כדי לפגוע באזרחים.

אני רוצה לשאול: א. האם אתם עומדים על כך — להעמיד אותם לדין? ב. הלא אין בעיה לחברת האכטחה, אפילו אם מדיה דומים, לשים מעליהם עוד איזה לכוש, שיבדיל באופן ברור לחלוטין בינה לבין המשטרה? ג. מה גורל המשפחה? הלא היא ניוזקה באופן נורא ואיום, ונדמה לי שצריך לחבוט מחברת האכטחה לפצות אותה על כך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מודה שנושא השאלתא שלי היה חברת "עמידר". מדובר בחברה ממשלתית, ואם אני מבין נכון מה שהשר הסביר פה, היא בעצם פעלה שלא בהתאם לחוק. היא שכרה חברה פרטית שהתחזתה. אגב, לא ברור לי, האם — כמו במקרה "סולתם" — המנכ"ל ידע את תוכנית המכצע, או שהוא היה מופתע לחלוטין.

אבל, אם מותר לשאול אותך בתפקידך כשר, ואולי זה כבר לא מקובל בממשלה, ידוע שמשרד השיכון עושה הרבה מאוד פעולות שמירה, יש לו גם תקציב ייחודי לשמירה, בסילואן, כרובע, ועדת הכספים אישרה תקציבים. וידוע לי שמפכ"ל המשטרה, לפחות בפומבי, כך נאמר, הסתייג מהעובדה שיש משטרת ישראל ויש משטרת משרד השיכון. האם אתה מוכן בנושא הזה לדאוג לכך שהממשלה תכריע הכרעה ברורה: יש משטרה אחת, וכל משרדי הממשלה, על כל החברות הקשורות אתם, מקבלים שירותים ממשטרת ישראל האחת.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב־ראש, ראשית, לשאלותיו של חבר הכנסת רן כהן, ללא ספק, אנחנו ננקוט את הצעדים המשפטיים עלי־פי תוצאות החקירה. איש לא יינק, אם אכן נעשו דברים כפי שתיארת אותם כאן.

לשאלה של חבר הכנסת אורון — כידוע, אנחנו לא יכולים למנוע מעשים חוקיים, כאשר שכירת חברת שמירה היא במסגרת החוק. אם מדובר כאן על הנחיות של היועץ המשפטי לממשלה, לשרי ממשלה, למשרדי ממשלה, שלא להשתמש בחברות שמירה, זה נושא שאיננו נוגע למשטרה. אם היועץ המשפטי יוציא הנחיה כזאת, מטבע הדברים תצטרך המשטרה להעמיד פל כוח שדרוש כדי ליישם את החוק.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כשר המשטרה, האם תעשה משהו בנושא?

שר המשטרה ר' מילוא:

אני אעשה כרצון, ובלבד שאתה תוכל לדאוג לזה, שיימצא כוח־האדם שיספיק לפעולות בתחום זה גם כן. לנו יש היום מצוקה רצינית של כוח־אדם במשטרה. אם הנטלים האלה ילכו בכוח־אדם מתאים, לא יהיה בזה כל קושי. אשמח לעשות זאת.

הדומים למדי משטרה וגורמים להטעיית הציבור. המשטרה פנתה אז לכל חברות השמירה והאכטחה בישראל באזהרה, כי הן מתבקשות להימנע משימוש במדים ובסמלים הדומים לאלה של משטרת ישראל, שכן הדבר מהווה עבירה על־פי סעיף 5(9) לפקודת המשטרה, האומר: "מי שאינו שוטר והוא לובש מדים, מלבוש, ציוד או חגור הדומים לאלה המיועדים לשימוש במשטרת ישראל והעלולים להטעות את הציבור לחשוב שהוא שוטר — דינו מאסר שישה חודשים".

בתגובה טענו חלק מחברות השמירה, כי הן השתמשו במדיהן עוד לפני שהוחלפו המדים במשטרה לצבעי כחול ותכלת וכדומה, בספטמבר 1987. למשל, חברת "ברניקס" משתמשת באותם מדים מאז הוקמה בישראל, ב־1965. בעקבות זאת סוכם בחודש דצמבר 1988, כן, החברות שהמדים שבשימושן הם מתקופה שלפני החלפת המדים במשטרה, חינתן להן ארכה של שלוש שנים, מתוך התחשבות בבעייתן התקציבית, עד שיוחלף כל המלאי שברשותן.

כפי שצינתי לעיל, בעקבות התלונות בנושא, שהגיעו לאחרונה, ובעקבות פנייתי, נעשתה על־ידי המטה הארצי פנייה מחודשת לחברות השמירה והן הוזהרו משימוש במדים הדומים למדי משטרה, בטרם יינקטו כנגדן צעדים משפטיים, שכן כבר חלפו כמעט שלוש שנים.

כמו־כן היתה פנייה לכל יחידות המשטרה בארץ, כדי שתערוכנה בדיקות בשטח ותדווחנה על כל חברות השמירה המשתמשות במדים הדומים למדי משטרה, וכן שיעבירו לאותן חברות פנייה בכתב עם הוראה לחדול משימוש במדים כאלו. בסוף חודש זה, דצמבר, ירוכזו כל הנתונים מכל יחידות המשטרה בארץ, ואז תיקבע מדיניות האכיפה בנושא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, קודם פניתי גם לקודמך, שר התעשייה והמסחר, ואני מנצל את ההזדמנות ופונה שוב לכל השרים. תשובה על הצעה לסדר־היום של חבר כנסת, או על הצעה דחופה לסדר־היום, מוגבלת לעשר דקות. באחרונה אנחנו עדים לכך, שיש תשובות ארוכות על שאלות. אני מכבד מאוד את התשובה, אני יודע שזאת עבודה להכין את התשובה, אבל הרי לא ייתכן, שחשובה על שאלתא תארך אותו זמן כמו תשובה על הצעה לסדר־היום. לכן אני מבקש מאוד מכל השרים להצטמצם עד כמה שאפשר.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב־ראש, צריך לזכור, שמדובר כאן בשלוש שאלות שחוברו יחדיו, לכן התשובה היתה כה ארוכה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מקבל זאת ברוח טובה, ובאמת מעריך את זה. אבל אני ממונה גם על מסגרת של זמן.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב־ראש, אתחשב בפנייתך, ולהבא יהיו תשובותי קצרות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. אחרי תשובה ממצה כל כך, אני מניח שלחברי הכנסת רן כהן וחיים אורון אין שאלות נוספות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

1. 3. המקום המצוין בשאלתא נמצא בפיקוח המשטרה (מרחב-הירקון).

בחדשים האחרונים נערכה באזור (משולש הרהובות אידלסון-הירקון-אלנבי) פעילות מוגברת על-ידי יחידות כילוש ולוחמה בסמים של מרחב-הירקון והיחידה המרכזית של משטרת מחוז תל-אביב. נעצרו מספר רב של סוהרי סמים ומשתמשים בסמים. הפעילות והפיקוח של המשטרה באזור זה נמשכים.

2. מתווה המדיניות של משטרת ישראל בנושא הלוחמה בנגע הסמים קובע, כי החוק ייאכף גם לגבי משתמשים בסם.

המשטרה פועלת למעצם ולהעמדתם לדין של משתמשים בסם על-פי מידע מודיעיני, תלונות מהציבור, או פעילות מתוכננת על-פי תוכנית עבודה קבועה.

כאשר קיימת פלישה של משתמשי סם למקומות ציבוריים או פרטיים, פועלת המשטרה לסילוקם מהמקום, על-פי החוק.

ברור כי המשטרה איננה הגורם היכול למצוא פתרון לבעיית המכורים לסם חסרי הבית. המשטרה מביאה את המקרים לידיעת רשויות הסעד השונות, אשר אמורות לטפל בעניין.

המשטרה פועלת בשיתוף פעולה הדוק עם הרשות למלחמה בסמים, אשר מתאמת בנושא המלחמה בנגע הסמים עם שאר משרדי הממשלה הנוגעים בדבר: בריאות, רווחה, חינוך, שיכון וכדומה.

4224. טיפול המשטרה בתלונה בדבר התעללות מינית בילד

חבר הכנסת י' צבן שאל את שר המשטרה ביום כ"ח בחשוון התשנ"ב (5 בנובמבר 1991):

בתאריך 25 באוגוסט 1991 אושפו בחדר המיון בבית-החולים "הלל יפה" בחדרה הילד ש"ס (שמו המלא ופרטיו מופיעים במקור). בן שנתיים וחצי, עקב חשד שהיה קורבן להתעללות מינית של שכן. בדיקה רפואית אישרה חשדות אלה.

לאחר שיחה עם האם וחברה לחיים ונוכח הממצאים הרפואיים פנתה העובדת הסוציאלית של בית-החולים למשטרה, והזמינה אותה לבוא לבית-החולים לרשום את תלונת בני הזוג ולגבות עדויות. כתגובה, היא נתבקשה לשלוח את בני הזוג לתחנה, וזאת למרות הנסיבות הקשות שבהן הם היו מצויים ובניגוד לנוהל המתחייב על-פי החוק.

לטענת בני משפחתו של הילד, היתה התייחסות המשטרה בתחנה שטחית ובלתי מספקת.

על-פי המידע המצוי ברשותי, הפגיעה בילד נעשתה על-ידי אדם מוכר מהסביבה, שעדיין מתהלך חופשי ואף ממשיך להציץ למשפחה.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים האלה נבדקו והאם הם נכונים?
2. מדוע סירבה המשטרה להגיע לבית-החולים על-פי בקשת הצוות שבדק את הילד?
3. מה העלתה חקירת המשטרה בעניינו של הילד?
4. האם כוצעו מעצרים בפרשה?

4116. העברת משרדי שירות בתי-הסוהר מירושלים לרמלה

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר המשטרה ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

נודע לי, כי יש מגמה בשירות בתי-הסוהר להעביר את המשרדים השונים של השב"ס מירושלים לרמלה. הלשכות של הנציב וסגנו כבר עברו, והם פועלים משם, ובדרך משרדים נוספים.

כמרכז נודע לי, שהוטל על ראש מחלקת תכנון וארגון בשב"ס לבדוק אפשרות לאיחוד המשרדים השונים בירושלים וברמלה על-פי העלויות. כל זאת בניגוד לדוח שמסר שר המשטרה לפני כשנה לוועדת הפנים, אשר כבר דנה בעניין.

ברצוני לשאול:

1. האם מידע זה נכון?
2. אם כן — מי אחראי למגמה זו?
3. מי נתן את ההוראה לראש תוא"ר — תכנון וארגון?
4. האם במסגרת המגמה לאיחוד משרדי השב"ס נשקלת הנחיה לרכז את המשרדים בירושלים, כמתבקש מההחלטה העקרונית לריכוז משרדי הממשלה בירושלים?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 4. בשירות בתי-הסוהר יש כוונה לאחד את שני חלקי הנציבות הפועלים היום, חלקם ברמלה וחלקם בירושלים.

אני הנחיתי את מנכ"ל משרד המשטרה לבחון את איחוד נציבות שירות בתי-הסוהר בירושלים.

מנכ"ל משרד המשטרה מקיים בימים אלה בחינה יסודית של הנושא יחד עם נציב שירות בתי-הסוהר ומנכ"ל המשרד לענייני ירושלים. בפגישה שהתקיימה ביניהם הוצגו כמה חלופות אפשריות בירושלים ובעטרות שליד ירושלים, ובימים הקרובים יתבצעו סיורים במקומות עם נציב שירות בתי-הסוהר, כל זאת במגמה לאתר את המקום המתאים ביותר.

4141. ריכוז מסוממים במגרש חנייה בתל-אביב

חבר הכנסת ג' גל שאל את שר המשטרה ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

בביקורו של עוזרי נתגלה, כי במגרש חנייה פרטי ומוסדר ברחוב פינסקר בתל-אביב (לשעבר המיקום של קולנוע "מוגרי" ו"סטודיו") התפתחה לאחרונה מאורת סמים, ובה מתגוררים מסוממים קשים. התופעה מפחידה את תושבי המקום ואת הבאים אל מגרש החנייה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר, שהמשטרה במקום מתעלמת מהטיפול בעניין?
2. מה היא מדיניות משרד המשטרה ברבר מסוממים חסרי בית, המשתכנים במקומות ציבוריים ופרטיים?
3. מה ייעשה בנושא הנדון?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ברצוני לשאול:

1. האם אתה מודע לתופעת המשטרות הפרטיות וחברות האבטחה, ומה הם הממדים של תופעה זו כיום?
2. האם המשטרות הפרטיות וחברות האבטחה פועלות לפי חוק ועם קריטריונים ברורים לפעולתן?
3. האם קיים פיקוח של המשטרה על חברות האבטחה והמשטרות הפרטיות, ומה הוא?

שר המשטרה ר' מילוא:

- 1 — 2. המושג המוכר בחוק הוא "שירותי שמירה", על-פי חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב — 1972.

סמכות הפיקוח על-פי חוק זה היא בידי משרד המשפטים, והרשיון לעיסוק בתחום זה ניתן על-ידי ועדה שממנה שר המשפטים על-פי החוק הג"ל, לכן, נתונים לגבי מספר חברות השמירה הפועלות בארץ ניתן לקבל במשרד המשפטים.

יש לציין, שנכון לחודשים יוני-יולי 1991 היו שמונה חברות ארציות לשירותי שמירה בעזרת מוקדי בקרה אלקטרוניים (כגון "מוקד 99"), שהן בלבד בפיקוח המשטרה לפי חוק רישוי עסקים.

3. הפיקוח המשטרי מתבצע בשני מישורים: א. המשטרה שותפה באישור הסוג והכמות של הנשק שיחזיקו חברות השמירה, וכן בודקת ומאשרת את המקום שבו יאוחסן הנשק, במקביל נבדקות רשימות השומרים מהיכט של מהימנות ואופי (עבר פלילי וכדומה). המלצת המשטרה מועברת למשרד הפנים, לשם המשך הטיפול בהליך מתן הרשיון בנושא הנשק בלבד, וכן למשרד המשפטים בנושא המהימנות.

ב. על-פי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח — 1968, פריט 132 א לצו רישוי עסקים, הוסמכה המשטרה להתנות מתן רשיון ל"שירותי שמירה בעזרת מוקדי בקרה אלקטרוניים" בכך שעסק כאמור יעמוד בתנאים שאותם קבעה המשטרה. המשטרה אכן קבעה תנאים מפורטים ביותר, שעל עסק כאמור לעמוד בהם. כל עסק כאמור נבדק על-ידי המשטרה לפני ובעת הפעלתו, על-ידי קציני האבטחה והרישוי, באמצעות ביקורות שוטפות.

לדעת משרד המשטרה, הבעיה בכל הנושא שהועלה כאן בשאלתה היא, שאין חוק נפרד המסדיר את נושא חברות השמירה והאבטחה, והחוק הקיים (חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה) אינו עונה על הצרכים של הגדרת נושא הפיקוח על חברות אלו והסדרתו. כמו-כן, הטיפול בנושא מפוצל כיום בין שלושה משרדים: המשפטים, הפנים והמשטרה.

זה כשנתיים מקיים משרד המשטרה, יחד עם גורמי המשטרה השונים, בדיקה מקיפה של הנושא, לרבות בחינה של שינויי חקיקה נדרשים, לצורך כך מתקיים גם קשר עם הארגון הארצי של מפעלי השמירה בישראל. המגמה בשינויי החקיקה היא להחמיר את הפיקוח בנושא ולתת למשטרה את הכלים המתאימים במסגרת החוק לפקח על הנושא ולאכוף את הוראות החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד השר, חברות השמירה אינן דבר חדש. הן צצו בשעתן מאחר שכוח המשטרה היה, כנראה, מוגבל ולא ענה

5. האם נחקר השכן שאותו הזכיר הילד בבית-החולים?

6. כיצד פועל משרדן לטיפול המשטרה בתלונות הקשורות לפגיעות בילדים?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 5. הפרטים המצוינים בשאלתה אינם מדויקים.

האם הגיעה לתחנת חדרה, מסרה את תלונתה והופנתה על-ידי החוקר לבית-החולים לבדיקת הילד, תוך תיאום עמה, שכאשר תסיים את הבדיקה תחזור לתחנה, שכן לא נהוג לחקור עדים/מתלוננים בבית-החולים, פרט למקרה של פצוע שאינו יכול להגיע.

עם שובה של האם מבית-החולים המתינה בתחנה חוקרת ילדים, שהיא הסמכות הבלעדית על-פי החוק לחקור ילדים שהם קורבנות לתקיפה מינית.

נפתח תיק חקירה (פ.א. 2125/91) נגד השכן. השכן נחקר והכחיש את המעשה, ואף טען שהרקע לתלונה האם הוא סכסוך קודם ביניהם. המשטרה עצרה את השכן והביאה אותו לבית-המשפט לשם הארכת מעצרו. אולם משעיין השופט בחומר החקירה התעורר אצלו ספק, והוא הורה לשחרר את השכן בערבות.

כיום תיק החקירה עדיין פתוח, שכן אין ממצאים חד-משמעיים המחשידים את השכן או כל אדם אחר.

6. במגמה לאפשר טיפול נכון ורצוי בעבירות נגד ילדים הועבר הטיפול בנושא זה ליחידות הנוער של המשטרה. יחידות אלה נמצאות בקשרי עבודה עם גורמים אחרים בקהילה, כגון פקיד סעד, גורמי חינוך ובתי-החולים.

במשטרה הוכנו הנחיות ייחודיות לטיפול בילדים נפגעי עבירות מין. הנחיות אלו תואמו עם הגורמים המקצועיים בקהילה, שהוזכרו לעיל, ונערכו פעולות הדרכה ולמידת ההנחיות.

4225. שימוש בכוח על-ידי חברות אבטחה

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר המשטרה ביום כ"ח בחשוון התשנ"ב (5 בנובמבר 1991):

בחודש אוקטובר אירעו שני מקרים בולטים, שבהם פעלו שתי חברות אבטחה בצורה שחייבה התערבות המשטרה להגנת המותקפים על-ידין:

א. ביפו שלחה "עמידר" אנשי חברת אבטחה המכונה "כוח ו" להרוס מבנה. הם פלשו לבית כשהם יורים מנשק חם ומפוזרים רימוני עשן. בהתערבות המשטרה נלקחו אנשי "כוח ו" למעצר. (לפני חודשים מספר הופעלו אנשי "כוח ו" לפניו מאהל חסרי דיור בשכונת ביצרון בתל-אביב.)

ב. במרכז שכס ירו אנשי חברת אבטחה, "מוקד יהב", לכל עבר בתגובה על יידוי אבנים על משאית שאובטחה על-ידים. צה"ל עצר אותם, לאחר שהם איימו גם על קצין.

בראש שתי החברות עומדים אנשי כוחות הביטחון לשעבר, שהודחו מהשירות.

בעיית המשטרות הפרטיות וחברות האבטחה צצה בשעתה עקב מחסור בכוח-אדם במשטרה, המופקדת על החוק והסדר. בשעתם הוגדרו קריטריונים ותפקידים למשטרות הפרטיות, על-מנת למנוע ביצוע מעשים פליליים בכיסויים.

ברצוני לשאול:

1. לאחר שהפועלים הערכים במחלקה וגם המאבטח נבדקו במכונת־אמת ונמצאו דוברי אמת, האם נמשכת החקירה?
2. האם הפועל הערכי שהצית את ארון החשמל ואותר כבר נעצר והועמד למשפט?
3. האם כל מי שהיה נוכח באותו ערב בחדרה של הגברת כהן — קרובים ורחוקים — כבר נבדק?

שר המשטרה ר' מילוא:
1. התשובה חיובית.

2. לאחר שאותר החשוד, הוכרז כי אינו קשור לנושא.
3. נחקרו אנשים על־פי צורכי החקירה.

היו"ר ד' שילנסקי:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ראשית, אני רוצה להודות לשר המשטרה על התשובה המאלפת ומאירת־העיניים, שאחריה אנחנו יודעים בדיוק איפה אנחנו עומדים בעניין החקירה.

אבל, בצד התודה אני צריך להביע פליאה על שוויון הנפש של שר המשטרה בעניין כה חמור, שלפי דעתי אין לו תקדים בהיסטוריה של מדינת ישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:
הבעיה היא שאלה נוספת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בוודאי. זאת בדיוק הבעיה.

אינני יכול להיות שווה־נפש כשר המשטרה כלפי גורלה של קולגה, של חברת כנסת שעמדה באחד הניסיונות ההירואיים ביותר, באחד מניסיונות הגבורה הגדולים ביותר מאז קוממיות ישראל, עברה מפגע לפגע, מתלאה לתלאה, מאיום לאיום, מסכנה לסכנה, כאשר כל הזמן סכנת מוות מרחפת על ראשה, והיה ברור לגמרי שמדובר בקשר, כי לא ייתכן — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת יוסי שריד, הרי אתה ביקשת שאלה נוספת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הרי זה בדיוק מה שאני שואל.

היו"ר ד' שילנסקי:
לא נאום.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
איך השר יבין אם אני לא אתן רקע.

היו"ר ד' שילנסקי:
בבקשה תשאל.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לפי התשובה של השר הבנתי שהוא לא מבין את חומרת העניין.

היו"ר ד' שילנסקי:
תסביר לו את החומרה בהודמנות אחרת.

על כל הצרכים. האם יש קריטריונים ברורים, מי האנשים המתקבלים לחברות השמירה, ומה הם?

שר המשטרה ר' מילוא:

כפי שכבר ציינתי, המשטרה קבעה תנאים מפורטים ביותר, שעסק, כאמור בחוק רישוי עסקים, צריך לעמוד בהם. ומבחינה זו המשטרה מקפידה מאוד. כידוע, למשל, היתר לנשיאת נשק מותנה כתעודת יושר, בהגבלות לא־מעטות, ומטבע הדברים, גם רישוי לעסוק בתחום האבטחה הוא בהחלט קפדני. בקשר לזה אינני חושב שהיו לנו עד כה בעיות רציניות. הבעיות נובעות מהתנהגות חריגה, כפי שצוינה בשאלות הקודמות, ובכך מטפלת המשטרה בחומרה.

4264. תנאי המאסר של מרדכי ואנוני

חבר הכנסת צ' ביטון שאל את שר המשטרה ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

האסיר מרדכי ואנוני מוחזק — כך בעיתונים וכך על־פי הודעת סניגורו, עורך־הדין אביגדור פלדמן — דרך קבע בכידור מוחלט.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון שהאסיר הנ"ל מוחזק בכידור מלא?
2. אם כן — עד מתי יוחזק האסיר הנ"ל בכידור מלא?
3. אם יש הוראת קבע בעניין החזקת אסיר בכידור מלא, מה הוא נוסחה המלא?
4. האם יש בידך חוות־דעת רפואית/נפשית בדבר הנזקים הנגרמים לאדם המוחזק בכידור מלא? אם כן — מה היא מסקנתה של אותה חוות־דעת?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

האסיר מרדכי ואנוני מוחזק בתנאי הפרדה מסיכות ביטחון.

פקודת הנציבות 12.01.03 מגדירה ומסדירה את אופן החזקתו של אסיר בתנאי הפרדה.

האסיר ואנוני מקבל את התנאים המוענקים לאסירים המוחזקים בהפרדה.

בני משפחתו של האסיר מבקרים אותו אחת לשבועיים למשך 45 דקות.

החזקתו של האסיר הנ"ל בתנאי הפרדה אושרה על־ידי בית־המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבג"ץ אסירים, בעקבות עתירתו של האסיר. עתירת האסיר בעניין זה נדחתה, כאמור, על־ידי בית־המשפט.

4269. חקירת תלונות חברת הכנסת גאולה כהן

חבר הכנסת י' שריד שאל את שר המשטרה ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

לאחר שחברת הכנסת גאולה כהן שברה את רגלה בכפר סילואן, היא אושפזה בבית־החולים "הדסה" שעל ה־הר־צופים. בתחילה, כפי שפורסם, עמד לטפל בה רופא ערבי, אולם הוא הוחלף. אחר כך, גויס פועל ערבי לשרוף אותה חיים, כאשר הצית ארון חשמל בקומה הסמוכה לקומתה, וכאילו לא די בכל אלה, ניסו זדים להרעיל אותה בחומר ניקוי לכלים, לכיורים ולאסלות.

בהתאם להוראות החוק, פקודות המשטרה והנהלים הקיימים בנושא. המטרה העיקרית היא לשמור על הסדר ועל שלום הציבור בעת ההפגנה.

יש לזכור שהתקיימו הפגנות בעד ונגד ועידת השלום, ובמקומות מסוימים היו התנגשויות בין הצדדים. יש לציין שכמה שנוגע לאירועים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, הסמכות היא בידי צה"ל.

שיירת המפגינים שהגיעה לשכונת סוואנה ביום 1 בדצמבר 1991 התבקשה להתפזר בשקט, וכך אומנם נעשה עליהם, ולכן לא היה שימוש בכוח מצד המשטרה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני השר, בכל זאת, זה היה יום מיוחד במינו, אני חושב, בחיי כולנו, בשל פתיחת שיחות השלום במדרד. זו היתה הפעם הראשונה, כמדומני, שנתקלנו בכך שערכים חרשי השטחים וערביי מזרח-ירושלים באים אל הצבא כשבידיהם ענפי זית, מתוך התפרצות ספונטנית. למרות כל זה היה שימוש בכוח כדי לפזר את ההפגנה הזאת.

נדמה לי שאותה משטרה, עם אותם כוחות, כאשר נערכה פרובוקציה בסילואן על-ידי מתנחלים שבאו לשם, אף שהם נכנסו גם לבית שלא היה כלול בתוכנית שלהם, והם הודו בעצמם שהם טעו בזיהוי ופגעו באנשי אותו בית, המשטרה לא פיזרה אותם בכוח. איך אפשר להבין זאת, שכאן נוהגים כך וכאן נוהגים אחרת, כאן נמצאים ערכים וכאן נמצאים מתנחלים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לחבר הכנסת רן כהן, שיהיה זה בלתי הוגן להאשים את המשטרה שיש לה יחס של איפה ואיפה בין מתנחלים ובין ערבים, בין ימנים ובין שמאלנים. אין למשטרה שום גישה כזאת. מי כמוך יודע, כמי שראה את הפגנת "שלום עכשיו" ביום שבת האחרון, ביום שישי האחרון, שהמשטרה נהגה בנושא הזה במלוא הזהירות, במלוא רוחב הלב, ונתנה את מלוא ההיתר להפגין ולעשות שם מה שרצו המפגינים.

אני לא חושב שיהיה זה צודק להאשים את המשטרה. המשטרה משתדלת כמיטב יכולתה לשמור על זכות ההפגנה מצד אחד, ומצד שני לשמור על הסדר הציבורי. לא תמיד זה קל. המשטרה תמשיך להתנהג כך, וגם במקרה שאירע ב-1 בנובמבר 1991, ולא ב-1 בדצמבר כפי שאמרתי קודם לכן בטעות — אני טעיתי בתאריך — גם במקרה זה המשטרה נהגה כפי שהיתה צריכה לנהוג.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

4308. שידול ילד לשמש מודיע משטרה

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר המשטרה ביום י"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

על-פי קטע העיתון המצורף ניסה חוקר משטרה לשדל ילד בן 13 לשמש מודיע משטרה בקרב סוחרים סמים בירושלים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בהתחלה נשקף לה איום מצד רופא, אחר כך עומדים לשרוף אותה חיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יוסי שריד, יש לך שאלה נוספת, תשאל. לא קיבלת רשות לנאום נוסף.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה לא נאום. אני לא נאמתי שום נאום היום. זה הנאום הראשון שלי היום.

צחי הנגבי (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת צחי הנגבי, אני מבקש שלא להתערב. אני אסתדר, בעזרת השם, לבד. תודה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני כבר מסיים.

אחר כך מסתבר שניסו להרעיל אותה באבקת ניקוי של כיורים ואסלות. כשאני חושב על מה שעבר עליה כולי מתחלחל. זה יכול לקרות לכל אחד מאתנו.

אני שואל: האם כל המעורבים הנוגעים בדבר במישרין או בעקיפין, קרובים ורחוקים, כל מי שיכולה היתה להיות לו יד בעניין, האם הם כבר נחקרו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אני מוכרח להגיד שאני מזועזע, לאחר שהבנתי באמת את חומרת העניין. אין ספק שאנחנו לוקחים את הנושא במלוא כובד הראש. כפי שצינתי קודם לכן, כל מי שצריך היה להיחקר נחקר. בשלב זה לא נמצאו כל ממצאים המחייבים נקיטת צעדים משפטיים. אם ימצאו ממצאים כאלה, הצעדים יינקטו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

4270. התנהגות המשטרה בהפגנות

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר המשטרה ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

כמהלך סוף השבוע — ב' ו-2 בנובמבר 1991 התנהלו בשטחים הפגנות שלום שקטות כמהלך מאבק בין תומכי ועידת השלום במדרד ובין מתנגדיה. (ראה קטע עיתון מצורף.)

על-פי הודעת המשטרה, פוזרו בכוח הפגנות תמיכה אלה ברמאללה, בשכונת סוואנה במזרח-ירושלים ובסמוך למחנה קלנדיה, על-ידי משטרת ירושלים.

ברצוני לשאול:

1. נוכח העובדה שהיו אלה הפגנות שלום שקטות, כיצד ניתן להסביר את התנהגות המשטרה באירועים אלה?

2. האם יונחה פיקוד משטרת הבירה כיצד לנהוג בעתיד באירועים של הפגנות הזדהות שקטות עם תהליך השלום?

שר המשטרה ר' מילוא:

1 — 2. משטרת ישראל מטפלת בהפגנות מכל הסוגים

רובם נחקרו כעדים שביכולתם — — —

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
תומכי הליכוד, גם הם נחקרים?

שך המשטרה ר' מילוא:

אינני נכנס לפרטים. ציינתי רק מה מהות העבירה.

רובם נחקרו כעדים שביכולתם להבהיר את הנושא הנחקר.

המשטרה לא פעלה, כמובן, נגד עצם הבעת הרעות אלא
התמקדה בנושא מימון המודעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שלמה דיין.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
— — — תומכי הליכוד גם נחקרים?

שך המשטרה ר' מילוא:

אם יתברר שיש בכך משום סכנה לעבירה, הם ייחקרו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דיין, בבקשה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני השר, האם אין אדוני חושב שבמקרה ספציפי זה יש
איפה ואיפה, כאשר כולנו יודעים שמאז קום המדינה
מתפרסמות בעיתונות מודעות תמיכה בשך פלוני או בחבר
כנסת פלוני או אלמוני לראשות הממשלה? הדבר הזה נעשה
על-ידי אורחים, חברות, אלופים וכדומה. האם יעלה על הדעת
לחקור אותם תומכים בשל תמיכתם בפומבי מעל דפי העיתונות
באיש זה או אחר, בחשד שקיבלו טובות הנאה או בחשד
לנתינת שוחד?

שך המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אינני רוצה להרחיב בנושא. אני רק
יכול לומר, שאם אכן יהיו מקרים שתתפרסמה מודעות או
ינתן כל שירות אחר שבעקבותיו יקבל מישו טובת הנאה —
הנושא אכן ייחקר על-ידי המשטרה, אם תוגש תלונה, משום
שיש בכך משום עבירה. אם אנחנו לא נהיה זהירים בנושא זה,
עלולה להיפרץ פה דרך למעשים שכולנו לא רוצים בהם.

אינני יודע מה קורה במקרה הזה, אינני מכיר את הפרטים.
יכול להיות שמדובר פה בדבר נקי ותמים לגמרי, ללא שום
בעיה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
היתה תלונה במשטרה.

שך המשטרה ר' מילוא:

הנושא הזה, כידוע, הוא חלק מחקירה מקיפה בנושאים
אחרים, זה לא נושא שעומד בפני עצמו. אם יתברר שמדובר
כאן בדבר שאין לו כל בסיס, הרי לא ייעשה שום צעד משפטי
נוסף.

המשטרה מבחינתה בודקת ותבדוק מעשים כאלה. אני
יכול לומר שגם במפלגות אחרות, ובמקרים אחרים שבהם
הוגשו תלונות, הדברים נבדקו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לשר המשטרה על התשובות הממצות. אני
מזמין את כבוד שר התיירות להשיב על שאלות. בבקשה.

סוחרי הסמים מאיימים על הילד ודורשים ממנו לשרת
אותם כספק סמים קשים לנרקומנים ולעבריינים. ביניהם
המוכרים למשטרה. כשפנה והתלונן במשטרה, הציע לו החוקר
לשמש כסוכן משטרי כתנאי לטיפול בעניין.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?

2. האם התייחסו הבלשים שהוזעקו בפעם הראשונה לבית
הילד במלוא כובד הראש לאיום סוחרי הסמים על הילד
והוריו?

3. האם הכחשת המשטרה את הדברים כפי שנמסרו
על-ידי הילד נעשתה אחרי בדיקה?

שר המשטרה ר' מילוא:

הידיעות שצינו בשאלתא אינן נכונות; לא שהפרסום
שהסתמכו עליו לא היה; הפרסום אכן פורסם והדברים הודפסו.
אבל הם לא היו נכונים.

המשטרה התייחסה בכובד ראש לתלונותיו של הילד. נגד
החשוד נפתחו יתיקי חקירה בגין סחר בסמים והדחת קטין. כבר
הוגש כתב אישום נגדו, ובשל אימויו של החשוד הוגשה בקשה
לעצור עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. והוא אכן נעצר עד
תום ההליכים המשפטיים.

הכחשת המשטרה את הדברים כפי שנמסרו על-ידי הילד
נעשתה לאחר בדיקה יסודית של כל העובדות במקרה זה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני לא שואל שאלה נוספת. אני מבין מהתשובה, אדוני
השר, שהילד ממש לא נתבקש לסייע למשטרה בנושא.

שר המשטרה ר' מילוא:
בהחלט.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה.

4325. חקירת אנשי "הוועד למען תקשורת הוגנת"

חבר הכנסת ש' דיין שאל את שר המשטרה ביום י"ב בכסלו
התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

על-פי הידוע לי, נקראו כשבועיים האחרונים אנשים מספר
לחקירה ביחידה הארצית לחקירות הונאה ביפו בשל היותם
חברים או קשורים ל"ועד למען תקשורת הוגנת". בשעתו נחקר
פעמים מספר ושוחרר בערכות אורח ארצות-הברית. ועד זה
פרסם מודעות-תגובה על הפרסומים ב"ידיעות אחרונות" ועל
פעולות המשטרה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע זומנו לחקירה אנשים הקשורים ל"ועד למען
תקשורת הוגנת", וכמה הם חשודים?

2. האם אין טעם לפגם בכך שהמשטרה פועלת נגד אנשים
שמצאו לנכון להביע דעתם בפומבי נגד פרסום לא-הוגן,
לדעתם, ונגד פעולה לא-חוקית, לדעתם?

שר המשטרה ר' מילוא:

1-2. האנשים שזומנו בעניין המצוין בשאלתא נחקרו
עקב חשד לכיצוע עבירה, במקרה זה עבירה של שוחד.

לפיתוח תשתית תיירותית בהיקף של 210 מיליון ש"ח על בסיס כיצוע 61 פרויקטים. התוכנית נועדה לספק תעסוקה ל-13,000–15,000 עובדים נוספים בשנתיים הקרובות. התוכנית אמורה היתה לספק 4,825 מקומות עבודה בשנה הראשונה לכיצועה ועוד כ-10,000 מקומות עבודה בשנה השנייה לכיצועה.

אם בעיר טבריה ובאזור הכינרת, למשל, יש 5,000 חררי מלון המספקים פרנסה ישירות ובעקיפין לכ-8,000 עובדים, הרי פעולות התשתית בטבריה ובאזור אמורות להוסיף 660 פתרונות תעסוקתיים.

בנגב — אם לא נכלול את אילת בהגדרה זו — השקיע משרד התיירות ישירות ובאמצעות מינהלת התיירות בנגב בשנים האחרונות — 1989, 1990 ו-1991 — כ-5.5 מיליון שקל בשיווק הנגב הן לתיירות הפנים והן לתיירות הנכנסת. למינהלת התיירות בנגב תקציב רב-שנתי של כ-25 מיליון שקל לשנה לפיתוח תשתיות.

אם להתייחס לדוגמאות ספציפיות, משרד התיירות משקיע כ-3 מיליון שקל בשחזור ובפיתוח ממשית, וכ-3 מיליון שקל בשחזור, בשיפוץ ובפיתוח העיר העתיקה של באר-שבע. משרד התיירות משקיע כחל-שבע, בשיפור דרכים במכתש ובהקמת מלון במצפה-רמון, ועוד פעולות אשר יספקו מקומות עבודה רבים. משרד פועל להכפלה של מספר החדרים באזור ים-המלח: פעולה אשר חספה בשלב ראשון כ-5,000 מקומות עבודה נוספים לתושבי ירוחם, דימונה, ערד ובאר-שבע. משרד התיירות אישר הקמת מלון בבאר-שבע, ובו 100 חדרים, בדרגה של ארבעה כוכבים. המשרד אישר שיפוצים במלון "נאות מדבר". הטיפול בנושא זה הופסק עס הפיכתו של המלון למרכז קליטה. לאחרונה, באוקטובר 1991, ניתנה הרשאה לתכנון ולהקמת מלון בבאר-שבע ובו 200 חדר, בהיקף השקעה של מיליוני שקלים, ועוד היד נטויה.

בשנת 1991 נמצאים בטיפול משרדי בגליל פרויקטים בהיקף של כ-14 מיליון דולר.

נתוני פעילות משרד התיירות בגליל ובגולן בתחום שיווק פעולות התמקדו בשנתיים האחרונות בנושא GoGalilee, ובו השקיע משרדנו כ-400,000 דולר בשיווק בחוץ-לארץ — הפקת חומר פרסומי, הזמנת סוכני נסיעות מרחבי אירופה, קיום סמינרים לסוכנים, איתור ושילוב סוכני וסיטונאי תיירות לשיווק חבילות תיור לגליל, ארגון וכיצוע מסיבות עיתונאים בכריטינה וברמניה.

מבצעי תיירות פנים עם העמותות הרלבנטיות — בהיקף של כחצי מיליון שקל.

השקעות משרד התיירות בתשתית בסוכב-כינרת, כגון: הקמת המעגנות בכינרת, הרחבת אתר ירדנית, הטיילת בעין-גב, החוף הציבורי בטבריה — מגיעות ל-5 מיליוני ש"ח.

השקעות משרד התעשייה והמסחר בגולן הסתכמו ב-10 מיליון ש"ח, ובימים אלה אישרנו תוספת השקעה של כ-10 מיליון ש"ח.

השקעות מסיביות אלה בנגב ובגליל תורמות באופן ישיר ועקיף ליצירת כ-20,000 מקומות עבודה חדשים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את סגן שר הבריאות להשיב על שאלות.

4204. אולם הנוסעים בנמל חיפה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התיירות ביום כ"ח בחשוון התשנ"ב (5 בנובמבר 1991):

בנמל חיפה גוברת תנועת הנוסעים. באולם הנוסעים אין שירותי מודיעין לתיירות הנכנסת. גם תחנת ביקורת הגבולות איננה מרנינה, ודרכה נראים שערי הארץ באופן עולב.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד התיירות יהא מוכן להקים, מהר ככל האפשר, לשכת מודיעין מתאימה בנמל הנוסעים?

2. האם שוקלים משרד התחבורה ורשות הנמלים לשפץ את תחנות הביקורת?

3. האם אפשר יהיה לשכנע את משרתת ישראל בעניין זה?

4. האם מתקיים תיאום בין משרדי הממשלה השונים, ואם כן — באיזו רמה, כאשר משרדים מספר אחרים לאיתו מתקן?

תשובת שר התיירות ג' פת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 4. הערותיך ביחס לצורך הדחוף בשיפוץ הטרמינל מקובלות עלי.

אנו דוחקים בשלטונות נמל חיפה, כמו גם אצל הנוגעים בדבר בדרשות הנמלים, לפעול לשיפור מידי של פני הטרמינל.

לאור מגמת התאוששות התיירות בכלל והתיירות הימית בפרט, אנו שוקלים הפעלת לשכת מודיעין לתיירים בטרמינל. נוכח תלונות תיירים פעלנו בעבר ואנו פועלים גם עתה לדרבון הרשויות האחראות בטרמינל לשפר את חזות תחנות הביקורת של המשטרה, המכס וכיצא באלה.

4430. חיזוק מוקדי התיירות בגליל ובנגב

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר התיירות ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

מצב התיירות בגליל ובנגב שרוי בשפל מאז מלחמת המפרץ.

ברצוני לשאול:

1. כמה חררי בתי-מלון ואתרים תיירותיים נוספו בשנים 1990 — 1991 בגליל ובנגב, וכמה מקומות עבודה נוספו כתוצאה מכך?

2. מה הן תוכניות משרד התיירות לחיזוק מוקדי התיירות בגליל ובנגב לשנים 1992 — 1993?

3. כמה מקומות עבודה ייתוספו בעקבות תוכניות משרד התיירות, ומה תהיה תרומתן הכלכלית למדינת ישראל?

תשובת שר התיירות ג' פת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אני חולק על הערכתך כי הגליל והנגב שרויים עתה בשפל תיירותי. ההתאוששות בתיירות בכל רחבי הארץ בחודשים האחרונים נותנת אותותיה הטובים באילת, בים-המלח, בטבריה, כמו גם כחל-אביב ובירושלים.

1 — 3. לאחרונה הגשתי למשרד האוצר תוכנית דו-שנתית

4349. שירותי הבריאות בכפר עין-אסלה

חבר הכנסת ח' פארס שאל את שר הבריאות ביום י"ט בכסליו התשנ"ב (26 בנובמבר 1991):

הכפר עין-אסלה מצוי ליד הכפר ערערה אשר במשולש. בכפר קיימת תחנה לאם ולילד מטעם משרד הבריאות. בתחנה זו עובדת אחות אחת, יום אחד בשבוע, הנמשך חמש שעות. תפקידיה הם חיסון התינוקות, מעקב אחר גדילתם והתפתחותם התקינה, בדיקת נשים בהיריון וביקורי בית. מפאת עומס עבודה מתקיימים ביקורי הבית רק במקרים דחופים. בחודש ספטמבר 1991 היו בכפר 18 נשים הרות, 25 תינוקות עד גיל שנה ו-155 פערות עד גיל חמש, זאת מתוך 85 משפחות מטופלות. רופא ביקר בתחנה שבע פעמים משנת 1986, בהפרשים של כחצי שנה בין ביקור לביקור. עקב מצב זה, נאלצות נשות הכפר ללכת ברגל שעה לתחנה המצויה בכפר ערערה.

ברצוני לשאול:

1. האם מאשר משרדך את נכונות הדברים הנ"ל?
2. האם שירותי הבריאות הנ"ל מספקים את צורכי תושבי הכפר בצורה תקינה?
3. האם ייתוספו שעות עבודה לתחנה לאם ולילד בכפר עין-אסלה?
4. האם יובטחו ביקורים סדירים של רופא בכפר עין-אסלה?

סגן שר הבריאות א' מזרחי:

1. העובדות המובאות בשאלתך מדויקות.
2. השירותים הניתנים, ברמתם עונים על הסטנדרטים המקובלים, ונעשה מאמץ על מנת לספק את צורכי התושבים תוך פשרה בין הרצון הסובייקטיבי לבין המצוי האובייקטיבי; זאת אומרת, יכולת המערכת להגדיל את כוח-האדם. תכנון העבודה במקום מתבסס על קרבתו לכפר ערערה, שבו השירותים בתחנה ניתנים כל ימות השבוע, לרבות ביקורי רופאים מקצועיים.
- 3 — 4. אין סיכוי להגדלת כוח-האדם מקצועי במקום. הלשכה תפקיד גם בעתיד על מתן שירות סדיר הן במקום והן בערערה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת פארס. בבקשה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני סגן השר, כידוע לך, עין-אסלה הוא כפר המרוחק מהכפר ערערה, ואשה בהיריון, או אשה עם תינוק צריכה ללכת כמה קילומטרים ברגל על מנת להיבדק ב"טיפת חלב" של הכפר ערערה. אין ייתכן שבמשך שבע שנים רופא מבקר במרפאה פעם אחת בחצי שנה בממוצע? אדוני סגן השר, אין ייתכן שאחות אחת, שעובדת חמש שעות בשבוע, יכולה לתת את השירות הדרוש, ופעם אחת בחצי שנה מבקר רופא במרפאה כזאת?

סגן שר הבריאות א' מזרחי:

לפי הבדיקות שעשינו, כפי שעניתי לך בתשובה הקודמת, רמת השירותים הניתנים עונה על הסטנדרטים המקובלים בכלל; זה דבר ראשון. שנית, המרפאה בערערה פתוחה וכן פועלת.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היא פועלת, אבל אני לא מדבר על ערערה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אין שאלה נוספת על שאלה נוספת.

4366. סיוע לנכים על-ידי משרד הבריאות

ומכון-לואיס

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הבריאות ביום י"ט בכסליו התשנ"ב (26 בנובמבר 1991):

לאחרונה קיבלתי פניות, שלפיהן למרות העלייה המתמדת במחירי המכשור הנחוץ לנכים לא עודכנו סכומי הסיוע לאוכלוסייה זו בשלוש השנים האחרונות. כמורכב נודע לי, כי במכון-לואיס קיימים קריטריונים שונים, המבדילים בין נכים הנעים באמצעות קביים לבין נכים הנעים בכיסאות גלגלים, בכל הקשור בסיוע לרכישת מכשירים אורתופדיים.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים שלפיהם קובע משרדך את סכום הסיוע לנכים?
2. האם עודכנו מחירי הסיוע לנכים בחמש השנים האחרונות? אם כן — כיצד?
3. האם קיים במשרדך מנגנון עדכון אוטומטי לסכומי הסיוע לנכים? אם לא — מדוע?
4. מדוע מחייב משרדך הופעה בפני ועדה של נכה הנע בכיסא גלגלים, כאשר הוא נזקק לסיוע לרכישת מכשיר אורתופדי — שהומלץ לו על-ידי רופא — ממכון-לואיס?

סגן שר הבריאות א' מזרחי:

השאלתך הנ"ל מורכבת משני נושאים: א. מכשור אורתופדי לנכי גפיים; ב. כיסאות גלגלים. על-פי חוזה שנחתם בין משרד הבריאות ובין המכון, אנו מטפלים בנושא הראשון בלבד. זאת אומרת, מכשור אורתופדי לנכי גפיים, והעניין של כיסאות גלגלים נמצא בתחום טיפולו של משרד הרווחה.

1. המכון מבצע את החישובים הכספיים על-פי מדיניות סוציאלית — מכשירי שיקום, שנקבעה על-ידי שירות בריאות הציבור ב-1 בספטמבר 1990. למעשה, זכאות הנכה ואחוז ההשתתפות העצמית ברכישת המכשור נקבעים בלשכות הבריאות עוד לפני פנייתו למכון.

- 2 — 3. המכון פועל במסגרת תקציב שנתי שנקבע על-ידי משרד הבריאות ומתעדכן מדי שנה בהתאם לצריכה הכמותית ובהתאם למדיניות הכלכלית של האוצר. מחירון מכשירי השיקום שעל-פיו אנו משלמים לספקים מתעדכן בדרך כלל פעמיים בשנה על-ידי ועדה מיוחדת שמנתה לצורך כך. נכה שאינו מסוגל לעמוד בתשלום ההשתתפות העצמית שנקבעה לו, רשאי לערער בפני העובדת הסוציאלית בלשכת הבריאות.

4. נוסף על המלצת רופא, קיימים מקרים שבהם מחייבת הזמנת המכשור אישור של ועדת חריגים, ובהתאם לכך אנו פועלים.

אשר להבדלה בין חולה הנע באמצעות קביים ובין חולה הנע בכיסא גלגלים, זו נובעת מכך שחולה הנע בכיסא גלגלים אינו זקוק במקרים רבים לפרוטזה. אדרבה, יש מקרים לא מועטים שבהם הרופא המטפל סבור שהחולה לא יהיה בעל יציבה טובה עם הפרוטזה וממליץ שינוע באמצעות כיסא גלגלים.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תודה על התשובה המפורטת, אבל נדמה לי שעל השאלה העיקרית לא ניתנה תשובה, וזאת בגלל חריץ שקיים בין משרד העבודה והרווחה לבין משרד הבריאות. השאלה הבסיסית היתה אשר לעדכון המחירים של כיסאות גלגלים וכו'. יש לי יותר מאשר נתון אחד על נכים הטוענים שזה שלוש שנים לא עודכנו התעריפים. ההשתתפות של המשרד — ופה יש קטעים של משרד העבודה והרווחה וקטעים של משרד הבריאות — כעצם היא היסטורית, פירוש הדבר שהנכה נזקק לשלם נתח גדול יותר מכספו, ולא תמיד יש לו. אני לא מדבר עכשיו על המקרה של מכון-לואיס, כי שם זה מסודר יותר, אלא דווקא על המקרים האחרים.

האם סגן שר הבריאות מוכן לפעול לקביעת מנגנון עדכון אוטומטי של עלות כיסא הגלגלים, ואז החלק שיצטרך הנכה לשלם יהיה קבוע?

סגן שר הבריאות א' מזרחי:

קודם כול, אמרת את התשובה, ואני כבר אמרתי זאת פעמים מספר כאן: החריץ שקיים בין משרד העבודה והרווחה לבין משרד הבריאות — זה גורם סכל לאזרחים רבים, לא רק בנושא של כיסא גלגלים, גם בהערכת האדם, בין הסייעודי ובין הקשיש שצריך רק שירותי רווחה. לצערי, כל עוד לא ישונה התקנון, החוק או הסדר בעניין זה, תהיה כעיה.

דבר שני, אני חושב שפירטתי מספיק בנושא זה. יש ועדות, יש עדכונים, וכל אדם שיש לו קשיים, נוסף על מה שניתן לו, יש ועדות חריגים, ובדרך כלל כולם נענים.

4387. מחירי התרופות

חבר הכנסת מ' וירשובסקי שאל את שר הבריאות ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

בעיתוני סוף השבוע מתאריך 24 בנובמבר 1991 פורסמה מודעת ענק מטעם הסתדרות הרוקחים בישראל, המתייחסת למתח הרווחים הגדול של יצרני התרופות בישראל, רווחים המתאפשרים כתוצאה מיצירת מעין מונופולין על שוק התרופות עליידי אימתן אפשרות של ייבוא תרופות מחוץ-לארץ, ועל-ידי כך — הוזלת מחיריהן. על-פי המודעות, ניתן להוזיל את מחירי התרופות לצרכן בכ-80%.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים המוצגים נכונים? אם לא — מה היא המדיניות של משרדו בעניין?

2. אם נכונות הידיעות במלואן או בחלקן, מדוע נהוגה מדיניות כזאת, הגורמת לייקור מחירי התרופות לצרכנים?

3. אם הנתונים לא נכונים, האם יפעל משרדך נגד הסתדרות הרוקחים, המטעה את הציבור?

תשובת סגן שר הבריאות א' מזרחי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. א. מודעות הענק שפורסמו עליידי הסתדרות הרוקחים בישראל הן תגובה על צווים להפחתת מחירי התרופות בישראל; הפחתת מחירי התרופות לצרכן בשיעור של כ-15% בתרופות מתוצרת הארץ וכ-30% בתרופות מייבוא.

שיעורים אלה נגזרים מהפחתת מתח השיוק של היבואנים ושל הרוקחים.

לגבי מתח השיוק של התעשייה, מתברר לאחר בדיקת רואה-חשבון חיצוני, כי התעשייה עומדת ברמת רווחיות סבירה ואין צורך להפחית את המחירים בשער המפעל.

ב. לא ברור על איזה מונופול מדובר. בשנת 1990: משקל התרופות מייצור מקומי — כ-60%; משקל התרופות המייבוא — כ-40%; ובשוק הפרטי: תרופות מייבוא — 46%; תרופות מייצור מקומי — 54%.

4388. דלקת קרום-המוח

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר הבריאות ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

עשרה פעוטים אושפזו בשבועיים האחרונים בבתי-החולים בירושלים בעקבות חשש שנדבקו בדלקת קרום-המוח. בחודשיים האחרונים אושפזו כ-30 תינוקות מחשש למחלה זו (רצ"ב צילום ידיעה מ"כל העיר", 22 בנובמבר 1991).

ברצוני לשאול:

1. האם מספרים אלו נכונים?
2. האם המצב דומה ביתר ערי הארץ?
3. האם יש למשרדכם רישום ומעקב לגבי המתאשפזים בתחומים שונים?
4. כמה ילדים אושפזו בחודשיים האחרונים ברחבי הארץ בגין חשש לדלקת קרום-המוח?
5. האם מדובר לכאורה בתופעה המחייבת הסקת מסקנות והיערכות, ומה יעשה משרדכם?

סגן שר הבריאות א' מזרחי:

1. המספרים המובאים המוזכרים בידיעה ב"כל העיר" אינם נכונים ואינם תואמים את הדוח שנתקבל מבתי-החולים.
2. המצב דומה ביתר ערי הארץ: אין סימנים להתפרצות המחלה.
3. בתי-חולים המאשפזים חולים במחלות מידבקות חייבים בדיווח כחוק. הדוח נמסר ללשכות הבריאות, וקיימים רישום ומעקב במחלקה לאפידמיולוגיה שבשירותי בריאות הציבור של המשרד.
4. קיים פער משמעותי בין חשש לאישור המחלה. המחלקה לאפידמיולוגיה מנהלת רישום ומעקב לאחר אישור מעבדתי של המחלה. מדובר במקרים בודדים בכל מחוז ומחוז.
5. לא קיים צורך בהסקת מסקנות או בפעוליות אחרות.

4407. חיסון ילדים נגד מחלת החצבת

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר הבריאות ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

משרד הבריאות הודיע השבוע על סכנת התפשטות מחלת החצבת גם בשנה זו. בשנה החולפת נפטרו במגזר הברואי כנגב שישה ילדים מהמחלה, והסתבר שרבים הילדים במגזר זה שלא חוסנו.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא מספר הילדים שחלו במחלה בשנה החולפת?

— שאלות ותשובות: הצעת סיעת הרשימה המתקדמת לשלום להביע אי-אמון לממשלה —

2. מה הוא מספר הילדים שלא חוסנו בשנה החולפת במגזר הבדואי, ומה היה אחוז החולים ביניהם?

3. האם נעשו מאמצי הסברה מיוחדים וטיפול על-מנת שיחוסנו השנה כל הילדים בגילי הסיכון במגזר הבדואי, במיוחד בנגב?

סגן שר הבריאות א' מזרחי:

1. בשנה החולפת, 1991, חלו כחצבת כ-1,000 ילדים, יותר מ-600 מהם בהתפרצות המחלה בתחילת השנה במגזר הבדואי בנגב.

2. בחודשים פברואר — מרס 1991 חוסנו ילדי הבדואים מגיל שישה חודשים עד 18 שנה, ומספר הלא-מחוסנים זעום ביותר. נעשים מאמצים לשמור על כיסוי חיסוני נאות בין ילדי 1991 המגיעים לגיל חיסון.

3. הבעיה העיקרית היא באוכלוסייה הניידת של הנגב. הנהלת המשרד הקימה ועדה בין-משרדית בנושא זה. המחלקה לחינוך לבריאות במשרדנו הכינה תוכנית מיוחדת למגזר זה, ונערכים ליישומה.

היו"ר ג' גדות:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת סולודר.

ערנה סולודר (העבודה):

אדוני סגן השר, בשאלה מס' 2 שאלתי, בין השאר, מה היה אחוז החולים בין הילדים שלא חוסנו, לא ענית על כך.

בשאלה מס' 3 שאלתי, מעבר לוועדה שהקמתם, מה עשיתם על-מנת שיחוסנו השנה, כלומר בחורף הזה, כל הילדים בגילי הסיכון. וגם על זה, מעבר להקמת ועדה, לא קיבלתי תשובה.

סגן שר הבריאות א' מזרחי:

השאלה הראשונה היא שאלה נכונה, לא נתנו את האחוז כי המספר זעום ביותר.

לשאלה השנייה: עניתי שהמשרד הקים ועדה בין-משרדית, והמחלקה לחינוך לבריאות במשרדנו הכינה תוכנית מיוחדת, ונערכים ליישם את התוכנית הזאת. אני חושב שהתשובה עונה על כך.

ערנה סולודר (העבודה):

הילדים חוסנו?

סגן שר הבריאות א' מזרחי:
בוודאי. הילדים חוסנו.

היו"ר ג' גדות:

אין קריאות ביניים ואין תשובות ביניים בשלב הזה.

סגן שר הבריאות א' מזרחי:

ענינו שמגיל שישה חודשים ועד גיל 18 שנה כמעט כולם חוסנו.

4432. מתקני טיהור שופכין במחוז הדרום

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר הבריאות ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

סקר מתקני טיהור שופכין — מחוז דרום/ מצב בעקבות הבנייה המואצת, מרס 1991, העלה בעיות סביבתיות והערכת מצב מדאגה. כידוע לי, בעקבות פנייה של החברה להגנת הטבע, כארבעה חודשים לאחר הסקר, לא חל כל שיפור במצב והבעיות אף גברו.

ברצוני לשאול:

1. האם כיום, כשמונה חודשים מאז נערך הסקר, הנדרש לכיצוע אכן בוצע?

2. אם הנדרש לכיצוע בוצע, האם נפתרו הבעיות הסביבתיות שצינו בסקר?

3. אם הנדרש לכיצוע לא בוצע, היכן עומדים הדברים כיום ולמה מחכים?

תשובת סגן שר הבריאות א' מזרחי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ככל הידוע לנו, עדיין לא בוצע שום מתקן המומלץ בסקר הנדון. רק שתי רשויות מקומיות — קריית-גת ושרדות — הגישו תוכניות למתקני טיהור חדשים. חמש רשויות מקומיות נוספות התחילו בהליכים לתכנון מתקני טיהור.

2. לא בוצע.

3. כפי שנאמר לעיל, האחריות למניעת מפגעי הביוב היא של השר לאיכות הסביבה, ויש לקבל את התייחסותו לשאלה זו.

היו"ר ג' גדות:

אנו מודים לך, סגן שר הבריאות, על תשובותיך המרחיבות והמלאות.

ד. הצעת סיעת הרשימה המתקדמת לשלום להביע אי-אמון לממשלה בשל המצב בשטחים

היו"ר ג' גדות:

אנחנו עוברים בזה הרגע לסעיף ג' בסדר-היום: הצעת סיעת הרשימה המתקדמת לשלום להביע אי-אמון לממשלה בשל המצב בשטחים. ינמק חבר הכנסת מוחמד מיעארי, בבקשה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הידרדרות וקריסה של החוק, השלטון והסדר הציבורי; המתנחלים תפסו את השלטון בשטחים; פוטש בשטחים הכבושים; מועצת רבנים משליטה את מרותה ואת ההלכה היהודית בשטחים הכבושים וכופה אותה על התושבים הפלשתינים, מוסלמים ונוצרים; חיי האדם הפלשתיני הפכו הפקר; התרת דמם ורכושם של הפלשתינים בשטחים הכבושים, ועוד — אלה הן רק חלק מההתפתחויות

ומכותרות העיתונים כארץ ובעולם, המתארות את מה שמתרחש בשטח כימים אלה בשטחים הכבושים.

כל העוולות והפשעים האלה קורים לנגד עינינו. כאשר מגישים חברי כנסת רבים הצעות דחופות לסדר-היום כדי שעניין רציני ומסוכן זה יעלה על סדר-יומה של הכנסת, קובעת נשיאות הכנסת, כי העניין בלתי חשוב, בלתי דחוף, ועל כן היא דוחה את כל ההצעות לטובת הצעות מעולם אחר, ולא משאירה כל דרך להעלות את הנושא אלא על-ידי הגשת הצעת אי-אמון. גם מעשה הפוך זה הוא מסימני הזמן והתקופה.

כבוד היושב-ראש, שלושה גורמים הובילו ומוכילים ליצירת המצב המסוכן, מחד גיסא, והטרגי, מאידך גיסא, ואלה הם: קודם כול, הממשלה; 2. המתנחלים ותומכיהם, חילונים ורבנים; 3. השותפות הבלתי רשומה, הגלויה-הסמויה, בין

לא יכול לחיות אתם. אם בני אדם לא יכולים לחיות עם הצו — או שלא צריך לחת צו כזה או שהוא צריך להיות מבוטל מייד, אחרת הוא לא צו, אפילו לא גזירה. זאת שרירות, זו עוולה, זה פשע.

את העבודה הזאת משלימים המתנחלים עצמם. אני לא מדבר על כל הרבנים, יש רבנים מכובדים מאוד שמפרשים את ההלכה, ואנחנו יודעים שיש ביהלל ויש בית־שמיא. יש רבנים המכבדים את עצמם, רוצים חיים לכולם, רוצים חיים לעצמם, רוצים שההלכה היהודית תהיה אנושית כפי שהיא וכפי שהיא צריכה להיות.

אבל אנחנו עוקבים אחר הנעשה, אנחנו שואלים: איך יהודי ורב בישראל מוציא פסק הלכה לעקור עצים בצד הכביש?

אלי דיין (העבודה):

זה בניגוד להלכה.

אריה אליאב (העבודה):

הוא לא רב.

היור"ר ג' גדות:

חבר הכנסת לובה אליאב, אתה לא רב אתי.

אריה אליאב (העבודה):

הוא לא רב שלי.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היור"ר ג' גדות:

חבר הכנסת דיין, שים לב באיזו רגיעה ניהלנו את הישיבה והקשבנו זה לזה. אני חוזר ואומר, ועדת הכנסת דנה עכשיו בעניין זה של התפרעויות — אני אומר התפרעויות, חברי הכנסת. עליי התקנון, גם קריאת ביניים חייבת באישורו של היושב־ראש; אני מבקש להקפיד על כך.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, נוסף על כל הצווים ועל כל האמצעים שנוקטת הממשלה, שהחוק והצווים של הכיבוש בידה, באים המתנחלים ומשלימים את הפעולה: עוקרים עצים, מתפרצים לתוך ערים, מנפצים זגוגיות של מכוניות, מכים אנשים, יורים בדודי־שמש, ברכוש, מקימים מחסומים, פורצים דרכים. איך זה ייתכן? איפה הממשל? איפה אפילו הכיבוש? איפה הצדק הציוני? אני לא מדבר על פריצה לתוך בתים בסילוואן ובמקומות אחרים, שם זורקים משפחות, שיתגרורו באיזה אוהל. כל זה נעשה בחיפוי ובתמיכה של המשטרה.

יתירה מזו, הם עושים זאת בשטח, לפי פסקי הלכה של רבנים מסוימים, אבל לפעמים יש להם גם חוות דעת של יועצים משפטיים למיניהם. חוות הדעת האלה משתנות מיום ליום, לאחר ישיבת ממשלה מסוימת. היום יש חוות דעת שאין להם זכות, מחר בשתיים־עשרה בלילה יש להם זכות לחפוס את הבתים.

המצב הזה לא יכול להימשך. מה אתם מזמינים? איך אנשים יכולים לחיות במצב הזה? וכל זה נעשה בעידן של שיחות שלום. אילו לא היינו בעידן של שיחות שלום, מה היו עושים? אדם יכול רק לתאר לעצמו מה יכול היה להיות המצב אילו לא היינו בעידן של שיחות שלום.

האם יש כאן התחלת מדיניות של אדמה חרוכה? האם רוצים ליצור תבערה? האם מיהוה מתכנן להכניס את כל האזור ואת השטחים הכבושים לגיהנום כזה. אם לשמו של דבר ואם לשם ביצוע תוכניות מגירה מסוימות?

הממשלה למתנחלים עצמם. שותפות זו מנהלת פנקסנות כפולה: חלק גלוי וחלק נסתר. מטרתם כפולה גם היא: א. לרמות את עצמם, את דעת הקהל ואת העולם; ב. לטרפד ולפוצץ את תהליך ההידברות והמשא־ומתן כדי להגיע לפתרון פוליטי. המקובל כיום על הפלשתינים, על הערבים, על אמריקה וכמעט על העולם כולו.

הדבר הגיע עד כדי ארגון תאים חשאיים על דרך המתחרת הידועה של המתנחלים לפני שנים מספר, וחוספת הכוח שמקבלים מחלק מן הרבנים ופסקי ההלכה אינם משנים את המצב. לא ארבה בציטוטים, ואסתפק כמה שאמר וכתב היום ב"ידיעות אחרונות" יוסי גינוסר, היודע על מה הוא מדבר: "מבין המשתתפים למיעוט המתנגד לפתרון המדיני יש המתגייסים עתה ומתארגנים לתאים חשאיים במטרה לשבש את התהליך המדיני ולהרחיב את החיכוך בין צה"ל לאוכלוסייה".

הגבלות תנועה — זה חלקה של הממשלה. מה היא עושה היום? מה קראנו בשבועיים האחרונים? הטילו עוצר על רמאללה, אל־בירה, שכם, גנין וחברון — 15 יום; על אוכלוסייה של 100,000 תושבים. אני לא רוצה להתחנן ולהגיד נשים, ילדים, טף וכל הדברים האלה; על בני־אדם, אפילו מבוגרים. כשהם מואילים להסיר — בשורה גדולה, מסיירים את העוצר — הם ממשיכים להטיל אותו משעה 17:00 עד 06:00.

על מה? האם יש שלטון, יש ממשלה? האם יש ענישה של אדם, שלדעתכם עבר על החוק או שהוא מסוכן? מה על האוכלוסייה? האם זאת הישטה, כך צריך להשליט סדר? כך מקיימים חוק ותנאי חיים אנושיים? אומרים: במקום שנזרקה אבן אחת אנחנו מטילים עוצר. כך עושים.

מעשים כאלה, מדיניות כזאת, נקיטת אמצעים כאלה בשטח — אני חושב שלא ממשלה עושה את זה. זה לא מעשה מסודר של חוק ומשפט, זה אפילו לא כיבוש, זאת "מאפיה", פשוטו כמשמעו, אם מתנכלים לאדם בצורה כזאת, בלי לשים לב לתוצאות, בטענה סתמית שמיהוה זרק אבן, תמצא את זורק האבן, ואם אתה לא מסוגל — פנה את השטח וחזור למדינה שלך. כך אי־אפשר לנהל — — —

אליעזר מזורחי (גאולת ישראל):

— — —

היור"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מזורחי, אני יודע שאתה זועק כדי לנסות ולעזור ליושב־ראש לנהל את הישיבה. היושב־ראש מודיע לך שהוא יסתדר גם בלי העזרה הזאת. תודה רבה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אסור לאדם ללכת בשטח 250 המטרים שבצד הכביש. כבוד השר, זאת הזמנה לרצוח אנשים בדם קר. מי שמקבל החלטה כזאת צריך להיות אחראי לכל מה שיתרחש ולכל מה שהוא מזמין. איפה בעולם נשמע דבר כזה? אוכלוסייה שלמה שחיה בכפרים, אנשים צריכים ללכת לעבודה, לקניות, לנוע, לזוז, באים ואומרים להם: אסור לזוז. הם צריכים לקחת אתם סרט מידה ולבדוק איפה יש 250 מטר, 150 מטר, 199 מטר. מה היהגיון בדבר הזה?

אדם שרוצה לעלות על גג ביתו, אסור לו לעלות על גג הבית? כבוד השר, אתם מרגישים מה באמת אתם עושים?

זה מה שעושה הממשלה. צווים על גבי צווים שאדם נורמלי לא יכול להבין אותם, ואדם נורמלי ואפילו תת־נורמלי

מיעארי, כך תרשה לי גם, בצניעות, לנהוג כלפי שר הביטחון. לא ארשה להפריע, לא לזה ולא לזה. אם תרצה שאלה — תצביע. לאחר מכן אפשר לך לשאול שאלה. מותר לי להפריע לך עוד, אדוני שר הביטחון? כדי שלא תהיינה אי-בהירויות לגבי העתיד, אני מפנה את תשומת לבך לסעיף 65: "א) חבר הכנסת לא ינאם בכנסת אלא אם קיבל רשות הדיבור מהיושב־ראש" — —

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
ינאם.

היו"ר ג' גדות:

— — (ב) חבר הכנסת שקיבל רשות דיבור ידבר מעל הדוכן, אבל רשאי חבר הכנסת, ברשות היושב־ראש, לשאול שאלה ולהעיר הערה ממקומו; ברשות היושב־ראש, תודה. אני מודה לך על ההקשבה. כבוד השר, רשות הדיבור שלך.

שר הביטחון מ' ארנס:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, כ־28 באוקטובר, לפני פחות מחודשיים, ירו מחבלים בצומת־תפוח בשומרון על אוטובוס מלא נוסעים, הרגורצחו את רחל דרוק ואת יצחק רופא, השם ייקום דמם, פצעו שישה ילדים. רצח זה בוצע ערב כינוס ועידת־מדריד. ואין זה מקרה.

כחודש לאחר מכן, ב־1 בדצמבר, גם כן בשעת חשכה, בתקופת ההכנות לקראת השיחות בווינגטון, נרצח צבי קליין, השם ייקום דמו, באל־בירה. הוא נרצח מהמארב בחסות החשכה.

10 ימים לאחר מכן, ב־11 בדצמבר, נעשה ניסיון לרצוח נוסעים על הכביש 33 קילומטרים לפני אלון־מורה. היה זה ערב התחלת השיחות בווינגטון.

לא דרוש, אדוני היושב־ראש, אומץ רב כדי לירות בחסות החשכה מהמארב על רכב הנוסע בכביש. מי הם המחבלים, מי הם הרוצחים אשר מבצעים מעשי רצח אלה? אלה כנופיות של גופים הקשורים לאש"ף, אשר אומרים בריש גלי, חבר הכנסת מיעארי, שהם מתנגדים לתהליך השלום, ובכרונם לבצע מעשי טרור ורצח כדי לבלום ולטרף את תהליך השלום.

יש גם כאלה — אלה פלגים אחרים של אש"ף, פלגים אשר מחיימרים לתמוך בתהליך השלום — שאומרים שיש ללוות את התהליך במעשי רצח ובמעשי טרור.

אני מקווה שחבר הכנסת מיעארי מסכים אתי, שיש להוקיע מעשים אלה בכל לשון של הוקעה, ואני נדהם שחבר הכנסת מיעארי, אשר מדבר בזכות השלום, איננו מוכיר רציחות אלה ומעשי טרור אלה ואיננו מוקיע אותם, כאשר בוודאי ברור לו, כפי שברור לכל חברי הכנסת, שאלה מעשים שמטרתם לפגוע בתהליך השלום ולמנוע את השלום בארץ.

חובת הממשלה לעשות כל שביכולתה כדי למנוע מעשי רצח אלה, ואני מקווה שחבר הכנסת מיעארי מסכים אתי. הממשלה תעשה כל שביכולתה למנוע מעשים כאלה, לתפיסת הרוצחים ולהבאתם לעונש המגיע להם.

יבין חבר הכנסת מיעארי, כפי שיבינו כל חברי הכנסת, שבאזור מאוכלס שבו מתבצעים מעשי אלימות ורצח מסוג זה, הצעדים שאנחנו חייבים לנקוט כדי להציל חיי אדם, כדי למנוע מעשי רצח, צעדים אלה עלולים להקשות על האוכלוסייה עצמה. עוצר איננו דבר נעים, לא לערבי ולא ליהודי, אבל זה אחד האמצעים — לא אמצעי יחיד — כדי למנוע מעשים מסוג זה. וכאשר אנחנו נוקטים אמצעים אלה כמלחמה נגד

אני רוצה להזכיר ולהצביע על דבר אחד: תזכרו מה היה גורל המתנחלים הצרפתים באלג'יר, ומה היה גורלה של ממשלת הרפובליקה הרביעית בצרפת. אם תמשיך הממשלה בקו זה, מה שיש לי להציע זה לפחות אי-אמון. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה לחבר הכנסת מיעארי. רשות התשובה לשר הביטחון. בבקשה.

שר הביטחון מ' ארנס:

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, הקשבתי קשב רב לדברי חבר הכנסת מיעארי, שדיבר בהתרגשות רבה ובכושר שכנוע מסוים. אני רוצה להאמין שחבר הכנסת מיעארי הוא תומך נלהב של תהליך השלום.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
אכן.

שר הביטחון מ' ארנס:

ולכן יש מקום להאמין שאולי יש אפילו מכנה משותף בין שנינו, מכיוון שגם אני תומך נלהב של תהליך השלום. אבל, כאשר הקשבתי לדבריו, אני חייב להודות שלא מצאתי סימן כלשהו למכנה משותף כזה, ואף התחלתי להטיל ספק, באיזו מידה חבר הכנסת מיעארי תומך בכלל בתהליך השלום.

אדוני היושב־ראש, אולי שמת לב לך, שחבר הכנסת מיעארי לא הזכיר אפילו במלה את מעשי הרצח וניסיונות הרצח אשר בוצעו בחודשיים האחרונים ביהודה ובשומרון; כאילו לא היו כלל. הוא לא הזכיר אותם, וכמוכן גם לא הוקיע אותם. אני מניח שהוא יודע, שמבצעי רצח אלה לא היו תומכי תהליך השלום.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

שר הביטחון מ' ארנס:

אני כאילו לא שומע אותך, חבר הכנסת דראושה.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

היו"ר ג' גדות:

לא, לא, הוא לא אמר שהוא לא שומע כדי שתחזור על השאלה. הוא רמז לי, שאני אמנע ממך את השאלה. בבקשה. לא, חבר הכנסת דראושה.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
יש החלטה למנוע קריאות ביניים?

היו"ר ג' גדות:

כן.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מי החליט?

היו"ר ג' גדות:

בתקנון. אתה רוצה את הסעיף? אפנה אליך תוך דקה את הסעיף.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כנהוג בכנסת, יש קריאות ביניים.

היו"ר ג' גדות:

זו לא הפעם הראשונה שאני מעיר, ואתה הקשבת ושמתעת אותי אומר לך יותר מפעם אחת, שגם קריאת ביניים תבוא ברשות היושב־ראש. בזה הרגע, כמו שנהגתי כלפי חבר הכנסת

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זה מסוכן, כי זה מהווה תקדים.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת בורג, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת צוקר, לא יעזור לך, אני בשלי ואנחה על-פי התקנון. אשאל סדרן לעזור לך להוריד את היר. חבר הכנסת אלי דיין, אנא ממך, עבור אל הנושא.

אלי דיין (העבודה):

הנני סבור שאני מדבר לעניין. אני רוצה להראות ולהוכיח שאין לנו אמן בראש הממשלה הזה. מה לנו כי נלן על המיליציות בשטחים, אם ראש הממשלה מתיר את דמם של השמאלנים, של כל מי שאינו מסכים עם דעתו? והוא אמר לנו דברים מן הכתב, רבותי חברי הכנסת. אלה לא היו דברים מן השפה ולחן. אלה היו דברים כתובים, מתוכננים. הוא אמר את הדברים כאשר שפתי רועדות משנאה, שנאה לכל מי שחולק על דעתו. זה ראש ממשלה שהוא אנטי-דמוקרטי, ראש ממשלה שמולול בכנסת ואינו מגיע לכנסת: ראש ממשלה שמפחד מהכרעת העם ומעדיף שכל מיני קבוצות קטנות יקבעו מי יהיה ראש ממשלה. הוא מפחד מבחירה ישירה. לכן, אין לנו אמן בראש הממשלה הזה.

עיינתי היום בתפילות ראש השנה ויום הכיפורים כדי לבדוק מתי אנחנו מתפללים שהשם יעביר ממשלת זרן מן הארץ. מצאתי שהממשלה הזאת היא לא רק ממשלה מחדלים. במקום להתמודד עם הבעיות בתחום המדיני ובתחום הביטחוני, שבהם היא נכשלה, וכן בתחום החברתי, בתחום הכלכלי, בתחום האבטלה ובתחום קליטת העלייה, היא מסיטה את הוויכוח לדמגוגיה זולה, לשנאה. על-ידי מי זה נעשה? על-ידי ראש הממשלה בכבודו ובעצמו, בדברי הבלע שלו. לכן, אין לנו אמן בממשלה הזאת ואין לנו אמן בראש הממשלה הזה.

אנחנו — כמה חברי כנסת — החלטנו להגיש תלונה נגד ראש הממשלה. הוא עבר בדבריו אתמול במרכז הליכוד על סעיפים מפורשים בחוק העונשין — סעיף 133 וסעיף 134 — המדברים על "להסית, ליצור שנאה, ריב ומרדן". זה מה שהוא עושה. בדבריו אלה הוא מתיר דמם של יהודים. במקום שימשש דוגמה חינוכית, דוגמה לאהבת ישראל, לאחדות העם, הוא יוצר פילוג ומשמש דוגמה שלילית ביותר בדבריו אלה.

אני רוצה להעיר לחברים היושבים בשטחים, בהם גם רבנים ואנשי דת ומסורת, שבהתנהגותם הם פועלים בניגוד למסורת, בניגוד ליהדות ובניגוד להלכה.

חבר הכנסת מיעארי, בכך שכרתו את העצם עברו על לאו מפורש של "בל תשחית". כתוב בספר דברים, בפרק כ', פסוק י"ט: "כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה" — כלומר, אפילו במלחמת ברירה — "לא תשחית את עצה לנדה עליו גרזן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרז כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור. רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית — — —". הם הלכו והשחיתו ועברו על דברים, וזאת כעת שהם הכניסו את עצמם למאבקים האלה: אף אחד לא הכניס אותם אליהם. גם כאשר יש מלחמה, ואפילו מלחמת ברירה, אסור לעשות מה שהם עשו. לכן, יש לגנות אותם על מעשיהם. הם רוצים להביא אותנו לרמה מסורתית יורודה ולהפקרות.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אלי דיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת יהושע שגיא.

הטור, במלחמה נגד רצח, במאבק למען השלום, אני הייתי מצפה שחבר הכנסת מיעארי ייתן את מלוא התמיכה שלו למדיניות שלנו.

לא נגלה שום סלחנות כלפי עבירות על החוק, בין שהעוברים על החוק הם יהודים ובין שהם ערבים. אנחנו ננקוט את כל האמצעים נגד אלה העוברים על החוק, בלי להתייחס למוצאם הלאומי או למוצאם הדתי.

הישראלים אשר בשבוע האחרון, או בשבועות האחרונים, עברו על החוק כיהודה ובשומרון, ביצעו מעשים שלא ייעשו, שמביישים את כולנו, שפוגעים בכולנו — ייענשו על-פי החוק.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אלה שעקרו את העצים ייענשו?

שר הביטחון מ' ארנס:

כל מי שעבר על החוק וייחפס, יובא לדין. אנחנו נמשיך במדיניות שמטרתה לשים קץ לטרור, שמטרתה לשים קץ לרצח בכל חלקי יהודה, שומרון וחבל-עזה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לדחות את הצעת האי-אמון של חבר הכנסת מיעארי.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
יש לי שאלה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לשר הביטחון. היית מוכן להשיב על שאלה, כבוד השר? חבר הכנסת מיעארי, בבקשה. לא, חבר הכנסת דראושה, אתה הבעת את הדברים בקריאת הביניים האחרונה שלך. אתה היית מחנך בימך. אל תיתן לי להיות גננת.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
עובדה היא, שיש אנשים בהתנחלויות שירו וביצעו פשעים. האם הוטל עוצר על התנחלות אחת כמשך כל הזמן?

שר הביטחון מ' ארנס:

למיטב ידיעתי, לא הוטל עוצר, גם לא צריך היה להטיל עוצר. אותם אנשים, אם אתה מתכוון לקבוצת האנשים מקריית-ארבע שירו על דודי השמש בכפר סמון לאזור חברון, אני חושב שזהותם ידועה. אין כל צורך להטיל עוצר. אנחנו נביא אותם לדין.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד שר הביטחון. חברי הכנסת, נתקבלה החלטה לתת רשות דיבור לפי הסיעות, חמש דקות לכל סיעה. רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הנני סבור שלפני שמתייחסים לנושא הצעת האי-אמון יש להתייחס לדבריו החמורים וחסרי התקדים, דברי הבלע, של ראש ממשלת ישראל, יצחק שמיר, אתמול במרכז הליכוד. הנני סבור שבדבריו אלה הוכיח ראש הממשלה בגופו, בעצמו, שאינו ראוי לשאת בתואר הנכבד של ראש ממשלת ישראל. זה ראש ממשלה שמפלג את העם. זה ראש ממשלה שמסית ומדיח לפלגנות, מתיר ומפקיר דמם של יהודים.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אלי דיין, אני מחויב להעיר לך, על-פי התקנון, שהדובר חייב לדבר לעניין.

יהושע שגיא (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, קשה לי שלא לפתוח ולומר, שכל ימי וכל חיי שנאתי אלימות מילולית. עם זאת, חבר הכנסת אלי דיין, שעמד כאן לפני דקה, חטא באותו חטא שבו הוא מאשים את חברי. גרוע מזה, המשל אומר: אמור לי מי חברך ואומר לך מי אתה. זכור מהו הנושא היום.

אני רוצה לפתוח ולומר, שאני חושב שנטילת החוק לידיים, הכוונה לכולם, היא דבר בלתי נסבל. יש גורם אחד בשטח והוא צה"ל, הוא גורם החוק היחיד והבלעדי ביהודה, בשומרון ובחבל־עזה.

עם זאת, בואו ונראה את התמונה. עמדת כאן, חבר הכנסת מוחמד מיעארי, כקוֹקֵץ נגזל. שכחת בעצם מה הביא למה וכיצד השתלשלו הדברים. אני רוצה לפתוח ולומר, שאנחנו עדיין משתמשים במושגים לא נכונים. אנחנו לא חיים עוד עם אינתיפאדה. האינתיפאדה כבר זמנה. אין לה ביטוי בשטח. האינתיפאדה היתה מרי של נשים וילדים, ומולם נוצר קודקס התנהגות בהתאם. היום אנחנו עומדים בפני טרור כמשמעותו וכפשוטו, והוא איננו תולדה של האינתיפאדה, הוא היה קיים בשטח לפני האינתיפאדה והוא קיים בשטח אחרי האינתיפאדה.

מה הן המשמעות של טרור? — פיקוד מגבוה, שייכות לארגון טרור מוכר, חברות בחוליית מחבלים, שימוש בנשק חם; זה טרור. צורת ההתנהגות כנגד טרור שונה לחלוטין מזו שכלפי האינתיפאדה.

חבר הכנסת מיעארי, במקום לעמוד כאן ולהודות על הטיפול הנאור והמתקדם, שכמותו לא תמצא, אני חושב, בהרכב מקומות בעולם, של שר הביטחון הזה, אתה בא ומטיח מלים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
בשום מקום בעולם?

יהושע שגיא (הליכוד):

אני רוצה לומר לך, שירתתי תחת כמה שרי ביטחון. לא רק אריק שרון, שאליז אתה מרמז, אלא גם קורמיו, חברי המערך דהיום וכאלו שאינם בין החיים היום, ואני אומר לך, שצורת ההתנהגות שלהם כלפי טרור היתה הרכה הרבה יותר מכאיבה.

למה אתה מרמז? מה אתה בעצם רוצה? אתה אומר: תפוס לי את מי שזרק את האבן, ואם לא — לך למדינה שלך. תרשה לי לאחל לכולנו, וגם לך, שבימינו ובימי נכדינו, בזה לא תחזית עינינו.

אתה עשית כאן השוואות שהיו מרתיחות כל אדם ברי־דעת. השווית להתנחלות האלגורית בצרפת. על דל שפתך כמעט עמדה המלה "צלבנים", ואותה לא אמרת. עם ישראל יושב כאן לא כדי להיעלם כעבור 100 שנה, 150 שנה, 300 שנה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
דיברתי על שטחים כבושים.

יהושע שגיא (הליכוד):

אין מושג של שטחים כבושים. יש יהודה, שומרון וחבל־עזה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
לגביך אין, לגבי — יש.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת מיעארי, אני רוצה להזכיר לך אולי נשכחות מן ההיסטוריה — אתה כעניין הזה כבר היית אצל הדוכן.

יהושע שגיא (הליכוד):

יש לי גם מה לומר לרבים ולמתיישבים ביהודה ובשומרון. כמו שאינני מקבל כל פסק ג'יהאד, או פסק הלכה אסלאמי בנושא של מלחמת קודש ושפיכת דם יהודים, כך אינני מקבל פסיקה של רבנים באותו נושא ובאותה רוח.

אני גם רוצה לומר לך, שבמשך שלוש שנות האינתיפאדה נרצחו פלשתינים על־ידי פלשתינים בסדרי גודל שעלו על כל אלה שנפגעו מידי כוחות הביטחון בהשלטת הסדר, ואת המספר אתה יודע. אבל זה כאילו עניין שלכם. זה כאילו לא נוגע לאיש.

אני רוצה לומר: חובתה של מערכת הביטחון לתת ביטחון לכולם, גם לאזרח הפלשתיני היושב ביהודה, בשומרון ובחבל־עזה וגם לאזרח היהודי. זו חובתה. זו חובתנו כלפי המתיישבים ביהודה, בשומרון ובחבל־עזה. וכל עוד לא ייכוונו שלום וביטחון ביהודה ובשומרון, לכל הנפשות החיות שם, לא תקום ממשלה שלא תעמוד הלאה על כך.

לכן אני אומר לך: אני במקומך הייתי לוקח עוד לפני ההצבעה את הצעת האי־אמון שלך ומסיר אותה. אני, ככל אופן, אצביע נגדה. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת יהושע שגיא. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, על־מנת שיהיה ברור שאני מדבר בנושא, גם אם אתייחס בעיקר דברי לדברי ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון מאמש, אני אומר שמה שנאמר אמש בוועידת הליכוד על־ידי שניים — אני מדגיש, על־ידי שניים, לא על־ידי כל הדוברים — הוא תוצאה ישירה, הוא חלק מן הוויכוח בינינו כאן. חלק מן הוויכוח הארוך על גורל השטחים, על גורל יהודה ושומרון.

השנאה הזאת שפרצה אתמול, לא לפתע — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צוקר, תקנונית ראה הערתי הקודמת לנואם הקודם. היא ישימה גם לגביך.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בסדר, קיבלתי.

מה שמתרחש בשטחים איננו מתרחש רק בשטחים. מה שמתרחש בשטחים מתרחש קודם כל ובראשונה בתוך החברה הישראלית, בינינו. וגם השנאה הזאת, שאינני יודע את מקורותיה, שאתמול קיבלה ביטוי, היא חלק ממה שמתרחש בשטחים, משום שמה שמתרחש בשטחים איננו תחום ל"קו ירוק" כזה או ל"קו סגול" אחר, הוא פה בבית, הוא בכל בית, הוא בכל רחוב.

מה שהיה אתמול הוא חלק מוויכוח מתמשך, שאתמול רק עלה למדרגה גבוהה יותר של איבה. אני באמת אינני יודע, אדוני השר, מה מוליך את תהומות השנאה האלה. הדבר היחיד שצריך לומר לזכות הוויכוח שהיה אתמול הוא העובדה, שעל־פי כל הדיווחים שאני שמעתי, מחיאות־הכפיים לדברים, גם של ראש הממשלה וגם של שר הבינוי והשיכון, היו חלושות מאוד. זה ייאמר לזכותו של מרכז הליכוד.

מה מוליך את השנאה הנוראה הזאת? הסבר פסיכולוגי אל־ף יגיד, שזה הכעס, החרון, שכועס שמיר על עצמו, אלא שהוא משליך את הכעס על מישהו אחר; שזה הזעם ששמיר

ביתו של ראש הממשלה. ראו, הוזהרתם, אם לא תעצרו בזמן, אתם תהיו קורבנות השנאה הזאת ממש כשם שאנחנו קורבנותיה עכשיו.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת דוד צוקר, רשות הדיבור עוברת לחבר הכנסת האשם מחאמיד. אני מזכיר שוב — חמש דקות בלבד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, השתוללות המתנחלים בשטחים הפלשתיניים הכבושים אינה מקרית. ההתנחלויות החדשות, הפקעת האדמות, של אלפי דונמים ועשרות אלפי דונמים — אינן מקריות. גירוש משפחות פלשתיניות מבתיהן בסילואן — גם הוא אינו מקרי. הצו האוסר על הפלשתינים ללכת בצדי עורקי התחבורה — אינו מקרי. ההתעללות שבצו האוסר עליהם לגנות הבתים — לגמרי אינה מקרית. האיסור על נשים פלשתיניות לתלות כביסה על גגות בתיהן הוא סדיום לשמו, נוסף על המטרות אשר בנפשו של יצחק שמיר.

המתנחלים שוכרים, משמידים, מנפצים חלונות, שמשות, מכונות, עוקרים עצי זית, מציבים מחסומים — וכל זה אינו תולדה של מצב רוח. אלה המתנחלים המשתוללים בראש חוצות ובריש גלי ומבצעים מעשי כריונות ומתפרעים לאור היום, פושעים ברשות, בסמכות ובחוסר בושה. כעצם למה שתהיה להם בושה, הרי הם פועלים כשלוחתה של הממשלה הזאת, המשלטה נורמות של ג'ונגל וטוענת שהיא האי הכבוד של הדמוקרטיה במזרח התיכון.

מעשי המתנחלים אינם מקריים, הם תואמים את אשר בנפשה של הממשלה הזאת, הם פועלים בחסות רשויות השלטון המגוננות עליהם. כי הם זרוע של השלטון. הילכו שניים יחדיו בלתי אם נועדו? לא רק המתנחלים מתעללים בפלשתינים, כי אם גם הצבא עושה זאת יום יום, שעה שעה. הדוגמה — מה שקרה לתושבי הכפר בית-אכסא ב-9 בדצמבר 1991. אני רוצה לקבוע, שמקרה זה אינו חריג כי אם טיפה בים. מעשים כאלה הפכו נורמה מקובלת, לאמלאה היינו שם, ארבעה חברי כנסת — מקרה זה של הפשטת אנושים מבגדיהם בקור העז בבוקר היה נקבר כאלפי מעשים דומים אחרים.

מה לא עשתה ממשלה זו כדי להכשיל את תהליך השלום? אילו לאווים השאירה ולא השתמשה בהם? לא — לאש"ף, לא — לנציגים מירושלים המזרחית, לא — להשתתפות המגורשים, לא — להחלטה 242 שמהותה שטחים תמורת שלום. והפלשתינים לא אמרו נואש, כי הם רוצים בכל מאודם להגיע להסדר של שלום צודק, כולל ויציב המבוסס על ההכרה בזכויותיו של העם הפלשתיני למולדת חופשית ולמדינה עצמאית לצדה של מדינת ישראל.

אתמול אמר מר שמיר בוועידת הליכוד "כן" לשלום, אבל בלי להחזיר אף שעל. כך הווה וחולם, כך אומר אדם שהמתנחלים הם הפרצוף האמיתי של מדיניותו, והם הרי זרועותיה של הממשלה הזאת, המחבלות בתהליך השלום ודוחפות את הפלשתינים לפניה, אל הקיר, למעשי ייאוש.

ולכן הממשלה הזאת ושליחיה המתפרעים — המתנחלים — נושאים בכל האחריות למצב שייווצר ויחריד את כולנו ויגבה מחיר כבד ויקר של דמים מכני שני העמים, הישראלי והפלשתיני.

ועוד בושה, נציגיה הבכירים של הממשלה מסיחים ומשתלחים כנגד אזרחים המביעים את דעתם, מחאתם וכאבם

זועם על שהוא נאלץ לבצע כל מה שהוא נשבע כל ימי חייו שלא יבצע והוא נאלץ לבצע עכשיו — הוא מדבר עם אש"ף על הסדר מדיני. והוא כועס על עצמו, הוא איננו יכול לשאת את המחשבה הזאת, אבל יותר מכול הוא כועס על מי שאמר לו כל השנים, שהוא יאלץ לעשות את זה, שאין מנוס מן הדיכור הזה. והוא משליך על מי שאמר לו את זה שנים את זעמו, את כעסו, את שנאתו ואת טינתו. עכשיו, משהוא נאלץ לעשות את מה שאמרנו לו שהוא צריך לעשות, על זה הוא לא יסלח לנו; על זה שאמרנו שנים, שהוא יאלץ לדבר עם אש"ף על גורל יהודה ושומרון.

הסבר פסיכולוגי ב"ת לפרץ השנאה הנורא הזה מאתמול יאמר, שזו היתה הטרנספורמציה, התמרה, של התסכול מעוצמת הכישלון של הממשלה הזאת והפניית התסכול הזה עלינו. כל מצביע של הליכוד, כל מי שהיה אתמול במרכז הליכוד, יודע שבשלושה דברים גדולים נכשלם כישלון חרוץ, ועל זה מגיעה לכם הצבעת אי-אמון. נכשלם "בגדול" בקליטת העלייה; השליחתם כאשר אמרתם שבחון שבועיים, או שלושה ימים, או שלושה שבועות, תחסלו את האינתיפאדה; והחרפה של הכישלון הכלכלי גם היא רובצת עליכם. וגם התסכול הזה הופך לפרץ של שנאה, של חיפוש אחרי אשם, שהרי אתם אינכם מסוגלים להודות, אדוני השר, שהאחריות והאשמה כולן רובצות עליכם. ולכן אנחנו נהיה השנואים, ואנחנו נהיה העילה ואנחנו הסיבה לכל הכישלונות הנוראים הללו.

אבל יש גם הסבר פוליטי אחד, שנראה לי יותר משני ההסברים הקודמים, אם כי אלה לא הסברים אלטרנטיביים. במשך שנים, אדוני השר, היו ביניים — ואני רוצה להיות זהיר מאוד, לא כולכם; בוודאי, אגב, לא אתה — היו ביניים כאלה שהרגילו את מרכז הליכוד לקבל מנות של סם שנאה, מנות קבועות בכל כינוס מרכז. בכל כינוס מרכז נתחם לו "שכטה" של סם השנאה הזה. המרכז הזה לא מורכב משנואים, אבל במשך שנים הוא הורגל לצרוך את הסם הזה, להתמכר לסם השנאה הזה. "פושרים" דחפו לו את הסמים האלה. וה"פושרים" יודעים את לב הצרכן, והם יודעים שכדי שלא לאבד צרכנים, כדי שיצביעו בשבילם בשביעות, צריך להעלות את המינון של סם השנאה הזה, של המנה הזאת. לכן מגדילים את המנה.

אתמול שני "פושרים", שמיר ושרון, הגדילו את מנת השנאה. זה מה שקרה אתמול, כדי למכר את המרכז הזה בשנאתו כלפי המרכז בעצמו.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת צוקר, זמן תם. אתה יכול להחליט אחת משתיים: אם אתה רוצה משפט נוסף, תצטרך לחזור כך מהמשפט הקודם — או שאתה יורד עכשיו, שהרי אחרת מה שקורה לא עולה על הדעת, שאדם שהקים את הרשות למלחמה בסמים, ראש ממשלה בישראל, אתה תקרא לו "פושר". יש גם נימוס לבית הזה. אנא ממך, אני מבקש ממך לומר משפט סיום אחר, לחזור כך מהמשפט הקודם, כדי שזה יהיה בטעם, כמו נאומך.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מדגיש: מדובר במטפורה ואני נשאר עם המטפורה.

אני רוצה לומר: אתמול המשכתם בהכנת התשתית לאלימות, שבסוף תופנה כלפיכם. אתם לא תימלטו מן האלימות הזאת. מי שכתב על ביתו של אלי רובינשטיין "בוגד" יכתוב את זה מחר על ביתו של שר הביטחון, ומחרתיים — על

בסיום דברי, אני שב ושואל אותך, אדוני ראש הממשלה, מה כאמת התרחש בין הארגון שלך לבין המשטר הנאצי? האם היו רק מגעים או שהיו גם הסכמות? האם הוחלפו מסמכים או שכל המגעים היו בעל-פה? האם היו פגישות ישירות או שהיו רק מגעים באמצעות מתווכים?

כבוד היושב-ראש, אני תובע תשובה. ראש הממשלה חייב להשיב, ואם לא ישיב — תדבר שתיתקו בעד עצמה. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חוזרת לפני כשעה מכפר סילואן. ראיתי את הניסיונות החוזרים על עצמם להשתלט על בתים ערביים, להשתלט על קרקע ולדרוס את זכויות האדם ביישוב סילואן. לצערי הרב, הדברים נעשים תחת עינה הפקוחה של המשטרה ובניגוד לכל חוק ולכל מינהל תקין.

רק בימים האחרונים, לאחר שניתן צו של בית-משפט, קבעו המתנחלים עובדות חדשות בשטח, בכית עכאסי ובכית קראעין, התקינו דוד שמש, התקינו תאורה, גדרות חיל, דלתות חדשות, נקודות חשמל, צנרת מים, גז, חפירות, הכנסת ריהוט, והכול נעשה בניגוד לצו בית-המשפט. אינני רוצה להללות אתכם, כי זה איננו הנושא שעומד על הפרק, ואני יודע שזה לא בסמכותו של שר הביטחון. אבל זה מתקשר עם דברים אחרים שהמתנחלים עושים ברחבי השטחים. זה חלק מפרוכוכציות מכוונות, כדי לפגוע בתהליך השלום, מצד אחד, וכדי ליצור עובדות בשטחים, בצורה שתיתן למתנחלים את כל מה שהם רוצים ותפגע בזכויות של הפלשתינים.

אני מתפלא על שכבוד שר הביטחון עונה ברגיעה מושלמת, ואני מקנא ברגיעה שלך, בניגוד אולי לדברים שאמר חבר הכנסת מיעארי. אני מבין למה הוא אמר אותם בפתוס מסוים, כי הוא מכיר את העובדות בשטח. גם אתה מכיר את העובדות בשטח, אבל כשיש פגיעה בפלשתינים, זה כנראה לא מעורר התלהבות להגן על הזכויות שלהם, גם אצל שר הביטחון. אני חושב שהתשובות שלך היום נאמרו בנימה סלחנית מאוד כלפי המתנחלים, כאילו יש הבנה לפעולות הללו של עקירת עצים, של כריתת עצים, של פגיעה בילדים וכנשים, של פגיעה באנשים חפים מפשע, של זלזול בחוק וזלזול בצבא. כאשר המתנחלים סוגרים כבישים, סוגרים רחובות, פוגעים ברכוש של תושבים, הם פועלים כאילו הם במעבר הפרוע. הם נכנסים לחברון, נכנסים לשכם, למחנות הפליטים, לכפרים, ועושים ככל העולה על רוחם. והצבא, רק אחרי שהעניינים יצאו מכל היגיון בריא, מנסה לפעול.

ההוראות שניתנות לצבא הן בדרך כלל לנהוג בסלחנות, כי מדובר במתנחלים יהודים. אבל כאשר ילד ערבי זורק אבן, אז יש כל הסמכויות לצבא לירות ולהרוג את הילד הזה. או אם תופסים אותו אחרי שפוצעים אותו, מכניסים אותו לכמה שנים לבית-הכלא בעון זריקת אבן, שלא סיכנה שום אדם. לעומת זאת, מתנחל יכול לעשות הכול, הכול מותר לו, כי יש לו ההגנה של שר הביטחון, יש לו ההגנה של השר שרון, יש לו ההגנה של ראש הממשלה, של חברי כנסת מהימין ושל שרים בממשלה.

אפילו הלילה, שר השיכון מר שרון וראש הממשלה הגדישו את הסאה עליי דברי הסתה שפוגעים ביהודים ובערבים. אני חושב שהדברים שלהם מסוכנים לכל ערך אנושי, לכל ערך דמוקרטי, ויש להוקיע אותם מכול וכול. כל פשעם של אנשי השמאל הוא שהם נפגשים עם פלשתינים, נפגשים

בגלוי. אדוני היושב-ראש, לגביהם אפשר לומר את הפסוק הבא: "היו האמרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חשך לאור ואור לחשך, שמים מר למתוק ומתוק למר". לכאלה ודאי שלא ניתן אמן. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר שפרינצק, בהיעדרו — לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בהיעדרו — לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בהיעדרו — לחבר הכנסת צ'רלי ביטון; אחריו — לחבר הכנסת אליעזר מורחי, אחרון הנואמים בנושא זה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגיע הזמן לשכור את העול הכבד של המשכנתאות, שהורס הרבה אנשים ומפרק הרבה משפחות.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראש הממשלה עצמו איבד כנראה את האמון בממשלתו וכיכולתו לחלץ את ישראל מן הבעיות הקשות והגורליות שבפניהן היא ניצבת. זו, כנראה, הסיבה, אדוני היושב-ראש, שהובילה אותו לתקוף את מפלגות האופוזיציה ולהאשים אותן בשיתוף פעולה עם האויב ובפגיעה במדינה.

אדם שמסיר מידיו את הכפפות ובוטע בכל כללי ההגיונות והיושר, כפי שעושה יצחק שמיר, מסיר מעל עצמו כל חסיונות וכל הגנה.

לכן, כבוד היושב-ראש, אני רוצה להשמיע באוזני ראש הממשלה דברים חמורים — וחבל שהוא איננו כאן אתנו — ואם אינני טועה, לא הושמעו כמותם מעולם מעל הדוכן הזה.

אין אני רוצה לחזור לפרשה הנדושה של חיסולו בדם קר של אחד מאנשי לח"י, השמועה אומרת, שיצחק שמיר הוא שהחליט והוא שביצע את הרצח של אותו גלעדי, בחולות ראשון-לציון. ראש הממשלה שותק ושותק, ואף שחלפו כבר עשרות שנים הוא ממשיך לשותק. כנראה שתיתקו של אדם היא כבור.

אני מפנה אל ראש הממשלה שאלה גלויה: האם נכון שהמחתרת שאליה השתייכת, לוחמי חירות ישראל, ניהלה בזמנה מגעים עם השלטון הנאצי בגרמניה? אדוני היושב-ראש, זאת שאלה שמחייבת אותו להשיב תשובה מפורטת, לא רק באוזני אלא באוזני הציבור הישראלי כולו.

אם ראש הממשלה לא ישיב על השאלה, ואם יתברר שהוא כל כך חסר רגישות עד שגם מגעים עם המשטר הנאצי אינם מזוים אותו משתיתקו הידועה — אני מתחייב להציג מעל הדוכן הזה עובדות שנבדקו על-ידי היסטוריונים. אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, לא היסטוריונים סורים. לא היסטוריונים ירדנים, לא היסטוריונים פלשתינים — מדובר בהיסטוריונים יהודים וישראלים. שהרי מגעים בין אנשי המחתרת לבין הנאצים היו גם היו.

אבל השאלה שאני שואל שוב היא: מהי מידת מעורבותו של יצחק שמיר כמגעים אלה? מה הוא חשב על כך בזמנו ומה הוא חושב על כך היום? מה הוא אמר ומה הוא עשה אז ומה הוא אומר היום?

כבוד היושב-ראש, מה שאמר ראש הממשלה על מפלגות האופוזיציה אלה דברי שקר וזדוניים. הם לא נאמרו בהתפרצות ולא בפליטת פה. הם נאמרו בצורה מתוכננת וקרה, כדי להסית את הציבור ולהשתמש מו"כיוח אמיתי על המצב הביטחוני והדמוני ועל המצב החברתי-הכלכלי.

התנועה החלוצית המפוארת, הנתונים זה למעלה מארבע שנים, הם ונשיהם וילדיהם, למתקפת אכנים, בקבוקי תבערה ויריות מן המארב, אותם היא מכנה "חוליגנים", כינוי שפירושו, לפי המילון: בריונים, פורעים, בני בליעל.

לא אי־אמון נביע למגיש הצעת האי־אמון וחבר מרעיו, כי אם בוז עמוק.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת שפרינצק, רשות הדיבור לאחרון הנואמים, חבר הכנסת אליעזר מזרחי.

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי אשאל את חבר הכנסת מיעארי: מתי הבעת אמון בממשלה?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום): כל יום.

אליעזר מזרחי (גאולת ישראל):

איך אתה מרשה לעצמך לעמוד פה ולזעוק את זעקת השבר של אחיך? מה עם זריקת האכנים שלא גינית? והיות שלא גינית, אתה עודדת את מה שאנשי הטרור האלה עושים יום יום. ואתה מתפאר בשיחות השלום, כשאתה, כמעודד טרור זה, לא מצאת לנכון לגנות את הרצח הנתעב של כמה וכמה אזרחים יקרים, השם ייקום דמם.

ומה רועמים על ראש הממשלה וחבריו? הם רק מסרו ועובדות, שיש חברי כנסת המעודדים אותם שונאי ישראל, וכל מציאות ישותם היא לשנות את העובדות בשטח.

חברי הכנסת, העובדה שיש כאלה המרשים לעצמם לדבר כך ולפעול כך היא, משום שלא מכירים את העובדות הנצחיות, שארץ־ישראל נצחית ניתנה לעם נצחי על־ידי תורת ישראל הנצחית. אבל בטוחני שהיום הזה, שבו כולם יכירו ויודו בתורת ישראל ובנצחיותה, קרוב מאוד. ואלה הטוענים אחרת הם ממשיכים כאן, בארץ־ישראל, ארצנו, את הגלות המרה, שבטוחני שניאל ממנה בקרוב.

סיעתי, סיעת גאולת ישראל, דוחה את ההצעה המסיתה ומביעה אמון מלא בממשלת ישראל.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אליעזר מזרחי, חברי הכנסת, תם הדיון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. בפנינו הצעת סיעת הרשימה המתקדמת לשלום להביע אי־אמון לממשלה בשל המצב בשטחים.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית): אדוני היושב־ראש, יש לי שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי: כן.

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית): אדוני היושב־ראש, כבר פעמיים יש הצעות אי־אמון — לפני כמה שבועות היתה הצעה שלי ושל חבר הכנסת מיעארי, והיום הצעת האי־אמון של חבר הכנסת מיעארי — ובשתיהן נעלמה פתאום הטלוויזיה מהבית הזה. האם היתה הוראה של מישור להחביא את הצעות האי־אמון הללו כדי שלא להביא אותן לידיעת הציבור, או שזה היה באקראי?

עם ערבים. והרי מדינת ישראל נמצאת באזור, כאשר מסכיבה יש של ערבים, ובתוכה ערבים. אם אינכם רוצים שייפגשו עם ערבים, שידברו עם פלשתינים, עם מי אתם רוצים לחיות? מדינת ישראל אינה יכולה לחיות כגוף זר באזור הזה. היא צריכה להשתלב בו ולהיות חלק ממנו. העם היהודי צריך להשתלב ולהיות חלק מהאזור הזה.

אנחנו חושבים שהממשלה הזאת, עם ראש הממשלה, אינם מעוניינים בתהליך השלום. הם רוצים לטרפד את תהליך השלום. ועל כן הממשלה הזאת איננה זכאית לאמון.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר שפרינצק, ואחריו — לאחרון, חבר הכנסת אליעזר מזרחי.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, כבוד השרים ארנס וזאבי, טיפולה של הממשלה בהתקוממות הערבית היה נושא לביקורת חוזרת ונשנית מצד סיעת מולדת בכנסת. אם כוחות הביטחון לא טיפלו כראוי במסיחים ובמתפרעים, במייד האכנים ובקבוקי התבערה, לא בהם היה האשם, כי אם בדרג המדיני, שלא נתן לצה"ל את ההוראות הדרושות לדיכוי ההתקוממות. אני מתכוון לא רק להוראות הפתיחה באש, שלעיתים קרובות היו מעורפלות או סותרות, והותירו את חיילינו חסרי אונים מול המון מתפרע, כי אם בעיקר לעובדה ששרי הביטחון נמנעו משימוש באמצעי היעיל ביותר, והוא גירוש המסיחים והמתפרעים אל מעבר לגבולות הארץ.

המגיש עכשיו את הצעת האי־אמון בגין המצב בשטחים המשוחררים דומה בעיני לגנב הצועק: תפסו את הגנב. שהרי הוא וחבריו עודדו את המרצחים העומדים בראש ההתקוממות, והם שותפים לאחריות לקורבנות הרכים שנפלו במהומות, יהודים וערבים כאחד. עכשיו מבטיח לנו חבר הכנסת מוחמד מיעארי, בריאיון שהעניק לביטאון אש"ף "אל־תאורה", כי הקמת מדינה פלשתינית לא תהיה סוף פסוק בהגשמת חלומם לפירוקה של מדינת ישראל. הוא מבטיח לנו שיהיה אזרח פלשתיני — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

איזה מומחה לערבית אתה. אתה נכשל בהבנת הנקרא.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני, כך אמרת, לא?

— — — הוא מבטיח לנו שיהיה אזרח פלשתיני ויוסיף להחזיק גם באזרחותו הישראלית, ויתבע גם ניהול עצמי ל"פלשתינים של הגליל, המשולש והנגב".

אין לנקות מאחריות לקורבנות גם אותם חברי הכנסת, נציגי כסולת "שלום עכשיו", שהצדיקו את האינתיפאדה והציגו אותה כהתקוממות לגיטימית של עם שוחר חופש, ולצורך זה טיפחו והפיצו את השקר הנועז, כי ערביי ארץ־ישראל המערבית הם עם חסר מולדת הנאבק על עצמאותו, ולא הסתירו את פגישותיהם עם הנבלים העומדים בראש ארגוני הטרור.

לכאורה אפשר היה לקוות, שהמעבר לשימוש בנשק חם והרציחות שנגרמו עקב כך יזעזעו את אנשי ר"צ. מ"פ"ם ושינוי ויעוררו בהם חרטת, אך הם הזדעזעו יותר מעקירת עצי זית. ששימשו מסתור למרצחים.

אדוני היושב־ראש, זה עתה שמענו דברי בלע מפי הכוהנת הגדולה של פולחן השקר הפלשתיני. את אנשי "גוש אמונים",

— הצעת סיעת הרשימה המתקדמת לשלום להביע אי-אמון לממשלה: החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3); החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה): תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1991 —

4 —

נמנים

ההצעה של סיעת הרשימה המתקדמת לשלום להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלה.

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה לא שינית — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גדות, אתה הצבעת נגד? גם אני הצבעתי נגד. כלומר, הקול שלי לא נכלל. נכון, חברי הכנסת, כאן לא החליפו את השם מגדות לשילנסקי, לכן קולי לא נתפס פה, והתוצאה היא: 26 בעד, 45 נגד וארבעה נמנים. אני מודיע שהצעת האי-אמון נדחתה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של סיעת הרשימה

המתקדמת לשלום להביע אי-אמון

לממשלה — 26

נגד — 44

ה. החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3).

התשנ"א — 1991;

החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה).

התשנ"ב — 1991; תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1991,

התשנ"א — 1991 *

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

כן.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פלדמן, יש לי חרשות כשבילך: אתה לא מנהל דרישה אתו. אני אגן עליך.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

1. תיאטרון ש"פ — במקום הפנתרים, עמותת ש"פ של מטה השכונות בירושלים; 2. ס.פ.נ.כ.ל — ספורט הנכים הכללי, במקום ספנכל — ספורט כללי לנוכים; 3. תרבות מסורת יהדות מרוקו המאוחדת, במקום עמותת תמימה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה ליושב-ראש ועדת הכספים. אני קורא עכשיו לחברי הכנסת המבקשים לדבר על העניין הראשון, שהוא החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ב — 1991. רשימת הדוכרים מצויה לפני. לכל אחד דקה, מן המקום. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מה זה "דקה" — מן המקום?

רענן כהן (העבודה):

אין דבר כזה.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה.

היו"ר ג' גדות:

דקה מן המקום.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, מדובר פה על שלוש הודעות, ואני מבין שאם אפשר להעביר תקציב של 107 מיליארד — — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה, אני רוצה לתקן אותך. אתה מתייחס רק לעניין הראשון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, אינני יודע את התשובה. אני יודע שטענות מסוג זה היו לאורך כל השנים, אבל אינני יכול לתת תשובה.

אני חוזר, אנחנו ניגשים להצבעה. מי שהוא בעד האי-אמון — מצביע בעד; מי שהוא נגד האי-אמון — מצביע נגד; ומי שלא יושב לא יכול להצביע. זו הצבעה מס' 1.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3). התשנ"א — 1991. יציג את ההחלטה יושב-ראש ועדת הכספים. בבקשה, אדוני היושב-ראש.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ועדת הכספים מבקשת שהכנסת תחליט, לפי סעיף 121 לתקנון, להרשות לוועדת הכספים להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את סעיפים 4 ו-7 מתוך הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3), התשנ"א — 1991.

כמו כן, ועדת הכספים מבקשת, לפי סעיף 121 לתקנון, להרשות לוועדת הכספים להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית חלק מתוך הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ב — 1991, אשר יכול לכול את הסעיפים: 1, 2, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

ועכשיו, רבותי, שימו לב: אדוני היושב-ראש, מלבד הדברים הטריביאליים האלה של הפרדת חוקי ההסדרים במשק המדינה, יש דבר חשוב ביותר, וזהו תיקון. הנני מתכבד להביא לאישור הכנסת החלטה בדבר תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1991. מדובר בתיקון שמות של עמותות המקבלות כספים ייחודיים לפי החלטות סיעות המערך וגם הליכוד.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לפי החלטת ועדת הכספים.

היו"ר ג' גדות:

לא. חברי הכנסת, אני עוד אקבל רושם שמישהו מקשיב קשב רב. אני מבקש מכם: אנא.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

ובכן, הראשון, ונא לשים לב, רבותי — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לפי החלטת ועדת הכספים.

חברת י"ב, ישיבה ש"א

— החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3): החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה): תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1991 —

אתם כופים על הכנסת אי-תפקוד מתמשך זה חודשים, שמגיע עכשיו לשיא שלא היה כמותו.

היו"ר ג' גדות:

סליחה, כשאחא אומר אתם, למי התכוונת?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מתכוון לקואליציה, ואני מתכוון, אני רוצה לומר מעבר לזה — — —

היו"ר ג' גדות:

זה בסדר.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מתכוון לקואליציה, שעושה הכול כדי שהדיונים על התקציב ייראו כמו שהם נראים.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת אורון. שאלתי את השאלה כי היתה לי תחושה — אני הקשכתי לך קשב רב — שאתה פונה אלי כאילו בתפקידי זה אני חלק מהאשמה. אני כאן לא בתפקידי כקואליציה. חבר הכנסת אברהם שוחט, בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מה שאמר חבר הכנסת אורון נכון, וזה רק קצה קצהו של מצב שאי-אפשר לתאר אותו מבחינת הכנסת.

השנה הזאת, מבחינת הדיון בתקציב ובחוקי ההסדרים, תהיה שנה שתירשם לדיראון בהליכים הפרלמנטריים ובנוהגי הדיון בכנסת ישראל. אין ממשלה, אין קואליציה, אין ועדת כספים, אין דיון בתקציב, אין דיון בחוקי ההסדרים. כל מה שייעשה — זאת תהיה הצבעה אוטומטית, גם בוועדת הכספים וגם במליאת הכנסת.

כל סטודנט, כל חוקר שיבדוק את הפרוטוקולים ואת הדיונים בוועדת הכספים בנושא תקציב 1992 ילמד, שבאופן מעשי כל ההליך הפרלמנטרי לא התקיים. הוא יתקיים באורח פורמלי בלבד — תיערכנה הצבעות, תהיינה הסתייגויות, אבל כנסת ישראל, בכלי המרכזי שבו היא צריכה לדון בתקציב, באמצעות ועדת הכספים, הכלי הזה הוא כלי ריק, הוא כלי שאיננו פועל, הוא כלי שלא היה קיים.

גם חוקי ההסדרים, מה שמוכא הנה לצורך הפרדה, זו תוצאה של העובדה שבשנה יחצי האחרונה היו חמישה חוקי הסדרים, וכמעט אף אחד מהם לא הגיע למיצוי ולדיון. מה שמציעים היום לכנסת זו מריטת נוצות, כשמכל חוק יביאו כמה דברים, חלקם לא החשובים ביותר, ואילו הדברים החשובים יישארו ללא דיון.

אני חוזר ואומר לך, אדוני היושב-ראש, ובאמצעותך לחברי הכנסת, שמה שקרה בהליך הזה הוא בושה וחרפה לכנסת ישראל.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת שוחט. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מצטרף לדברי חברי. אני יודע שאין היום רוב בכנסת לא לתקציב ולא לחוק ההסדרים. אני שמח שהקואליציה בוועדת הכספים מתעשתת ולא מביאה היום את חוק המשכנתאות שלה. היא ראתה שאין לה רוב, והחוק של חברי הכנסת רן כהן ויעקב שמאי ושל עבדכם הנאמן

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה הוא הראשון?

היו"ר ג' גדות:

הראשון, כפי שאמרתי, הוא הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה). בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מבקש להתייחס גם לחוק השני, לשני החוקים ביחד.

דן תיכון (הליכוד):

נעשה דיון משולב.

קריאה:

זאת הפרוצדורה.

היו"ר ג' גדות:

דקה, דקה, דקה. הירגעו. אנא. הרי אני מעולם לא מנעתי מאדם לדבר, נכון? קבע יושב-ראש הכנסת — כל העניין הזה היה אקס-גרטיה, אין בכלל נוהל בתקנון — מה שקבע, אני מקבל את דעתו. אינני מסתמך עליה כדי להימלט, אלא אני מקבל אותה מתוך זה שאני מאמין שזו הדרך הנכונה.

לכן, חבר הכנסת אורון, אנא ממך, דבר על הראשון, דבר גם על השניים האחרים, דבר ככל העולה על דעתך, שהרי אני לא יכול למנוע ממך לשרכב בתוך הנאום שלך מה שאתה רוצה. אתה רשום להתייחסות. יושב-ראש ועדת הכספים העלה שלושה נושאים.

אני רוצה להסביר לכולם. יש לי רשימת דוכרים של עשרה לגבי העניין הראשון. יש לי גם שם של חבר כנסת אחד, חבר הכנסת רמון, שמבקש להתייחס לעניין השני.

חיים רמון (העבודה):

גם וגם.

היו"ר ג' גדות:

אני רק אומר מה רשום לפני.

לגבי החלק השלישי לא רשום אף לא מסתייג אחד. אני, גם כן אקס-גרטיה, נותן לכם את האפשרות לדבר, דברו במשך הדקה הזאת, תתמצתו את דבריכם ונוכל להתקדם הלאה. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

הצעה לסדר.

היו"ר ג' גדות:

לא, אי-אפשר. הצעה לסדר, אתה מבקש לומר על האי-סדר של יושב-ראש הכנסת, ואני לא אתן. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, מדובר על תקציב של 107 מיליארד שוועדת הכספים לא דנה בו כלל: שני חוקים שיש בהם יותר מ-20 חוקים, ועדת הכספים לא דנה בהם כמעט כלל. פיצול החוק וכל מה שכרוך בכך הופך את הכנסת ואת כל הדיון בחוק התקציב לפארכה גדולה, בתקופה שלא היה דבר חשוב יותר מקיום דיון אמיתי על התקציב, על הגירעון ועל האבטלה. כל התקציב הזה שבוי בידי שני סעיפים, סעיף הייחודיים מחד גיסא וסעיף ההתנחלויות מאידך גיסא. בין שניהם תלויה מדינת ישראל על תקציבה ועל חוקיה, היא תלויה בלי יכולת לזוז לא ימינה ולא שמאלה. אין תקציב, אין דיון. הכנסת לא ממלאת את תפקידה בהקשר זה, ובצד אי-תפקוד הממשלה בנושא הכלכלי,

— החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3): החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה): תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1991 —

בחדושים האחרונים ירדה האינפלציה ל-0.3% — 0.1%. זו השעה, זו ההזדמנות שהממשלה תקבל על עצמה את האחריות לדרת ממשטר ההצמדות. כך נפתור את בעיית הזכאים ואת בעייתם של אלה שקיבלו משכנתאות לדיור, כך גם תוכל הממשלה להנפיק איגרות חוב בהצמדה חלקית.

לכן, זו פנייתי לשר האוצר בתקווה שאכן הנושא הזה יידון, ובקרב. כאמור, הצטרפתי על שניצגי האוצר לא נוכחים כאן. סליחה, סגן שר האוצר, אני מקווה ששמעת את דברי ותעביר אותם לידיעת שר האוצר. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת דן תיכון. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון, ואחרי — לאחרון בנושא זה, חבר הכנסת רן כהן.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ההצעה הזאת מעידה על הטיפול הנורא של הממשלה בתקציב. אני מקווה שהכנסת תדחה את הבקשה ותסמל בכך את דעתה על הממשלה. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מסכים עם דברי חברי, כפי שנאמרו קודם. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה. חבר הכנסת חיים רמון, האם אני יכול לאחד לפחות את הדיון, ואחר כך להצביע בנפרד? אם כן, יש לך זכות דיבור לגבי העניין השני.

חיים רמון (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ג' גדות:

ותירתי. אם כן, אני עובר להצבעה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יושב-ראש ועדת הכספים רוצה לענות.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת משה זאב פלדמן, בבקשה.

משה זאב פלדמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמענו כאן דברי ביקורת נוקבים על דרך ניהול הליך חקיקה של חוק ההסדרים וחוק התקציב. אני רוצה לומר שני דברים, ואסתפק בכך.

א. אני מתפלא, הרי הבקשה להפריד כדי שנוכל לקיים דיון רציני, מקיף, יסודי, לגבי כל סעיף וסעיף בחוקי ההסדרים — לשם כך אנחנו מבקשים את ההפרדה, וזאת בתיאום עם רכז האופוזיציה, שאמר לי שהם תומכים בהפרדה הזאת. אני מתפלא לשמוע, שהם התנגדו לכך. אני יודע מה קרה בינתיים, אולי הוא קיבל הוראה מגבוה. על-כל-פנים, זה מפילא אותי. דווקא ההפרדה הזאת מוכיחה, שאנחנו בוועדת הכספים ניגשים בכובד-ראש וברצינות לכל סעיף וסעיף, אנחנו לא "מורחים" ולא עושים שום הליך חפז של חקיקה.

ב. אני מתפלא על הביקורת שהושמעה כאן בקשר לחוק התקציב. חבר הכנסת חיים רמון, אני מתפלא. אתם דורשים דיון רציני, כאילו לא התקיים דיון על חוק התקציב. אני צריך לגלות כאן סוד. במשך יומיים התקיים דיון מקיף בוועדת הכספים על חוק התקציב, אבל אני מבקש להוציא

יופעל החל מהשבוע הבא. אני קורא לשר הבינוי והשיכון להתקין את התקנות האלו, כדי למנוע כלבול במשק, כדי שזכאים יקבלו משכנתאות, ואלפי הדירות הריקות. במקום שהמדינה תרכוש אותם, ירכשו עלידי הזוגות הצעירים והעולים.

אני מקווה שהחלוקה הזאת לא תתקבל, אבל אם היא תתקבל אני מקווה שהיא לא תפגע בנושא קצבאות הילדים, כיום חינוך ארוך וכולל הנושאים החברתיים המובאים לפנינו, ובכך נוכל לתרום משהו לאיזון בין ההשקעות האדירות בשטחים, שיודרו לטמיון, לבין הכספים שיושקעו בנושאים החברתיים האמיתיים ובקליטת העלייה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אלי דיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת עמיר פרץ — מוותר. חבר הכנסת רענן כהן — איננו. חבר הכנסת גדליה גל — מוותר. חבר הכנסת צירלי ביטון — לא מוותר. בבקשה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים עם חברי הקודמים, שמתחו ביקורת גם על ועדת הכספים, גם על הממשלה, גם על הדיונים בתקציב בכנסת.

קודם ניסו, אדוני היושב-ראש, למנוע הצבעה ולסכל החלטת בג"ץ על-ידי התרגיל המסריח של חבר הכנסת אוריאל לין, שניצל, לצערי, את נסיעתו של יושב-ראש הכנסת לחוץ-לארץ ומשך את החוק של חברי הכנסת וייס ופורז. לאחר שהניסיון הזה לא הצליח למנוע את ההצבעה, ובג"ץ החליט לחייב את הכנסת להצביע על החוק, באים כעת ומנסים למנוע את ההצבעה על-ידי תרגיל מסריח חדש, רוצים להביא את חוק היחידים של הממשלה להצבעה לפני החוק של חברי הכנסת וייס ופורז.

אני רוצה להבין, אדוני היושב-ראש, מה זה כאן, מירוצן הצבעות? — מירוצן שליחים, שחבר הכנסת לין מעביר את המקל לחבר הכנסת קופמן, וחבר הכנסת קופמן מעביר אותו לוועדת הכספים, כדי למנוע ולסכל את החלטת בג"ץ בכל מחיר.

חברי הכנסת, אני חייב לומר, שאני לא שלם עם החלטת בג"ץ. אני לא בטוח שהיא נכונה. ייתכן שיש צדק בטענותיו של חבר הכנסת אוריאל לין בדבר ההתערבות של בג"ץ בעבודת הכנסת וועדת החוקה. אבל אפילו חבר הכנסת לין צודק, שבג"ץ לא צריך להתערב בעבודת הכנסת — עם זה אני מסכים — אפילו היה חבר הכנסת לין צודק, מעשהו לא היה חכם.

מכל מקום, אני חוזר ואומר שזה היה תרגיל מסריח, וחבל שזה קרה בכלל. אני חושב שכעת צריך למנוע פאשלה נוספת ופגיעה בכבודו של הכנסת ולמנוע תרגיל מסריח נוסף. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת צירלי ביטון. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה.

הנושא החשוב שלא עולה כאן הוא המשכנתאות וכביכול ההצמדה, זה הנושא שהסעיר את הוועדה ואת הכנסת. מאחר שעדיין לא נאמרה כאן המלה האחרונה, אילו היה כאן שר האוצר, וחבל ששר האוצר לא נמצא כאולם — אני מציע לשקול את האפשרות לדרת ממשטר ההצמדות במדינת ישראל.

חוברת י"ב. ישיבה שס"א

— החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3); החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה); תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1991; עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך); מצב האבטלה במדינה; העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום; מצב התעסוקה בירושלים —

עו"ר ברעם (העבודה):
טעיתי בהצבעה.

היו"ר ג' גדות:

לפנים משורת הדין אני מעביר אותך ל-39 נגד, 42 בעד. הכנסת קיבלה את ההחלטה הזאת, לרבות התיקון שקראתי. אנו עוברים עכשיו להצבעה על החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה). התשנ"ב — 1991. נא להצביע, הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד ההחלטה — 42
נגד — 38
נמנעים — 1

ההחלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה).
התשנ"ב — 1991. נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

אני קובע שגם הצעה זו נתקבלה.

אנו עוברים להצעה השלישית — תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1991, התשנ"א — 1991. נא להצביע, הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד תיקוני הטעויות — 63
נגד — 6
נמנעים — אין
תיקוני הטעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1991, התשנ"ב — 1991. נתקבלו.

היו"ר ג' גדות:

גם הצעה זו נתקבלה.

מהפרוטוקול — כמה מחברי האופוזיציה השתתפו בדיונים אלה. כמעט איש מהם לא מצא לנכון להיות נוכח בדיונים. איזה מין העמדת פנים זאת? לבוא עכשיו בהעמדת פנים תמימה כזאת ולומר שלא התקיימו דיונים? יומיים שלמים התקיימו דיונים, אבל אתם לא השתתפתם. היו לכם עיסוקים חשובים יותר, להתכונן לפריימרים, או דברים דומים. זה היה חשוב יותר בשבילכם מדיון מקיף ויסודי בחוק התקציב של המדינה. המפלגה לפני המדינה — בבקשה, אבל אל תבואו בטענות. לכן, רבותי, כדי שנוכל לקיים דיונים רציניים על כל סעיף וסעיף בחוק הסדרים, אני מבקש מכם לאשר בשני החוקים את הסעיפים שמבקשים להפריד.

לבסוף, העיקר, לא לשכוח לאשר את תיקוני הטעויות כשמות הייחודיים של המעריך.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה ליושב-ראש הוועדה, חברי הכנסת, בטרם ההצבעה, יש טעות סמנטית שצריך לתקן אותה בהצעת החוק. כנוסח ההחלטה בדבר חלוקה של הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ב — 1991 — במקום "11(ב)" צריך להיות "11, 12(2)". בדברי ההסבר להחלטה האמורה, אחרי שורה "5" צריך להיות: "6". הארכת התוקף של חוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים. זה תיקון סמנטי מעיקר.

עכשיו, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. ראשית נצביע על החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3), התשנ"א — 1991. נא להצביע, הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההחלטה — 43
נגד — 38
נמנעים — אין
ההחלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3), התשנ"א — 1991. נתקבלה.

ו. עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך); מצב האבטלה במדינה; העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום; מצב התעסוקה בירושלים *

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בישראל יש כיום יותר מ-210,000 מובטלים. מספרים אלו משקפים את החתך החברתי החשוף ביותר בחברה הישראלית.

המובטל הממוצע הוא, על-פירוב, בן עיריית פיתוח או יישוב ספר. הוא, קרוב לוודאי, חייל משוחרר או עולה חדש. מאחורי כל מובטל עומדת על-פירוב משפחה המצפה ומצפה לפרנסה מאב מובטל או מבעל בלתי מועסק. למי שאינו יודע כמה מדובר, אני אומר לו מה המשמעות האמיתית של מובטל. מובטל הוא אדם המאבד את כבודו כאב וכמפרנס, וכבוד הוא הדבר האחרון שנשאר לו לאדם. מובטל יעשה

היו"ר ג' גדות:

אנו עוברים לסעיף ו' שעל סדר-היום. הנושא הראשון הוא פואטי-משו: עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך) — של חבר הכנסת אריה אליאב; מצב האבטלה במדינה — של חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלני; העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום — של חבר הכנסת גדליה גל; ומצב התעסוקה בירושלים — של חברת הכנסת אורה נמיר. הדיון התקיים. אחרון הדוברים יעלה בטרם יסכם סגן שר העבודה והרווחה. אחרון הדוברים הוא חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר, יעלה ויבוא. כפי שאמרתי, אחריו — סגן שר העבודה והרווחה.

— עת לחושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך): מצב האבטלה במדינה: העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום: מצב התעסוקה בירושלים —

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. רשות תגובה לסגן שר העבודה והרווחה: יעלה ויבוא.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הקשבתי קשב רב לדיון על האבטלה, כי רציתי ללמוד, אולי ישמעו איוה הצעות לפתרונות. אנו מחפשים פתרונות. אנו מעוניינים בפתרונות ויודעים שהכרחי לחפש פתרונות.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):
הצעת.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

העתקתי סיכומים מהדברים שנשמעו, אבל אני מצטער מאוד שלא שמעתי מהאופוזיציונרים איוה הצעה או פתרון לבעיות האבטלה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

3 מיליארדי שקלים מההקצבה לשטחים — — —

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

בפתיחת הדיון על האבטלה פניתי וביקשתי, אנא, אל נתייחס לבעיית האבטלה בגישה של קואליציה ואופוזיציה. כי הבעיה רצינית מאוד, היא נוגעת לקיומנו. אינני יודע אם מישהו יכול להצביע על איוה מדינה בעולם, גם מדינות שאין להן בעיות ביטחוניות כה רציניות כמו שיש למדינת ישראל, שהיתה מסוגלת לקלוט טוב יותר מאשר אנוחנו קלטנו, עם כל הקשיים.

אני רוצה שיסבירו לנו על מה הסערה, על מה הביקורת הקטלנית שמתחו עלי? מה עשיתי? הצעתי בממשלה לשלב מייד 40,000 מובטלים בהכשרה מקצועית פנים-מפעלית, ובתוך שנה להגיע ל-120,000 אנשים בהכשרה מקצועית פנים-מפעלית. אני רוצה לקבוע, שכרוב המקרים אותם עולים שעברו הכשרה מקצועית מצאו עבודה לאחר חודשים מספר בתחום שבו עברו את ההכשרה. לכן אין לומר שזאת הכשרה סתם, רק כדי לתת תעודות. יש תועלת בהסבה ובכשרה מקצועית. השקפה זו נתקבלה בממשלה, וננקטו אמצעים למשוך עובדים על-ידי הגדלת הסובסידיות לשכר. למה ומדוע סערו הרוחות?

גם אם הדברים כרוכים ומובנים, אציג את משמעות קבלת הצעתי. ראשית, נוריד מייד 40,000 מובטלים, שלא ילחצו לפתרון תעסוקתם. הכשרה פנים-מפעלית מכשירה את העובדים להמשיך בעבודה במפעל. ברור שאנו ערים לצורך לקלוט כל אחד במסגרת ההכשרה המתאימה לו. איך תקראו לזאת "מובטלים עם תעודות"? זה פתרון, פתרון מעשי. מי שאומר זאת סימן שאינו בקיא בשינויים הגדולים שחלו. השקענו בזה הרבה מאמצים. אין אנו מצפים לשבחים, אבל מוזר שמתעלמים מהעובדות המעשיות. למעשה, חלק גדול מאוד ממקבלי ההכשרה מקבלים עדכון טכנולוגי, שאינו מכוון לתעודות אלא להשתלבות בעבודה.

הגדלת פעילות ההכשרה הפנים-מפעלית היא עדות נוספת לכך שהמשרד מכוון למדיניות של העדפת השתלבות תעסוקתית. אלה שמקילים בשינויים ובהישגים שהשגנו, כוונתם אינה לשם שמים.

אני רוצה להגיד כאן, שהפתרון הוא מעשי, לתת מייד תעסוקה עם שכר סביר. אם נוכל להוריד מייד 40,000 ממספר המובטלים, ועד סוף השנה עד 120,000, האם גם על זה יש

כמעט כל דבר להביא פרנסה לביתו. מכאן, אדוני סגן השר, ועד מעשים קיצוניים, המרחק קצר.

אני לא מופתע כלל מהמספרים הגדלים עד להחריד של המובטלים. לפני כשנה-יחצי עמדתי מעל כמה זו והזהרתי מפני גידול של עד לרבע מיליון מובטלים בתוך שלוש שנים. וגם צינתי שצפוי כי קרוב למיליון נפש יהיו מתחת לקו העוני. בנושא האבטלה, לצערי הגדול, לא טעיתי. התזת שלי אפילו היתה אופטימית. דיברתי על רבע מיליון מובטלים בתוך שלוש שנים, והנה רק שנה-יחצי חלפה והמספרים מתאמתים. אני זוכר את חוסר הפרגון של התקשורת נוכח הנתונים שהצגתי לפני שנה ומחצה. אני זוכר את תשובת הממשלה על אותה הצעה לסדר-היום שהעליתי. הם כינו אותי ואת נתוני "היסטריים". הממשלה לא הגיבה אז. היום אנו חיים עם מציאות של יותר מ-210,000 מובטלים היסטריים ומולם ממשלה אחת אפופת אפתיה, חוסר אכפתיות למצוקה הנוראה הזאת — יותר מ-150,000 בתיאב בירושלים אינם יכולים להתפרנס בכבוד במדינה הזאת, מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, רוח על העוני עתיד להתפרסם בעוד ימים או שבועות, ואז מדינת ישראל תרעש ותגעש למשך ימים מספר מול נתוני העוני הקשים. אני מניח שאת הבמה הזאת יציפו רוב חברי הכנסת, שידברו על נתונים אלו, ואחר כך השגרה הזאת תחזור ותתעלם ממצוקה חברתית שהופכת יום-יום גם לסכנה חברתית-כלכלית. אני מקווה, אף שאין לי שום בסיס לתקווה, שממדי העוני יצמצמו בדות הכא של הביטוח הלאומי.

רבתי חברי הכנסת, כמה מאתנו יודעים באמת מה זו אבטלה ומה זה עוני. אני הייתי מציע לכולנו, ובראש ובראשונה לשירי הממשלה, לעשות ביקורים קבועים בעיירות הפיתוח, בשכונות המצוקה ובאזורים מוכי אבטלה ועוני. לכו, דברו עם האנשים, הסתכלו בפנים לבני המשפחות ולילדים, הביטו עליהם, תחושו את הכאב, אולי גם תגיעו בדמעה ותחזרו לכאן. תחזרו לכאן, לבניין הזה, כדי להסביר את ההתרשמות שלכם. אני לא מצליח להבין היכן היתה הממשלה הזאת בשנים האחרונות. מול העלייה בממדי האבטלה, הכתובת היתה על הקיר, אבל בממשלה זו אין יודעים כנראה לקרוא. כי אחרת אין שום הסבר למה לא קמה זעקה ממשרדי האוצר והעבודה והרווחה מול המצוקה הזאת.

מסתבר שממשלה זו עדיין מעדיפה את ההשקעות העצומות בהתנחלויות ובתשתית חסרת תועלת בשטחים מול השקעה ביצירת מקומות תעסוקה באזורים מוכי אבטלה. רק לשם הדגמה: בשנה הנוכחית השקיעה הממשלה הזאת בשטחים ובהתנחלויות סכום העולה על 3 מיליארדי שקל. סכום זה שווה בדיוק לכיסוי כל חובות הרשויות המקומיות בארץ וליציאת 75,000 מקומות עבודה חדשים בערי פיתוח ובאזורים מוכי אבטלה. נוכח זאת אני מגיע רק למסקנה אחת: ממשלה זו אינה מתמצאת בסדרי העדיפויות הלאומיים, או שאינה רוצה לדעת מה הם. היא אינה מתעניינת במצוקות החברתיות המתגלמות באבטלה המונית, בעוני, בקשיים בקליטת העלייה ובעלייה בפשע ובאלימות על כל צורותיהם.

לסיים, צריך שיהיה ברור עכשיו, שכל אגורה המופנית לשטחים ולהתנחלויות, כמצב החברתי המסוכן הזה, היא שטירת לחי לחברה הישראלית כולה ולציונות האמיתית. הציבור המובטל הוא שישפוט, הרעבים הם שיכריעו, העולים החדשים הם שיתקוממו בכוא היום. והיום הזה בוא יבוא.

— עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך); מצב האבטלה במדינה; העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום; מצב התעסוקה בירושלים —

התעסוקה בארץ ונרשם בשמו לבקש עבודה. הוא מבוסס על רישום חודשי מפורט של שכרות התעסוקה. לפיכך, אנו במשרד העבודה מרכיבים להשתמש בהגדרה של "דורשי עבודה". מדי חודש קיימת עלייה במספר דורשי העבודה. נכון, זו תופעה חמורה, שמתמשכת ומתמשכת בכל חודש. והמספר עולה ועולה. בחודש אוקטובר נשבר השיא והמספר היה חסר תקדים, שיא של 144,730 דורשי עבודה. ברור שזה מדאיג. אם אנחנו משווים זאת לחודש יולי שלפניו, מספר דורשי העבודה היה 139,768. ברור שזו עלייה.

המדאגים ביותר הם הנתונים של חודש נובמבר. בחודש זה קיים גידול של 10,000 — המקבלים דמי אבטלה. זה מספר שמדאיג אותנו מאוד. גידול של 10,000 בחודש אחד. בהזמנות עובדים יש. לצערנו, ירידה של 30%; לעומת 39,000 הזמנות באוקטובר היו 29,900 הזמנות בנובמבר.

לצערנו, מוקדי האבטלה הקשים הם בערי הפיתוח. זה מחמיר מאוד. הגענו לשיא של יותר מ-16% מובטלים במקום כמו מצפה-ירמון, וכך ביתר ערי הפיתוח. יש מקומות, שהשיעור בהם עולה על 16%.

40,000 עולים חדשים נרשמו בשכרות התעסוקה בנובמבר — מספר שיא. נכון, זה משום שהם גמרו כעת את האולפנים, ואז הם פנו לשכרות העבודה.

כללית, לפי סיכום הנתונים, קיימת דריכה במקום בעניין האבטלה, והיא נעה בסביבות 130,000 איש. או כמדויק — 129,614 איש הגיעו בחודש נובמבר לשכרות התעסוקה. זו אבטלה גבוהה מאוד ללא פתרון מעשי לטווח קצר, לעת עתה.

יש שינוי מסיבות עונתיות — אני מדגיש, רק מסיבות עונתיות — במספר דורשי העבודה. אבל אנו דורכים במקום, היינו 130,000 דורשי עבודה בכל חודש. רצוי שנקדיש תשומת לב לכך. שבעוד שיעור האבטלה של הישראלים הוותיקים באמצע השנה היה 8%, בהשוואה ל-40% בקרב העולים — כרבע מהקליטה התעסוקתית של העולים מוסברת בידידת התעסוקה של ערביי השטחים.

יותר ממחצית תוספת המועסקים בשנה האחרונה נוספה לשירותים הציבוריים, בעיקר בתחומי החינוך והבריאות.

הגידול בתעסוקה בשירותים הציבוריים שיפר יותר, יחסית, את מצבם של הישראלים הוותיקים מאשר את מצב העולים.

ענף הבנייה שימש השנה מנוף לפיתוח התעסוקה. הענף תרם, באופן ישיר ועקיף, 40% מתוספת התעסוקה בכלל וכ-70% מכלל תוספת התעסוקה בסקטור העסקי.

הרשו לי לשאול, היכן הם כל אלה מהאופוזיציה שדיברו באריכות? אנחנו צריכים לדעת, שיש נושאים שצריך להתייחס אליהם בגישה ממלכתית. מה היה יחס האופוזיציה בתקופת המיתון בשנות ה-60? אז היה הליכוד באופוזיציה.

תרשו לי להביא עובדות על המצב העדכני של האבטלה. ב-1991 הצטרפו לכוח העבודה הישראלי 115,000 איש. היקף גדול פי 2.5 מההצטרפות שהיתה נהוגה בשנים שלפני גל העלייה.

אם אנחנו לוקחים את ההשוואה הזאת, אם אנחנו לוקחים את היחס של האופוזיציה שלאחר המיתון, אם אנחנו מביאים בחשבון את העובדה, שב-1991 גדלנו גידול שכזה במספר דורשי העבודה — רבותי, למה לא היתה התייחסות לדבר הזה?

להסתער בהתנגדות? איך יכול חבר הכנסת רן כהן לקרוא לזה קשקוש? זה מוכיח שכונת הביקורת היא רק לנגח.

אני שב ופונה בקריאה: בכניית האבטלה נתעלה כולנו מעל לחשבונות קאליציוניים ואופוזיציוניים. קראתם ושמתם על התוכניות החשובות של משרד התעשייה והמסחר, שהובאו לממשלה על-ידי סגן ראש הממשלה ושר התעשייה והמסחר משה נסים, התוכניות של שר התיירות גדעון פת ושר התחבורה משה קצב וכן יתר השרים, כל אחד ואחד במישור של משרדו. ידוע לכם שתעסוקה לא משיגים כלחיצה על כפתור. שתי ישיבות של הממשלה, שנמשכו שעות רבות, הוקדשו לאחרונה לדיונים מעמיקים ומעשיים למציאת פתרונות לאבטלה, מלבד 40,000 מובטלים שסודרו מייד בהכשרה מקצועית פנים-מפעלית, ובתוך שנה — 120,000. אביא לדוגמה את תוכנית שר התעשייה והמסחר לצמיחת המשק. בשנה האחרונה אושרו 557 בקשות להקמת מפעלים שייתנו למעלה מ-22,000 מקומות עבודה במשק. כמו כן נמצאים בצורת עוד 906 בקשות למפעלים, שייתנו עוד 32,000 מקומות עבודה. כל זה בעלות של 5 מיליארדי דולר. ב-35% מהבקשות יש מעורבות של הון זר, וזה חשוב. למעלה מ-60% מהאישורים ניתנו להקמת מפעלים באזורי פיתוח. ואל זה תתייחסו כפי שהתייחסתם, בביקורת המוחצת?

שר האוצר-יצחק מודעי הודיע בישיבת ועדת העלייה והקליטה, שהשנה יצר 97,000 מקומות עבודה, בהשוואה ל-30,000 בכל אחת מ-10 השנים האחרונות; קצב יצירת מקומות העבודה גדל פי שלושה. צדק שר האוצר, שחזר ואמר דבר, שגם אני אמרתי אותו לא אחת והוא ידוע לכולנו, כי יצירת מקומות תעסוקה כלכליים היא תהליך המתמשך על פני שנתיים-שלוש שנים. אנחנו יודעים שיש צורך לקצר את התהליכים הביורוקרטיים, ועושים בכיוון זה. סופו של דבר, אמר שר האוצר, כי לא יהיה מנוס מלהעסיק עובדים בעבודת דחק, אבל עינינו נשואות לצמיחה ולקליטה נכונה, ליצירת מקומות תעסוקה כלכליים, ועוסקים בזה בכל המישורים.

כשיוודעים כל זה, איך אומרים שהממשלה אדישה וחסרת רגישות לאבטלה? עד כדי כך לומר, שאסור לציבור לתת אמנו בממשלה כגלל זה. אני מבין לרוחכם, חברי הכנסת מהאופוזיציה, לרוחם של הדוברים מסיעת העבודה, קשה לכם מצבכם באופוזיציה כשהממשלה עסוקה בתהליך השלום, שכולנו מייחלים לו, ואין לכם תואנה לאי-אמון בנושא זה. היו נא כנים עם עצמכם, גם בנושא האבטלה אין לכם תואנה לאי-אמון. כי קליטת 300,000 עולים בשנה לא ניתנת לפתרון במלל דברים. יש צורך במאמצים כבירים, ומאמצים אלה נעשים.

חבר הכנסת לובה אליאב, לו שמעת את דברי בפתיחת הדיון על האבטלה, הרי אלה אותם דברים שאתה מציע: לתגבר עבודה יזומה בעבודה ציבורית. כעצם כבר הסברתי זאת, אבל מכיוון שהנושא הועלה על-ידי כמה מהמשתתפים בדיון בנושא האבטלה, ולא היו מורסים להם המונחים "מובטלים" ו"דורשי עבודה", אגדיר את שני המונחים האלה באופן ברור.

המינוח "מובטלים", או בשם הממלכתי "מחוסרי התעסוקה" — לפי הגדרת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה זה כל מי שמחפש עבודה, ולא משנה באיזו צורה הוא מחפש את זה. היום יש 210,000 מובטלים. המספר גדול, נכון. 210,000 מובטלים צריכים להדאיג אותנו, וזה מדאיג אותנו.

המינוח השני, ובו משתמש משרד העבודה והרווחה, הוא "דורשי עבודה". כלומר, מי שמתייצב כאחת מלשכות

— עת לחשייה כטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך): מצב האבטלה במדינה; העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום; מצב התעסוקה בירושלים —

כי דנו בנושא ביחד וגם התווכחנו על כך. סיכמנו על תוכנית תקציבית ועל לוח זמנים. אנחנו מקוים שהתוכנית החשובה של סגן ראש הממשלה ושר התעשייה והמסחר יבוצעו ויאפשרו לאלה שישולבו בהכשרה מקצועית פנים-מפעלית להשתלב בתוכניות. אני מדגיש שוב ושוב, שהחידוש שחידשנו הוא לגבי שילוב פנים-מפעלי. העובדים ישולבו בתוכניות שמכניים.

חבר הכנסת רן כהן, אתה עצמך אמרת, שלא יחשדו בך שאתה סתם מבקר, סתם אופוזיציונר. חבר הכנסת רן כהן, הזכרת את תוכנית האולפנים התעסוקתיים. אין זה סוד שגם אני ביקשתי הסבר על תוכנית האולפנים התעסוקתיים. אין נאמר? "אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא". ואומרים בשם המגיד מקלם, שהוא היה אומר: למה כתוב אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, היה צריך להיאמר: אין צדיק בארץ אשר לא יחטא. אבל הוא אמר: כאשר עושים דברים טובים עושים גם משגים.

אני מקווה שאנשי האוצר ידעו בעתיד מהי חלוקת התפקידים. תוכנית כזאת, כמו תוכנית האולפנים התעסוקתיים, היא במסגרת תפקידיו של משרד העבודה והרווחה. אני מקווה שהם שמעו, שהם הקשיבו והם יתקנו את הדברים בעתיד.

חבר הכנסת רן כהן, אני חוזר אליך. העלית את העניין של 16 מיליארד השקלים שעלתה לאוצר המדינה הפחתת עלות העבודה, לביטוח לאומי, שהפחתו מתשלומי המעסיקים, או 3.5 מיליארדים, כפי שזה יעלה, כמשוער, השנה. העלית זאת כמה פעמים בכנסת וכן בישיבות הממשלה. אמרתי שההפחתות האלה לא הוסיפו מקומות עבודה. אף שאני בקואליציה אני רוצה לקבוע, שלצערי הגדול כל ההשקעות האלה לא הניבו את התוצאות המתאימות. חבל, חבל מאוד, שלא השקיעו כספים אלה ביצירת מקומות עבודה. ייתכן מאוד שבכסומים אלה היינו מעסיקים אותם 200,000 שהם היום מבקשי עבודה.

חבר הכנסת רן כהן, אחזור ואומר גם לך: למה ומדוע אינך מעריך שמצאנו פתרון מיידי, אפילו זה זמני, ל-40,000 מובטלים, בהכשרה פנים-מפעלית? למה ומדוע התקפת בשצף-קצף? מה מביא את חוסר ההגינות שלך? זה חוסר הגינות, ללא כל ספק.

אני רוצה לציין כאן, אם כולם דרשו להגדיל את הסובסידיה לאלה שמשולבים בהכשרה מקצועית — השגתי את הגדלת הסובסידיה לאלה שמשולבים בהכשרה מקצועית — 650 שקלים ל-850 שקלים. למה לא התייחסת לעניין הזה? מתחת ביקורת ללא כל יסוד.

כעת אחיחש לדברי חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולוני. העלית בדברייך תיאור מרגש על מצבן של משפחות רבות שהגיעו על חרפת רעב. אני יודע שתיארת עובדות, שוודאי הועלו לפניך. מאז ביקורי בנתיבות — הביקור הידוע, שהיה לו הד רב — הביקור שבו אנשי המקום תיארו לי את מצב הילדים המחטטים באשפה ולועסים ניילונים, קמה סערה. רק ציטטתי מה שנאמר לי. זה נאמר בישיבת המועצה. זה נאמר לי גם על-ידי מנהל בית-הספר. מכאן קמה הסערה הגדולה שהייתה.

הוריתי לערוך בדיקה יסודית, כי איך ייתכן, כאשר הביטוח הלאומי נותן קצבאות ילדים וקיים הסדר של דמי אבטלה והסדר של הבטחת הכנסה, איך ייתכן שילדים לא יהיה להם? על סמך הבדיקות הראשוניות הוסבר לי, ואני רוצה לציין זאת,

שיעור האבטלה מגיע היום ל-11%. בתחילת גל העלייה הוא עמד על 9%. הצטרפות כה גדולה לכוח העבודה בפרק זמן קצר כל כך היתה חייבת להביא לגידול גדול יותר במספר המובטלים ובשיעור האבטלה. ובכל זאת לא הגיעה האבטלה למספר שכזה.

התרחבות האבטלה בממדים קטנים יותר משיעורנו נובעת מהגידול המרשים בתעסוקה בשנה האחרונה. אביא כמה מספרים. ב-1991 גדלה התעסוקה המקומית בכ-75,000 עובדים, בהשוואה ל-35,000 ב-1990 ול-5,000 ב-1989. רבותי, למה להתעלם מזה? למה לא ניתן דעתנו למאמץ אשר נעשה בידי הממשלה? למה ומדוע לא תודו גם אתם באופוזיציה, שהממשלה לא איבדה את השליטה בתחום התעסוקה?

אין אנו מתעלמים מהמשימה הגדולה המוטלת עלינו. לפיכך, אין אנו יושבים שאננים, והממשלה הקדישה שתי ישיבות ממושכות רק לנושא זה, אף שלא נעלמו מאיש יתר הנושאים הרגישים, הבערים. ידוע ששורה של שרים יושבים ומעבדים תוכניות, ולא רק מעבדים, אלא גם מגשימים אותן.

מאחר שהדוברים בדיון על האבטלה כיוונו חלק גדול מאוד מדבריהם אלי, אנסה להתייחס לדבריהם — זה אחר זה.

צדק חבר הכנסת אליאב, שיש צורך בפתרונות כלתי שגרתיים, הכוללים מעורבות ממשלתית מסיבית והקמת מאגרי תעסוקה של עבודות יזומות לרכבות ולמאות אלפי עולים ולבני הארץ.

אפשר להתמודד עם הבעיה — כי חוסר מעש יביא למפולת, זה נכון. זה יביא למפלה עמוקה, וחם וחלילה זה יכול גם להביא לירידה מהארץ. אני לא כל עבודות-הדחק של שנות ה-50. כיום לא מדברים על עבודה כזאת, אני מזדהה עם כל הציטוטים, חבר הכנסת אליאב, על אסון האבטלה וגודל ערך העבודה שמכבדת את בעליה, כאשר ידוע שהאבטלה מביאה לכל חטא.

חבר הכנסת יוסי גולדברג, צדקת בזעקתך שלחפרתנו ולבושתנו הגענו לכך, ש-50% מהחיילים המשוחררים מחפשים מקומות עבודה, כעוד בעבר היה שיעורם 15%. אנו ערים למצב העגום עם שיעור האבטלה בערי הפיתוח, כפי שצינתי קודם. ההצעה לנצל את כספי הביטוח הלאומי לפיתוח פרויקטים מוצדקת מאוד. העליתי זאת כמה פעמים בכנסת וגם בממשלה: כמירכץ, ההצעה להפעיל משמרת שנייה בתעשייה. אנו חותרים לכיוון זה. אני מקווה שעוד נגיע לזה.

חבר הכנסת גולדברג, בישיבת הממשלה שבה דנו על פתרונות לבעיות האבטלה נקבע, שיהיה צוות במשרד העבודה והרווחה, עם נציג משרד ראש הממשלה, אשר יעקוב אחרי ביצוע ההחלטות.

חבר הכנסת רן כהן, לא חידשת. אני מדגיש בכל הזדמנות, שלמשרד העבודה והרווחה אין תפקיד ליוזם עבודה. השם יזכה אותי שאוכל לקיים את המשימות הגדולות שמשרד העבודה והרווחה צריך לטפל בהן, וגם מטפל.

חבר הכנסת רן כהן, למה לא תציין בהערכה, שנוכח מצוקת האבטלה, משרד העבודה והרווחה, אשר מגדיל לעשות על-ידי הפעילות של האגף להכשרה מקצועית, הציע פתרון — להעסיק מייד 40,000 מובטלים? איך וכיצד תקרא לזה אחיות עניינים? איך תקרא לזה קשקשים?

נכון, דרשת תוכנית תקציבית ולוח זמנים. ציינתי בדבריי, שזה בתיאום עם האוצר, או נכון יותר, בהסכמת האוצר, זאת

— עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך); מצב האבטלה במדינה; העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום; מצב התעסוקה בירושלים —

חובה לבדוק בדיקה יסודית את תפקידיה של ההסתדרות, ועמה של ועדי העובדים שעומדים בצד נוכח התופעה של עובדים זרים או עובדים מיש"ע בלי רשיונות, וכן נוכח מכת קבלני המשנה, שבגלל הבדלי השכר — רק בגלל הבדלי השכר — זורקים פועלים יהודים ולוקחים עובדים מיש"ע שאין להם רשיונות. אני משתמש בביטוי "זורקים", כי זו המציאות האמיתית. זורקים פועלים יהודים ומעסיקים עובדים מהשטחים, משום שהם זולים יותר.

הזכרתי זאת כמה פעמים, כי אני זוכר היטב שההסתדרות בעת היווסדה לחמה, באמצעות הפגנות סוערות, למען עבודה עברית. גם אז היו לנו שכנים ערבים. ההסתדרות וועדי העובדים יכולים וחיבים לתת יד כדי לעקור מן השורש את התופעה שמעסיקים מסוימים, מתוך תאווה בצע, מעסיקים פועלים מחוץ לארץ ומן השטחים בתנאי שכר ירודים וללא תנאים סוציאליים, וזאת על חשבון העסקת מובטלים ישראלים.

חבר הכנסת האשם מחאמיד, ממך לא ציפיתי לשמוע מה ששמעתי. ואתה מתעלם מכך, שלמרות מאמציו להעלות לישאל 300,000 יהודים מברית-המועצות, ואף שיש קרוב ל-200,000 מובטלים, אני מעסיקים למעלה מ-100,000 עובדים ערבים, וכיניהם 35,000 בלי רשיונות. אני מצטער מאוד על מה שאמרתי, כי 48% מהאוכלוסייה הערבית חיים מתחת לקו העוני וכי 20% מובטלים, וכי כ-60% מהפולשתיים בשטחים מובטלים. אני רוצה להגיד לך כאן, חבר הכנסת האשם מחאמיד: תסלח לי, אני רוצה לשאול אותך: מאין לקחת את הנתון הזה, שהוא רחוק מאוד מהמציאות? הסטטיסטיקה הבדוקה היא, ששיעור האבטלה בשטחים אינו עולה על 8%, ואני אחראי לדברים שאני אומר, והוא נמוך משיעור האבטלה של הישראלים, שהוא 9.5% ו-40% בקרב העולים. נכון, גם 8% צריכים להדאג אותנו, אבל למה לך להגזים? יש לי הרושם שזה מפוברק, זה תוצרת חוץ, כדי להגדיל את ההסתה. אבל אם התכוונת כרצינות, לא היית רציני בדברך, לגמרי לא רציני.

אתה בוודאי גם יודע, שאילו לא האינתיפאדה היה המצב שונה, והפסקת האינתיפאדה תלויה רק בערבים. אילו לא האינתיפאדה היה המצב שונה, והפסקת האינתיפאדה, שתלויה בערבים, היתה מאפשרת פיתוח מקומות עבודה גם בסקטור הערבי. אתה צודק שצורך בפיתוח תשתית ובעשייה ובגידול ניכר בהשקעות במפעלים, במיוחד בכפרים וביישובים ערביים. אבל אתה התעלמת מהיחס המופרז של היהודים כלפי ערבים, כאשר פועלים ערבים שעבדו אצל יהודי במשך שנים באו בבוקר מסוים ורצחו אותו, ובכל זאת המשיכו לקחת עובדים ערבים. כל עוד תשתולל האינתיפאדה, המצב לא ישתפר, וזאת תדע ואל תבוא בתלונות אלינו. הפגנות וצעקות לא ישנו את המצב. הוא ישתנה רק בהפסקת האינתיפאדה, שפוגעת פגיעה רצינית בסקטור הערבי. אותנו זה לא יפחיד, אותנו זה לא ירתיע.

חבר הכנסת שאלו עמור, אני מעריך מאוד את התיאור שלך על האווירה בערי הפיתוח. זה לא חידוש. יודעים להעריך זאת, ואני מעריך מאוד מה שספרת, שפיתחת במגדל-העמק, ואתה התברכת במגדל-העמק, שעומד כראשה איש בעל שאר-רוח כמו הרב יצחק דוד גרוסמן, אשר ללא כל ספק משפיע השפעה גדולה מאוד על האווירה הזאת השוררת אצלכם במגדל-העמק. ואני מעריך מאוד את הפעולה המסוימת שהזכרת — הקמת המסעדה באולם גדול, שבה מקבלים אוכל ב-3 שקלים. חן-לך וחוץ-לך לרב גרוסמן, שבלי כל ספק יש לו יד בזה.

אני לא קובע שזה המצב לאמיתו בכל המקומות, אבל בהודמנות זו שאני עומד על במת הכנסת ומשיב על הדיון שהתקיים בנושא הזה, אני חייב לומר מה שהעלו לפני — לצערנו הגדול, נגע הסמים התרחב והתפשט וחדר במיוחד לעיירות הפיתוח. אבות של משפחות רבות, שנגועים בסמים, מבזבזים בתחילת החודש את מה שהם מקבלים כדי להשיג סמים. לא נשאר להם אחר-כך כסף כדי לספק לחם לילדים. אין ספק שיש ויש עוד ועוד גורמים למצוקה הקשה, אבל ראיתי צורך לכוון את הדברים מתוך ראייה זו, כפי שרואים את הדבר אלה שהקדישו זמן ובדקו את הנושא.

ידוע לך בוודאי, גברת שושנה ארבל-אלמוזלינו, שאני תומך בגישתך, שיש לעודד את המגור היצרני. תמכתי בהצעתך ובהצעת חבר הכנסת גל, ואני מקווה שזה יבוצע.

בהכירי את עבודתך הפרלמנטרית, חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, ובהעריכי את גישתך הממלכתית והחברתית — אני מקווה שהיא לפחות תקרא את הדברים האלה — אני שואל: איך את מתעלמת מהעובדה שהשנה עלו לארץ-ישראל 300,000 עולים? בדברי הביקורת שלך, שמתחת על הממשלה, שכחת על מה מדובר. מדובר בשנה שבה עלו 300,000 עולים.

אחזור על מה שאמרתי בפתח דברי: האם אפשר להצביע על מדינה במדינות העולם, מדינות שאין להן אותן בעיות ביטחוניות שיש לנו, שהיתה מסוגלת לפעול יותר מכפי שפעלה ממשלת ישראל, מכפי שהיא עשתה, מכפי שהיא עושה ומוכנה לעשות?

חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו, האם את, ואתן חבריך ממפלגת העבודה, לא חוששים שההסתה הזאת נגד הממשלה, שמועברת עליידי התקשורת לברית-המועצות, יוצרת את הפניקה בברית-המועצות ועוצרת את העלייה? למה לא תחשבו בהגיונות? למה לא תחשבו מה התוצאות של דברכם, כאשר אתם מנגחים את הממשלה?

אף שברוסיה המצב הכלכלי והמצב הביטחוני כה רציניים, הביקורת הבלתי מבוקרת שלכם לא תורמת אלא רק מזיקה. אני לא שולל את מה שנעשה לבלימת האבטלה, אם באמצעות הגברת עבודה יזומה אם באמצעות עבודות ציבוריות. אבל אנא, אל תערכו את מרידותכם על מצבכם עקב הימצאותכם באופוזיציה ואל תצאו בהסתערות בלתי מבוקרת. אני יכול להבטיח לכם, שלהערות הענייניות תהיה התייחסות רצינית.

אחרי ששמעתי שמשדר התעשייה והמסחר אישר 557 בקשות למפעלים, שייצרו יותר מ-22,000 מקומות עבודה, מצאתי בזה עידוד. אין ספק שאם תתרומו קצת תבינו שהדבר הזה לא הושג עליידי לחיצה על כפתור, ולא יושג עליידי לחיצה על כפתור. זה ייקח זמן, אבל פעלנו בעניין זה ואנחנו מקווים שיהיה פתרון, ובהקדם.

בכל דברי הביקורת החריפים לא ציינת, חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, את העלייה, למרות יחסן האוהד והרגישות שלך לנושאים סוציאליים, לא זכיתי שתציני את קבלת הצעתי בממשלה — להעסיק מייד 40,000 מובטלים בהכשרה מקצועית פנים-מפעלית. למה לא הערכת כראוי — ויש לך יכולת להעריך — מה המשמעות של העסקת 40,000 מובטלים, ובמשך השנה יגיעו עד להעסקה של 120,000 מובטלים? למה לא הזכרת זאת? למה התעלמת מכך?

אני תמים דעים עמך, שאנחנו לא נאמנים למחויבות של "עניי עירך קודמים". עם כך אני תמים דעים. את ההגדרה הזאת הסברת יפה, אבל תלחצי לי אם אומר לך, לא כביקורת, שיש

— עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחזיר והולך); מצב האבטלה במדינה; העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום; מצב התעסוקה בירושלים —

ואני מעורר מאוד מהיחס ומהאמון אלי של ראש הממשלה, מר שמיר, שרשמית נושא בתפקיד השר, אבל מעשית הוא נתן לי את כל האפשרויות לתפקד במשרד. לאור זה אני נושא במלוא האחריות של התפקיד במשרד העבודה והרווחה.

חבר הכנסת יאיר צבן, זה מרגיע אותך? השאלה היא, האם אתה רוצה להיות רגוע? אבל אני בטוח שאתה לא רגוע, כי אתה לא רוצה להיות רגוע.

חבר הכנסת צבן, אתה צודק בהחלט בדברךך על השלכות האבטלה על הנשים. הן קורבנות האבטלה במשפחה, והן גם קורבן האבטלה בכלל. הנתונים שלך נכונים. כאן אני מוכרח להסכים אתך, שהם נכונים.

חבר הכנסת צבן התייחס לשנים 1970 — 1972. ואני רוצה לשאול את חבר הכנסת יאיר צבן: למה שכחת מה היה אז. בשנים 1970 — 1972? אז היתה המדינה בפריחה כלכלית וההתלהבות היתה גדולה. זה היה מייד אחרי מלחמת ששת הימים, ואז באו משקיעים לישראל. הם באו ונתנו למדינה סיוע־חוץ גדול מאוד לצורך צמיחה כלכלית והפקת תוצר גולמי. למה ומדוע אתה מתעלם ואתה רוצה להשוות עם השנים שלאחר מלחמת ששת הימים וההתלהבות הגדולה, שהיתה מוצדקת מאוד, והביאה לנו את מה שהביאה לנו לחיזוקנו? למה אתה מתעלם מזה? לעומת זאת, כעבור 20 שנה, ב־1991 — 1992, נאלצת המדינה לפעול בכוחות עצמה, ללא עזרה מקיפה של משקיעים מחוץ־לארץ, ולכן גם התוצר קטן יותר. צריך גם להזכיר, כי בשנת 1973 היתה מלחמת יום־הכיפורים במשך מחצית השנה, והיא שינתה לחלוטין את פני כלכלת המדינה, ומאז גדלו חובות החוץ וההשקעות ירדו. למה אתה מתעלם מזה? לא נכון ולא צודק שאיש רציני כמוך, ואתה מציג את עצמך כאיש רציני, מביא השוואה שאין לה כל מקום.

חבר הכנסת גדליה גל, נגעת בנושא חשוב מאוד מאוד — תשלום שכר מתחת לשכר המינימום, ניצול שגויב עם נבלה, כפי שאתה התבטאת. משרדנו מתרכז בפעולה יסודית, אבל כאן אני מוכרח להגיד: חובת ההסתדרות, התלונות רבות, בייחוד על ניצול חוסר הידע של העולים, הדברים אינם פשוטים כל כך. צדקת, חבר הכנסת גל, שעלינו לטפל בהיבט של העולים, שיקבלו את שכרם לאלתר. נכון, יש במשרדנו מחלקה המטפלת באכיפת החוק ותשלום שכר מינימום. ניתן לה כלים ושיניים. נשקול את הצעתך, חבר הכנסת גל, שהצטרפת לחבר הכנסת כ"ץ־עוז, להגדיל את הקנס עד 20,000 שקל. נבחן את הדרכים איך להכביד על אלה שעוברים על החוק.

הקשבתי לדו־שיח שלך, חבר הכנסת גל, עם חברת הכנסת ארבל־אלמולוני — אם ההסתדרות עושה מה שהיא צריכה לעשות. נכון, רשמית זה תפקיד משרד העבודה והרווחה, אבל ההסתדרות בימי הזוהר שלה פעלה והשיגה רבות בעירונותה ובמעורבותה, אף שפורמלית זה לא היה תפקידה.

אני מסכים עמך, חבר הכנסת גל, שבאפשרות החברה "כימיקלים לישראל" לתרום הרבה לבלית האבטלה, כי היא אומנם הגוף הגדול ביותר, המאורגן ביותר והמוכשר ביותר שיכול להביא לצמיחה, והכרחי להתגבר על העיכובים ועל הקשיים. אני רוצה להגיד לך, שזה נמצא לנגד עינינו, ואנחנו עושים את כל האמצעים כדי להתגבר על כל הקשיים.

חבר הכנסת כ"ץ־עוז, שמעתי יפה יפה את דברךך. יש לי, אישית, חולשה לשמירת ארכיב. אתה שמרת יפה על כל מה שפורסם — — —

ללא ספק, ייקחו לתשומת לב את הערתך על תיאום בין משרד התעשייה והמסחר לבין משרד האוצר בנושא המשקיעים.

חבר הכנסת עמור, אנחנו שוקדים על תיקונים ומגבלות במתן דמי אבטלה כאשר לא מוצא האמצעים, שהמובטל יקבל הצעות סבירות לתעסוקה. נושא רכיב השכר לעומת דמי האבטלה מהווה בעיה רצינית, שלא בקלות ניתן לפתור אותה. הכוונה בתוכניות היא הן לפתח עסקים קטנים והן לעודד הנהגת משמרת שנייה ומשמרת שלישית. כל זה לנגד עינינו, וכן ניתנת עדיפות לפתיחת מקומות עבודה בערי הפיתוח. כל זה לנגד עינינו, ואנחנו מקווים שאנחנו נתקדם.

חבר הכנסת שאול עמור, אנו ערים לשמירת האיזון בדאגתנו לתעסוקה לוותיקים כמו לעולים. אנחנו יודעים את רגישות הבעיה הזאת, בייחוד כמה שנוגע לחיילים המשוחררים.

חבר הכנסת הרב הלפרט, אתה צודק, משרד העבודה והרווחה מוכן לשלב 120,000 מובטלים בהכשרה מקצועית פנים־מפעלית, ומשרד החינוך מוכן לקלוט 6,600 מורים ואמנים במוסדות החינוך, והמשרד לענייני ירושלים סיכם עם האוצר על תוכנית מפורטת לקליטת עולים ורופאים, ובעצם כל התוכניות שמניתי סוכמו עם משרד האוצר. הכרחי לשקוד על כך שהתוכניות תבוצענה, וצדקת, חבר הכנסת הרב הלפרט, כשאמרת שהאבטלה היא הסיבה להאטת העלייה מרוסיה. אנחנו יודעים זאת. לכן הייתי מרגו כל כך כאשר שמעתי את הביקורת, הייתי אומר, הבלתי־מבוקרת של האופוזיציה, שלא הביאה בחשבון את ההרים של הביקורת הבלתי מבוססת שמתחו על הממשלה.

אתה צודק, הכרחי, הכרחי כאוויר לנשימה, לפשט את ההליכים הביורוקרטיים, שאתה הצבעת על כך שהם הגורמים המונעים משקיעים מלהשקיע בישראל. הדוגמה שציגת, חבר הכנסת הרב הלפרט, על המשקיע שהגיע למסקנה שעדיין אי־אפשר להשקיע בארץ־ישראל, היא דוגמה נכונה, ואני יודע דוגמאות רבות כאלה. ואנחנו ערים למה שיש צורך לעשות.

וכעת, חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אתה רוצה שאתייחס גם אליך, אעשה זאת. אתה הזכרת בנאומך את תוצאות הפגנות "הפנתרים", משום־מה שכחת את הרווח המעשי שאתה קיבלת מההפגנות האלה, ואתה נמצא בכנסת.

היו־ר ח' קופמן:
לא, הוא לא נמצא עכשיו בכנסת.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
עכשיו לא נמצא בכנסת. רבים לא נמצאים, אבל אני מקווה שהם יקראו את הדברים.

קשה לי להבין את התייחסותך להצעה של שילוב מובטלים בהכשרה מקצועית, האם התעניינת מה משמעות ההכשרה המקצועית? הייתי מציע לך, לפני שאתה עולה על במת הכנסת ואתה רוצה גם לפוצץ את הפצצות שלך, שאתה מפוצץ תמיד — תלמד לפחות את הבעיה, ואחר כך תמתח את הביקורת שלך.

חבר הכנסת יאיר צבן, אני רוצה להגיד גם לך: גם אם לא נעלם ממך, אולם מכיוון שאתה וגם אחרים המתייחסים אלי מתעלמים ממך שהמגבלה שלי לא לקבל את התואר "שר" לא שוללת ממני את כל האפשרויות לתפקד בתפקיד שר — ואני רוצה כאן להגיד: המגבלה היא מגבלה שאנחנו הגבלנו את עצמנו, אבל זה לא דבר שאנחנו נדרשנו להגביל את עצמנו.

חברת י"ב, ישיבה ש"א

— עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך): מצב האבטלה במדינה; העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום; מצב התעסוקה בירושלים —

שניתנו כדי לעודד מעבידים עלו הרבה מאוד לאוצר המדינה. לצערנו הגדול, לו היינו נותנים אחוז קטן הרבה יותר כדי למצוא מקומות תעסוקה — היינו מספקים הרבה יותר פתרונות מאשר אותן הטבות.

רכות נעשה עד כה בצמצום הכיורוקרטיה, וכמה שנעשה יש להוסיף.

חבר הכנסת בן-אליעזר, אחרון הנואמים, תיאר תיאור נכון ומרגש את משמעות היות אדם מובטל. התחזית שלך על 250,000 מובטלים, שאתה חזית אז, אולי אתה נתברכת לחזות בעלייה הזאת של 300,000 עולים — הגורם שהביא לעלייה הזאת.

עמיר פרץ (העבודה):

האם התשובה הזאת היא תשובה על כל ההצעות לסדר-היום?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

חבל מאוד, לפני שהתחילו לבקר את משרד העבודה והרווחה ואת הממשלה כולה לא טרחו אפילו לקרוא את התוכנית שהנחתי על שולחן הכנסת, ובה פתרונות לטווח קצר ולטווח ארוך, נוסף על פתרון לטווח המידי בתחום ההכשרה המקצועית הפנים-מפעלית, שביצועה יפחית באופן ניכר את ממדי האבטלה. צר לי על צרות-העין, שהתעלמו כליל מתוכניות שר התעשייה והמסחר ושר האוצר. האם הם לא היו זכאים למלה טובה על כך שהשנה נוספו 75,000 מקומות עבודה? רבותי, אי-אפשר להוציא את זה מהשרוול. וההיקף שווה לכל מקומות העבודה שנוצרו בארבע השנים הקודמות: השנה — 75,000 מקומות עבודה, כאשר בכל ארבע השנים שעברו לא הגיעו למספר כזה. האם זו מילתא זוטרתא?

אני נמנה עם אחרוני האחרונים שיבקרו את ההסתדרות, אבל האם השאלות לא נשאלות מעצמן? וגם אם נשאלו, וגם אם אמרתי זאת בדבריי, אני רוצה לסכם זאת עם הפניה הישירה להסתדרות: היכן ההסתדרות כאשר קבלני משנה לוקחים עובדים מהשטחים בלי רישיונות וזורקים את העובדים היהודים? היכן ההסתדרות בסיוע ובאכיפת חוק שכר מינימום, כאשר לא נשכחו ממני מערכות ההסתדרות כשרצתה לשמור על זכויות השכר של העובדים, וכאן אין קול ואין עונה? קל יותר לבקר את הממשלה מאשר לעשות את התפקיד אשר מוטל על ההסתדרות. אני מזכיר זאת בכל פעם, הזכרתי זאת גם בנאום הסיכום הזה.

אבל אני רוצה לחזור בסיכום ולשאל את ההסתדרות. אני זוכר את ההפגנות הסוערות של ההסתדרות למען עבודה עברית, וגם אז היו שכנים ערבים. האם אז היתה ההסתדרות אחראת? ואני מדבר במיוחד על 30,000 העובדים מהשטחים שעובדים בלי רישיונות, והעובדים הזרים המועסקים בחלק מהמפעלים שבבעלות חברת-העובדים, ועל זה זעקתנו. למה ומדוע?

כל הדוברים ממפלגת העבודה, ששפכו אש וגופרית על הממשלה, שכחו את הגורם ההסתדרותי, שבעבר נקרא מדינה בתוך מדינה. מה קרה? האם מוכן משהו לענות לי על זה?

לנוכח מורכבות בעיית האבטלה ופתרונותיה, קראתי ואני קורא לכל הרשויות הנוגעות בדבר-לפעול במשותף למציאת פתרונות רבים ומגוונים ככל שניתן, כדי למנוע החרפה נוספת בממדי האבטלה, שיש בה כדי לסכן את העלייה. נשכח כאן את העניין של קואליציה ואופוזיציה. הצעקות, הזעקות, הביקורת הבלתי מרוסנת, כשהן מגיעות לאחינו ברוסיה — אני חוזר ואומר, שזה מסכן את המשך העלייה.

היור' ח' קופמן:

צריך לשלוח לו ברכת החלמה. היתה לו תאונת דרכים.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אני שולח לו ברכת החלמה. אנחנו זקוקים לו כאן כדי להתווכח אתו.

שמעתי יפה את דברייך. מעניין מאוד איך אתה שמרת על כל מה שפורסם. אם אינני טועה, אתה מתחיל עוד מתקופת ממשלת האחדות הלאומית. אם כך, הכתובת היא כתובת אחרת לגמרי. אבל זה לא משנה. הקשבתי ורשמתי את הערותיך. אתה בוודאי יודע, שכל דבר ודבר מהדברים האמורים אינו ניתן לביצוע בלחיצת כפתור. אחרי שהממשלה קיימה שתי ישיבות, שדנו במיוחד בנושא האבטלה, הצעתי הצעה, ואני מקווה שהפרויקט הזה, גם יתר הפרויקטים — ולשם כך הוקמה ועדה מיוחדת, שתעקוב אחרי זה — הם יביאו לשינויים משמעותיים.

אני יכול לומר לך, חבר הכנסת כ"ץ-עוז — השם ישלח לך רפואה שלמה — נושא העובדים הזרים בטיפולנו. יודע אתה בוודאי את התנגדותי הנמרצת מלכתחילה להביא עובדים זרים. אנו מטפלים ונטפל בזה ביתר שאת.

הגדרת נכון, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, את הדרכים למשוך משקיעים, שיהיה כדאי להם להשקיע אצלנו, ולתת את ההטבות שניתנות, כמו, למשל, בפורטוגל וביוון. בלי כל ספק, אמרתי זאת כבר כמה פעמים ואני אומר זאת גם כאן. אם יש משהו אשר יכול למשוך משקיעים — צריכים לראות שזה יהיה כדאי להם. אמרתי בראשית דברי — אם שמעתם אותם: אם תרצה, תקרא אותם — מתוכניות סגן ראש הממשלה מר משה נסים תיווכחו ותראו, שהוא הולך לכיוון זה כדי לתת את האפשרות למשקיעי חוץ, שיביטו על השקעתם כהשקעה כדאית.

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, שמעת על התוכנית המעשית של שר החינוך לשילוב מורים מקרב העולים במספר די רציני. כאשר זה ישתלב, ברור שיוסיפו הרבה מאוד. זאת בעצם הצעתך, ואנחנו מבצעים אותה.

חבר הכנסת חיים קופמן, יושב-ראש הישיבה, ללא כל ספק, בעיית התעסוקה במדינת ישראל אינה בעיה הרלבנטית רק לאוכלוסיית העולים. בעיה זו היא נחלתם של חיילים משוחררים מצה"ל, של סטודנטים ובוגרי אוניברסיטאות ושל זוגות צעירים. אבל יהא ברור, אני יודע איזו מדינה בעולם — אני חוזר על זה פעם אחת ופעמיים כדי שזה יחדור לתודעתנו ונדע — אנחנו עומדים בפני תופעה של עלייתם של 300,000 עולים. אתה צודק שאין כאן מקום להטלת האשמות, כי תנועת העבודה גם היא לא תרמה למציאת הפתרונות; להיפך, סגירת מפעלים בשעה זו גרמה להכבדה. המפעלים נסגרו עליירי אלה, ולתנועת העבודה יש יד בזה.

חבר הכנסת קופמן, אנו מקבלים את הצעתך לעודד הכשרות בתחומים הטכנולוגיים השונים, בהם מקצועות המחשבים, אחזקה ותפעול ציוד אלקטרוני. אני רק יכול להגיד לך, שבעקבות הדברים שאמרת קיימתי אצלי במשרד ישיבה מיוחדת, איך וכיצד לכוון לאור הערתך, שהיתה במקומה.

לפנינו פרויקטים חיוניים חשובים מאוד. אנחנו שוקדים על הקמת עסקים קטנים.

חבר הכנסת קופמן, בוודאי ידוע לך על ההטבות במיסוי. ידוע ומקובל הדבר, כי הקטנת המס והורדת הריבית הן תנאי לצמיחה אמיתית. אבל הנושא הזה מסובך מאוד. ההטבות

— עת לתושייה בטרם פורענות (על מצב התעסוקה לעולים המחמיר והולך); מצב האבטלה במדינה; העסקת עולים בשכר עבודה מתחת למחיר המינימום; מצב התעסוקה בירושלים; הצעה לסדר-היום —

היו"ר ח' קופמן:
תודה רבה לסגן שר העבודה והרווחה הרב פרוש על הנאום המקיף. אני בטוח שבמשרדך אין אבטלה, עובדים קשה. בזה תם הדין בנושא האבטלה.

נושא העלייה הוא בנפשנו. זכינו, וברוך השם שזכינו, השם יביח אותנו ולעינינו, בדורנו זה, עלו השנה לארץ קודשנו 300,000 יהודים. ומהיכן? מרוסיה הסובייטית. מסך הברזל נפל, התמוטט, איננו עור, ויהודים זורמים לארץ-ישראל. למה לא נתלכד כולנו לקליטתם?

ז. הצעה לסדר-היום מצב התעסוקה בחיפה

מובטלים בשנה הבאה. לכן, על איזו עלייה אתה יכול לדבר? על איזו קליטת עלייה? אפשר להכפיל את המספר. ואני חייב לתקן את דבריי: בשנה האחרונה לא הגיעו 300,000 עולים, הגיעו 165,000. מול תחזית של 400,000. ואיני בטוח מה יקרה לעתיד לבוא.

תבוא ותאמר מה ההצעה, מה הפתרון. אני אומר לך בגילוי לב, כמי שישב בממשלה שש שנים: יש שלומיאליות מוחלטת מבחינתה של הממשלה, חוסר תבונה, אפילו על-פי התביעות שלך. הרי רצית דיון. כמה זמן עבר עד שקיימו את הדיון? הרי אתה עומד כאן, ואני מקשיב לך פה באולם המליאה, ומדבר כאילו היית אופוזיציה. אתה עצמך מצדיק את אלה שפונים אליך. מה תלין עלינו?

אני רוצה לומר לך דבר נוסף, כעובדה. מפעלי ההסתדרות שנסגרו אינם היחידים. התמוטטו תעשיות שלמות, התמוטטו מגזרים שלמים, בתנועה הקיבוצית, במושבים, כלי הברז שייכות מפלגתית. וההסתדרות היתה חלק מהם. אסור לשכוח את תקופת האינפלציה, שהגיעה ל-500%. היא גרמה למצב, שהיום אנחנו משלמים את מחירו.

אבל אני רוצה לגשת להצעות. הפתרונות שאתה מציע הם טובים, כפתרון מיידי. הלוואי שהממשלה תסכים ותיקן. עדיין אינני בטוח לגבי הביצוע. אבל באזור חיפה יש תוכנית מעשית שניתנת לביצוע, לא כפתרון חלקי או זמני ולא כפתרון של דחק, אלא כפתרון יסודי ובסיסי. שאני וחברים אחרים הכנו אותו, יחד עם המדען הראשי במשרד התעשייה והמסחר. יש לו תיק שלם, מוכן. על נכונות להשקיע 700 מיליון דולר בתעשייה הכימית והפטרוכימית, שזה לחם חוקה. התוכנית הזאת יכולה להעסיק במישרין ובעקיפין כ-10,000 איש, מהנדסים, טכנאים והנדסאים. הבקשה היחידה של המפעלים האלה — אם אלה המפעלים הפטרוכימיים, בתי-הזיקוק, "גדות", "פרוטרנס", "דור כימיקלים", "חיפה כימיקלים" — היתה שיתנו להם מעמד של אזור פיתוח ב'. הם מוכנים להשקיע, אבל הם דרשו שיתנו להם מעמד של אזור פיתוח ב'. מפני שהם קשורים בטבורם לבתי-זיקוק בצינור, הם אינם יכולים לעבור למקום אחר.

ובכן, יש הצעה, מעובדת, מפורטת, תיק שלם, ויש נכונות להשקיע 700 מיליון דולר. אינני מבין את ההיגיון, במצב התעסוקה הקיים, שאומרים למפעל "פניציה" שיעבור למקום אחר באזור פיתוח. זה כמו כבשת הרש. קיים מפעל, שיפנו אותו, יעבירו אותו למקום אחר. שם זה מותר ולגיטימי, כאשר חיפה משוועת למקומות עבודה. איזה היגיון יש בעניין הזה? אינני מבין את זה. תאמין לי.

ואתה מדבר אתי היום, בתשובה מפורטת ומנומקת, על כל מה שהועלה כאן. אני בא אליך ואומר לך, שדרוש מעשה, שצריכה להיות תוכנית חירום. לכן הצעתי הקונקרטית היא זו: יש מצב חירום. באזור הזה, כל האזור מתמוטט, זה התחיל עם "אתא", "סולתם", מספנות ישראל. מפעלים נסגרים בזה

היו"ר ח' קופמן:
אנו עובדים להצעה לסדר-היום מס' 6274, של חבר הכנסת משה שחל, בנושא: מצב התעסוקה בחיפה. בבקשה, חבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כששמעתי של חברי בחיפה ובצפון, חברי הכנסת שבח וייס, מיכה גולדמן וחגי מירום, ובשמי, אני בא לזעוק את זעקתן של חיפה והקריות על מצב התעסוקה — —

עדנה סולודר (העבודה):
למה לא בשמי גם כן?

משה שחל (העבודה):
סליחה, וחברת הכנסת עדנה סולודר — אני בא לזעוק על מצב התעסוקה של חיפה והקריות, עכו וכרמיאל, יוקנעם ונהרייה, על מציאות מתסכלת ומאימת של אלפים מבני הארץ ומבין העולים החדשים, שאזורי מגורים אלה התברכו בהם, ומאות, ואולי אלפים, שסכנת פיטורים מרחפת מעל ראשם. כ-30,000 מובטלים באזור, והפניות והבקשות לעשות משהו נשארו ללא מענה.

אדוני סגן שר העבודה והרווחה, אני נענה לאתגר שאתה הצגת כאן. אינני מדבר על בסיס של אופוזיציה מול קואליציה. אני אף רוצה לא רק להציג מצב, אלא גם להציע הצעות. כי הבעיה חמורה מאוד, המלל איננו פותר דבר, ויש צורך גם לעשות משהו. ונתבקשנו כולנו להביא את הדברים בשם אלה העוסקים כמלאכה בחיפה, אם זה מזכיר ההסתדרות במקום, אם זה ראש העיר, הגופים הכלכליים וכו'. כי מצבם של חיפה והאזור הוא כבי רע, כבר תקופה ממושכת, והדבר כרוך בסכנה אמיתית של חוסר יכולת להחזיק יישובים, כשחוט השדרה שלהם למעשה הולך ונשבר.

עברתי על העיתונים של הימים האחרונים, ואני יכול להביא כמה דברים שפורסמו לאחרונה: מפעל "ציקלון" בכרמיאל מפטר עשרות עובדים; "אסם" סוגר את המפעל ביוקנעם בגלל עודף ייצור; כ-1,300 איש עומדים בפני סכנת פיטורים ברפא"ל, הם מפורזים ביישובים רבים, והם למעשה מהווים תשתית שסביבה קולטים עלייה, אם אלה יפוטרו, היישובים האלה — אם אלה מצפורים, יישובים חדשים, יישובים מרוחקים — יקרסו תחתם. פרויקטים רבים אינם זזים, אינם נעשים.

אבל, אדוני סגן שר העבודה והרווחה, אני חייב לומר לך בגילוי הלב הגדול ביותר: זו הפעם הראשונה שאתה הצטרפת לממשלה עכשיו. הממשלה היא הכתובת שצריכה לתת פתרונות. ממשלה אינה אומרת: יצרנו 75,000 מקומות עבודה בגלל גידול טבעי שישנו, כאשר היא חייבת לראות שמדובר על עוד 50,000 שנשארו בלתי מועסקים השנה, וכאשר אנחנו צופים, על-פי סטטיסטיקה של הממשלה עצמה, 240,000

אחר זה ואין מושיע. והאזור הזה קלט עליה במספרים הגבוהים ביותר בארץ.

אפשר לפתור את הבעיה רק על-ידי מעשה מיוחד. תדרוש שייתנו לתעשיות האלה, לחקופה מוגבלת של שלוש שנים. מעמד של אזור פיתוח ב'. ותבואו לבעלי המפעלים האלה, הם מוכנים להשקיע. יש דברים שתלויים בכס, חברת החשמל הכינה בזמני תוכנית לבנות את בניין המשרדים הראשי שלה בחיפה. הוא היה צריך לקום מזמן. מדובר על 40,000 מ"ר. זו תעסוקה לעשרות ולמאות אנשים, זו אפשרות לפתח עיר. זו חברה ממשלתית, וכל ההחלטות קיימות, אבל זה תלוי בכס. לכן אל תגיד לי: איפה התשובה.

אני רוצה לסיים ולומר לך כך: היה איש יקר אחד, שאנחנו שנינו מכבדים את זכרו, פנחס ספיר, זיכרנו לברכה. האם הוא היה יושב כך בשקט במצב כמו המצב הנוכחי? ולכן, רבותי, אני אומר לכם עוד הפעם: אתם יושבים בממשלה, אבל אתם לא יודעים מהי המשמעות של שלטון, אתם לא יודעים מהי האחריות של שלטון. לא יכול להיות שיבואו שבוע אחרי שבוע, נקום אנחנו, ננאם נאומים, נזעק זעקה, ואין מעשה. אני הולך ומתרוצץ — תאמין לי, ליכוד ומערך, אין לי בעניין הזה חשכון — ומתחנן: בואו נעשה יחד כדי לפתור בעיה. ננסה — מה שעשה פנחס ספיר תמיד — לכנס את החוגים הכלכליים הקיימים, נשאל אותם מה דרוש להם כדי להכפיל את מספר המועסקים אצלם, ובתנאי שיבוא אדם אחד בשם הממשלה, שהוא מוסמך לחייב אותם. שלא ייווצר מצב, שאם שר התעשייה והמסחר אומר משהו, שר האוצר יגיד בדיוק ההפך, ואתה יודע את זה בדיוק כמוני.

לכן, אם מותר לי לתת לך עצה, באמת עצה של ידי: אין די בזה שתשכנע אותי וכאן ההליך יהיה מוכן ומסודר, ובוה עשינו את חובתנו — אני נאמתי, אתה ענית לי, ובוה נגמר ונשלם. תפקידך להתרע — אתה גם אולי בין היחידים שיכולים להרשות לעצמם, כי תלויים כך, הממשלה לא תהיה קיימת בלעדיך — לתת תשובה, כי מצב האבטלה יחריף, והיא הולכת וגוברת. אני אומר לך: גפרור אחד יכול להצית, ואיש לא יוכל לכבות. המחיר שידרש כדי לעשות זאת — אינני יודע מי יוכל לעזור.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שהכנסת תקיים דיון כדי למצוא דרכים לטפל בבעיה כאובה של אזור ששמו חיפה והקריות בקשר למצב התעסוקה, כי אני מזהיר, שהעניין פשוט עומד בפני פיצוץ.

היו"ר ח' קופמן:
תודה לחבר הכנסת משה שחל. אני מזמין את סגן שר העבודה והרווחה לענות.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ואתה, חבר הכנסת מר שחל, אני לא אתחיל לקרוא את התשובה שהכינוני לך, כשתיאיתי לעצמי מה תדבר על חיפה, עם המספרים; אולי אחר כך אגיד את זה. אבל אני רוצה להגיד לך: אם אתה רוצה דיון במליאת הכנסת, אני מסכים לך. מה שאתה רצית, מה שאתה הצעת, אני מקבל על עצמי. אבל אני מבקש שאתם תמצאו לי את התוכנית המוכנה אצלכם, ואני אומן את הגורמים אשר אני צריך לזמן ואראה לעקוב שהדבר הזה יבוצע.

עמיר פרץ (העבודה):
יפ, תשובה נהדרת.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
אני אשקוד על כך. אני יודע בדיוק מה המשמעות של חיפה: חיפה, כעיר גדולה שקלטה יותר מעיר אחרת בארץ. על דבר אחד יש להצטער: חיפה, אף שקלטה עליה גדולה כל כך, לצערנו הגדול לא הוסיפה באותו זמן מפעלים, ולצערנו הגדול יש גם מפעלים שנסגרו באותו זמן.

אני מבקש ממך שתראה להמציא לי את התוכניות, ואני מוכן לבוא לחיפה, יחד עם כל הצוותים הדרושים לדבר זה, להיות יום-יומיים, לדון בכל הנושאים האלה, ולראות איך אפשר לקדם את העניינים.

אני ער לנושאים האלה. קיימתי השבוע שיחה רצינית מאוד עם ראש הממשלה, ויש לי כל ההכוונות — מה יש לעשות ומה עלי לעשות. אני מוכן לעשות. זו התשובה המעשית.

אתה רוצה דיון במליאה? זה אולי רק יוסיף לעורר את דעת הקהל למצב, אבל אינני יודע מה תהיה התועלת. אני מוכן לקבל את הפנייה שלך ולקבל את הנושא ביר, ולשקוד עד אשר נמצא את הפתרונות.

אתה רוצה עוד לשמוע את המספרים?
עמיר פרץ (העבודה):
לא, אדוני, השעה מאוחרת ויש עוד נושאים רבים. חבר הכנסת שחל קיבל את דעתך. זאת תשובה יוצאת מן הכלל.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
אם אתה מסתפק בתשובתי — — —

משה שחל (העבודה):
— — —

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
חבר הכנסת שחל, אל תיתן לי קרדיט יותר משאני מבקש. אתה תיתן לי אפשרות של שבוע או שבועיים לראות מה הן הדרכים שאפשר ללכת בהן כדי למצוא את הפתרונות המתאימים עבור חיפה, באופן מיוחד עבור חיפה. אני מבקש ממך שאת הדיון שאתה רוצה לקיים, נקיים אחר כך.

משה שחל (העבודה):
אני מקבל את הצעתך ואמציא לך את התוכניות. אתה אמרת שלא אתן לך אשראי, אבל אני מוכן לתת לך אשראי, אעביר אליך את התוכניות, ועם זאת אני מציע להעביר את הצעה לוועדת העבודה והרווחה. אני מקבל את האתגר שאתה מעמיד, כי ממילא ועדת העבודה והרווחה התחילה לקיים דיון בנושא.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
אתה מעוניין בפתרון מעשי?

משה שחל (העבודה):
כן.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
מה נעשה אם אנחנו נזמן את כולם לוועדת העבודה והרווחה וירחיבו שם את הדיון? אני מוכן להעביר לוועדה ואני מוכן גם לפנות אליך שתקבל את דברי. אני אתך בנושא הזה.

משה שחל (העבודה):
שני הדברים.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
אני מלא הערכה לראש עיריית חיפה, ואני מלא הערכה

לא תהיה מובטלת. חבר הכנסת שחל מסכים. אני מעמיד זאת להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה

והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' קופמן:

ברוך מוחץ העברנו את הנושא לוועדה. זאת היתה הצבעה ידנית, ופה אחד הועבר הנושא לוועדה. אפילו לא היו צריכים להרים את היד כדי לאשר זאת.

לכל אלה הכואבים את המצב בחיפה. כתפקידי אני מוכן לעמוד לרשותכם.

משה שחל (העבודה):

תודה רבה. זה בסדר.

היו"ר ח' קופמן:

במשא-ומתן הזה לא ברור לכנסת מה קרה.

משה שחל (העבודה):

סגן השר אמר, שהוא מסכים שהנושא יועבר לוועדה.

היו"ר ח' קופמן:

סגן השר מציע להעביר לוועדה, והוועדה הזאת כנראה

ח. הצעת חוק הגנת השכר (תיקון — התיישנות), התשנ"א — 1991 *

(הצעת חבר הכנסת ע' פרץ)

נדמה לי שיש לך איזו קרבה גם לגורמים בהסתדרות. הם יכולים לעזור הרבה מאוד. הם היו עושים בנושא זה בעבר. לצערנו הרב, בזמן האחרון נחלשה ההסתדרות בעירנותה לנושאים אלה.

אנחנו, הממשלה החליטה להתנגד להצעה זו. אני מבקש ממך שאתה תיקח בחזרה את החוק שלך.

עמיר פרץ (העבודה):

לא. אדוני היושב-ראש, אפשר להעמיד להצבעה את הצעת החוק.

היו"ר ח' קופמן:

הייתי מציע לך באופן אישי לדחות זאת לשיקול נוסף, כי ההצעה הזאת תהרוס את הצמיחה הכלכלית. שמונה שנים, עשר שנים יכתבו במאזנים של פירמות, שאולי יש איזו תביעה שעומדת. איש לא יוכל לגשת — — —

עמיר פרץ (העבודה):

אני מציע שהחברים יגיעו לוועדה ויאמרו שם את דעתם. לצערי הרב, בשיחותי עם סגן השר — — —

היו"ר ח' קופמן:

טוב. אני מעמיד את הצעת החוק להצבעה, מס' 5.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 8

נגד — 1

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגנת השכר

(תיקון — התיישנות), התשנ"א — 1991,

לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה

נתקבלה.

היו"ר ח' קופמן:

שמונה בעד, שניים נגד — אני מצרף את קולי — ללא נמנעים, ההצעה תועבר לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ח' קופמן:

אנחנו עובדים להצעת חוק תתשמ"ג, הצעת חוק הגנת השכר (תיקון — התיישנות), התשנ"א — 1991, של חבר הכנסת עמיר פרץ. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, הצעתי באה לנסות וליצור מצב חדש בשוק העבודה במדינת ישראל. כפי שידוע לך, המצב שבו יש עלייה גדולה ובכל חודש מצטרפים אלפים רבים לשוק העבודה יוצר תחרות, שמתירה כמעט הכול. המעבידים מרשים לעצמם לעשות הכול, ומסתבר שאף שזה אחד הנושאים שבהם חוקקה כנסת ישראל חוק, שהוא כשוט שמאיים על מעבידים כדי שלא ינצלו את העובדים, המצב של היצע גדול של ידיים עובדות מביא לכך, שהמעבידים עובדים על החוק בנוגע להלנת השכר כמעט בכל מקום ומקום. מסתבר שהחוק מתיר לעובד לחבוע את מעבידו רק 60 יום טרוראקטיבית על העבירה, ורק 30 יום אחרי ביצוע העבירה. אני חושב שאדוני צריך לדעת, שעובד שמעו לחבוע את מעבידו מפוטר מייד, ולכן העובדים נמנעים מלהגיש תביעות כאלה.

אם ייווצר מצב, כפי שאני מציע בהצעת החוק שלי, שלפיו המעביד ידע שהזכות של העובד לחבוע נשמרת לו במשך כמה שנים, הוא יחשוב לעבור על החוק, ומצד שני — לעובד יש תלם יותר להגיש את תביעתו גם אם פוטר לאחר שלוש שנים.

זו, לדעתי, הצעה שתקל על אותם עולים חדשים שמוצלים, על אותם עובדים קשיי-יום, שעובדים בעיקר בשכר מינימום, ואני מקווה שהחוק יביא קצת יותר הגנה לעובדים במדינת ישראל. בימים שבהם האבטלה גדולה, מטבע הדברים, כוחו של העובד נחלש. לכן, כנסת ישראל צריכה לתת את דעתה על השאלה, כיצד היא יכולה להגן עליו. תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. כבוד סגן השר, בבקשה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת המכובד מר עמיר פרץ, אני מעריך מאוד את העירנות שלך. כולנו ערים לנושא הכאוב הזה, אבל הממשלה החליטה להתנגד לחוק הזה. ולמה? אתה בוודאי יודע, שגובה הפיצוי כיום הוא למעלה מ-500%, יותר מזה אי-אפשר לעשות.

ט. הצעות לסדר-היום העסקת ילדים בשווקים בתנאי ניצול בניגוד לחוק

שעובדים לאחר שהם יוצאים מבית-הספר, כדי לעזור בפרנסת המשפחה.

יש כאן כמה אספקטים שאני רוצה להעלות בפני כבוד סגן השר, דבר ראשון, במקרים רבים — וחוקתי את הדבר — ההורים אינם יודעים שהילדים הולכים לעבוד. כלומר, לו ידעו ההורים שהילדים הולכים לעבוד, ייתכן שההורים לא היו נותנים להם לעשות זאת. ייתכן שהאב היה הולך לטעון את הארגונים, ולא הילד. אבל הילדים, מתוך מצוקה, הולכים לעבוד בשוק בעבודות קשות בלי ידיעת ההורים. הדבר הזה עצמו יש בו משום סיכון לילד. קודם כול, יש סיכון בכך שהורים אינם יודעים היכן נמצא ילד בגיל הזה והיכן הוא מסתובב עד שעות מאוחרות.

יש סיכון בעבודה עצמה. ילד בגיל 10 או בגיל 11 אינו יכול לטעון ארגונים כאלה, אינו יכול לפרוק, הוא לא צריך לנסוע בחצות הלילה להביא סחורה מכל מיני מקומות, יש סיכון ממשי.

ודבר נוסף, יש עבירה על החוק ויש ניצול של הילדים האלה בשכר. אם יבוא משרד העבודה והרווחה ויגיד: רבותי, אין ברירה, יש מצוקה גדולה כל כך שילדים צריכים לעבוד, אם הוא יאמר כך — בבקשה, תקבעו כללים, תקבעו שכר, תקבעו מי נותן את ההיתר, תקבעו איך מפקחים על העניין הזה. אם משרד העבודה והרווחה יגיד: לא, אנחנו רוצים להחיל את החוק הקיים וילדים לא יעבדו — תפקחו על העניין הזה.

אני רוצה לסכם, אדוני סגן השר, יש מאות ואלפי ילדים שנמצאים בסיכון ממש, בגלל המצוקה הזאת ובגלל העבודה שהם עובדים. אותם מאות ואלפי ילדים מנוצלים על-ידי אנשים, שאינם מתביישים לנצל אותם ולהעביד אותם תמורת 2.5 שקלים ליום בעבודה קשה כל כך.

אני חושב שהנושא חמור, ואני ממליץ בפני הבית לדון בו.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאשר סיים חבר הכנסת יצחק לוי את דבריו הוא אמר, שמדובר במאות, אולי כאלפי ילדים בסיכון. חבר הכנסת יצחק לוי, אנחנו בסיכון, חברה שמאפשרת, שמתירה, שיוצרת נסיבות שבהן מאות ואולי אלפי ילדים יורדים לסכלות, היא חברה בסיכון.

אדוני סגן השר, מי יגול את הבושה הזאת? היא בושה שלנו, זאת לא בושה של הילד, לא בושה של הוריו, גם לא בושה של בעל הדוכן. זו בושה שלנו, הבושה המשותפת שלנו: הכלימה המשותפת שלנו, אדוני סגן השר.

מה בעצם קרה פה? אנחנו נתונים במצב קלסי של טרגדיה שבו הכול צודקים, רק הנסיבות הן נוראות והתוצאות איומות. חבר הכנסת שפט, אומר לך למה הכול צודקים, הפעולה נעשית מרצון על-ידי כל הגורמים. הילדים הולכים לשם בגיבוי הוריהם. ההורים הללו במצוקה של ממש והם נאלצים, בייסורים של הורים, לאפשר לילד בן השמונה לנסוע לקלקיליה בשעה 04:30 ולהביא את הארגונים בלי ביטוח ובלי בטיח. הילד עושה את זה כחלק מתחושת מחויבות, או לפחות

הי"ר ח' קופמן:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 6185, 6189, 6191, 6194 ו-6208, בנושא: העסקת ילדים בשווקים בתנאי ניצול בניגוד לחוק. ראשון המציעים — חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר העבודה והרווחה, הצעה זו הועלתה לפני שלושה שבועות. שמענו שלא הרגשת אז טוב כל כך. אני רוצה לאחל לך רפואה-שלמה, ולהביע שמחה על שחזרת לעבודתך ולתפקידך.

לפני כשלושה שבועות ראינו בתוכנית טלוויזיה הנקראת "בין הכיסאות" שני ילדים בני 10 או 11. שני הילדים האלה סיפרו מה הם עושים לאחר שהם יוצאים מבית-הספר. ובכן, זה תיאור המעשה: לאחר שהם יוצאים מבית-הספר מגיעים הילדים האלה לשוק-הכרמל, שם הם מועסקים על-ידי שני ירקנים, כל אחד מהילדים אצל ירקן אחר. הם עובדים בפריקה ובטעינה של טנדרים ומשאיות — ילדים, בני 10 ו-11 — סוחבים ארגונים מלאים, מחזירים ארגונים ירקים. העבודה היא עד שעה מאוחרת בלילה. אחד מהם אף אמר, שבעל הבית שלו לוקח אותו ב-24:00 או ב-01:00 להביא סחורה בשביל היום שלמחרת. הווי אומר, הם נוסעים משוק-הכרמל לקלקיליה כדי להביא סחורה, ולמחרת הילדים האלה הולכים לבית-הספר. וכך כל יום.

הילדים האלה הם בנים למשפחות עולים מובטלים. כאותה תוכנית הם סיפרו, שהם עושים את זה כדי שיהיה אוכל לשבת. כך הם הדברים. כאשר הם נשאלו כמה הם מקבלים, התשובה הייתה: 2.5 שקלים ליום; כלומר, הם עובדים כמה וכמה שעות. עובדים בעבודה מסוכנת, עובדים בעבודה קשה, ומשתכרים 2.5 שקלים ליום.

אדוני סגן השר, לפני שנתיים בדיוק, ב-15 בנובמבר 1989, העליתי הצעה דומה לסדר-היום. אז דיברתי על נושא אחר, דיברתי על העסקת ילדים בכל מיני מופעים. השר רוני מילוא, שמילא אז את תפקיד שר העבודה והרווחה, השיב לי כך — ואני קורא מתשובתו, לפני שנתיים: כדי לקבל אישור להעסקת ילד יש לפנות לוועדה המורכבת מנציג משרד החינוך והתרבות המשמש כיושב-ראש, מנציג משרד הפנים, מנציג מרכז השלטון המקומי וממפקחת עבודה המשמשת גם כמרכזת הוועדה, וכן מעובדת סוציאלית-פסיכולוגית. רק לאחר שהוועדה בודקת אם אכן ראוי לתת אישור וקובעת סייגים, ניתן אישור על-ידי מפקח על העבודה. כלומר, כדי לקבל היתר לעבודת ילדים יש צורך לעבור ועדה. לפי החוק אסור להעסיק ילדים קטנים, בודאי לא בגילם האלה, 10 ו-11. מי שרוצה להעסיק ילדים צריך ללכת ולבקש אישור מהוועדה הזאת, והוועדה מאשרת או לא מאשרת.

ובקטע אחר של תשובת השר מילוא נאמר כך: העסקת נערים מתחת לגיל 14 אינה תופעה בעלת היקף רב-ממדים — זה היה ב-1989 — ואנו עושים כל אשר ניתן כדי למנוע העסקתם שלא חקוק. אולי ב-1989 לא היתה התופעה רבת-ממדים, אולי אז היתה זו תופעה מצומצמת, אינני יודע. אם שר בא ואומר כך, חוקה עליו שהוא יודע מה שהוא אומר. אבל אין ספק, ואין חולק, שהיום זו תופעה רבת-ממדים, בגלל המצוקה. היום יש אולי עשרות, אולי מאות, אולי אלפי ילדים

הי"ר ח' קופמן:
תדגיש את זה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הוא נלחץ. הוא נחנק. הוא מאולץ לעשות את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

גם אז, אדוני היושב-ראש, לא הייתי מציע שהורה ישראלי ילדו כדי שיהיה מנוצל תמורת חצי שקל, גם לא לצורך החינוך.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לכן אמרתי לך, חבר הכנסת יצחק לוי, שאנחנו חברה בסיכון. לא רק הילדים האלה בסיכון. כולנו חשבו שהימים האלה חלפו. חשבנו שילדים מנקי אשפות ומנקי מחראות עברו מן העולם במאה ה-19. אנחנו חוזרו עכשיו 100 שנים אחורה.

לי אין תשובות, אדוני. אני יודע שיש חוק. חוק תעסוקת ילדים ובני נוער הוא חוק שאתה מחיל אותו במצב נורמלי. במצב שבו אתה יכול לכפות על משפחה ולומר לה: אין לכם זכות לשלוח את ילדכם הפרטי לעבודה משום שאנחנו, החברה, קבענו סטנדרטים. יש איזה כוח, איזה תוקף לחביעה שלנו מן ההורים הללו שלא ישלחו את הילד בן השמונה? מה, קליטת עלייה? ציונות? שום דבר לא עומד מול הילד הזה. אולי אתה תבוא ותנמק לי מה עושים כדי להציל את החברה הזאת שבסיכון. תודה רבה.

הי"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד צוקר. אני מזמין את חבר הכנסת גרשון שפט, בבקשה.

כבוד סגן השר, לא ידעתי שעבר עליך אירוע מסוים. הרבה איחולי החלמה ובריאות.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, אני מאחל לך בריאות.

הדברים היו דחופים מאוד מאוד לפני שבועיים. כשראינו כולנו את הכתבה הזאת.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הם יהיו דחופים בעוד חודשיים.

גרשון שפט (התחיה):

אני הזדעזעתי. לא רק זה, אלא אחרי הכתבה דיברתי ארוכות עם עורכת הכתבה על כל הדברים שלא היה אפשר לכלול בכתבה. אבל הביזיון של העסקת ילדים בני שבע, שמונה ו-11 — אני פשוט נדהם איך בכלל יכול לקרות דבר כזה. חלק מהילדים האלה לומדים בבית-ספר. חלק מהם לא לומדים בבית-ספר. לגבי חלקם אומרים שהם באים ללימודים ובורחים באמצע. בחלק מהמקרים ההורים יודעים ובחלק לא. מדובר בשוק היקנות, בשוק-הכרמל, בשכונת-התקווה. אבל התופעה קיימת גם בשוק הסיטוני בתל-אביב. כשאותו סיטונאי לוקח את הילד על המשאית, ומעמיס את הירקות בין השעות 20:00 ל-24:00, ליד קלקיליה, וחוזר חזרה לבסטה שלו ופורק אותם, אותו ילד בן שמונה או בן תשע צריך ללכת למחרת לבית-ספר — אני חושב שזאת בושה לנו.

אני עבדתי בעבודה הזאת, ואני יודע שזה לא קל. משאית אחרי משאית, בייחוד כשמדובר בילדים, זה לא קל. יכול להיות שיש בזה חינוך לעבודה. חינוך להרבה דברים, אבל לא לילדים

התוצאה היא תחושה של מחויבות כלפי ההורים שלו, שנתונים לעתים במצב של חרפת רעב.

חבר הכנסת שפט, אפילו בעל הדוכן איננו רשע מרושע. בעל הבסטה הזה איננו רשע. משום שיש דבר אחד שלא תיקח ממנו: אני מנתח את זה עכשיו עד לקצה האכסורדי. הוא נותן למשפחה הזאת עוד 300 שקל בחודש, 400 שקל בחודש.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

זה לא נכון.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת לוי, אל תפתור את המצב הזה בקלות. זה לא מצב של שחור-לבן, של רשעים וצדיקים.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

תדייק. זה לא מגיע ל-300 שקל. זה מגיע ל-60 שקל בחודש.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בסדר. אני מקבל את התיקון. הוא נותן למשפחה הזאת עוד כמה עשרות שקלים.

תראה איזה מצב נורא. התוצאה היא שהילד בן השמונה, בן ה-10, או בן ה-12, בחרפת שכר, ללא בוקר, ללא בית-ספר, בלי לענות על הסטנדרד המינימלי שאתה ואני מצפים מן החברה שלנו, עושה משהו כשביל ההורים שלו. החפרה נוראה לא כך, שההשפלה שהוא יורד אליה יש גם איזה שכר בצדה. זה כל מצב קל כל כך. ברור שהתוצאה היא ניצול והשפלה. מצב מחפיר. מי יגול את הבושה?

מאות הילדים הללו, אדוני סגן השר, אולי אלפי הילדים הללו, מחזירים אותנו למאה הקודמת. גם אז, בחלק מהמדינות זה כבר היה אסור. 1991, בישראל?

עכשיו אני רוצה לשאול אותך, סגן השר פרוש, האם לנו יש הזכות לקרוא להורים הללו ממוסקה, שהילדים שלהם יתדרדרו לסבלות? אני מפקפק מאוד. האם יש לי איזו זכות מוסרית לקרוא בשם הציונות למישהו לכבד את הילדים שלו יצטרכו השכם בבוקר, לפני הנץ החמה לנסוע לטול-כרם להביא פירות וירקות? הזכות הזאת קפעה או שהיא זכות חקפה? אני לא בטוח שהזכות המוסרית לא פקעה.

קליטת העלייה הזאת דחפה מאות ילדים לסבלות, דרדרה אותם לסבלות, לשכר שנע בין חצי שקל לבין 2.5 שקלים.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

2.5 שקלים ליום.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, יש גם נתונים על חצי שקל. ילד בן שמונה, אולי זו גם תרומתו, התשוואה של ילד בן שמונה לא עולה על חצי שקל. מה יכול ילד בן שמונה לעשות? וכולנו היינו ילדים בני שמונה. אדוני סגן השר, אני רוצה לראות משהו מאתנו שיחשוב שהנכד שלו או הילד שלו בגיל שמונה יסחוב את הארגזים האלה.

הי"ר ח' קופמן:

אם הוא יעשה את זה בחודשי החופש, שום אסון לא יקרה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה מצב רצוני אמיתי? זה מצב של בחירה כשהילד של צוקר או של קופמן עושים את זה כחלק מכף של החופש הגדול?

— שתזכה לבריאות טובה ולאריכות ימים. אני אחבוש את הכיפה, שכן רוצה אני לומר לך דברים אלה, אדוני סגן השר.

בספר יחזקאל, פרק ח', מובל הנביא עלידי מלאך ה', כאשר הוא אוזח בציצית ראשו, בין שמים לארץ, כדי שיוכל להיטיב ולראות במו עיניו את "תועבות גדלות אשר בתי־ישראל עושים". המסע הזה הוא מן הקל אל הכבד, כפי שמסופר שם. כל אימת שרואה המלאך את הזעזוע הנגרם לנביא בראותו את חטאי העם ופשעיו, מכינו זה נפשית לקראת רעה גדולה מכך באומרו: "עוד חשוב תראה תועבות גדלות מאלה". משפט חוזר זה הוא משפט מפתח מרכזי בנתיב ייסורים של הנביא, שבא לתאר את ההידרדרות המוסרית והקלקלה החברתית של עם ישראל באותה עת. המסע הנורא הזה בנתיב חטאי העם מסתכם בדברי המלאך האומר ליתזקאל: "הראית בן־אדם, הנקל לבית יהודה מעשות את התועבות אשר עשו פה, כי מלאו את הארץ חמס".

אדוני היושב־ראש, אדוני סגן השר, פתחתי בדברי הנביא יחזקאל, שכן לא מצאתי דבר כן, אמיתי ועמוק מזה, כדי לתאר את הזעזוע שעברתי למראה הילדים שנראו בטלוויזיה או למשמע דבריהם. שפלות גדולה ורפיסות מוסרית רבה מזו קשה לתאר, גם במדינה שבה מצויות רעות וקלקלות חברתיות קשות. צ'רלס דיקנס, שתיאר באורח קשה את ניצול הילדים בבריטניה בימים השחורים, שם כפי גיבורו, כפי שאנחנו זוכרים כולנו מימי נעורינו, הילד דייוויד קופרפילד, את המשפט: "זה עולם מטורף, מטורף כבית־משוגעים". הילדים שהופיעו בטלוויזיה ביום א' לפני כשבועיים לא אמרו את המשפט הזה, אך תוכן דבריהם העיד כי זה עולם מטורף, כי זו מדינה שדורשת תיקון, שאם לא כן — אנה אנו באים?

מי היה מאמין, כפי שאמרו חברי קודם לכן, כי בישראל של שנת 1992 ישמשו ילדים כמעט כעבדים, ששכרם כה נמוך ליום עבודה? שומו שמים, שכן, למרות קלקלות חברתיות קשות שעניינו ראות ואוזנינו שומעות חדשות לבקרים, לרעה כזאת לא ייחלנו, לא ציפינו, לא ציפינו ואסור לנו לעבור על כך לסדר־היום.

קשה לי להיות ציני בשעה כזאת, אך באין מוצא ובשל עומק הכאב והבושה שאני חש בגין ניצול הילדים הנורא הזה, הרני מבקש כי נלך גם אנו בעקבות המדיניות הנאורות ונבטל את העבדות, שהרי ממה שראינו, שמענו ולמדנו מפי העדויות, מדובר בעבדות בגרסה ישראלית. זה אינו ניצול גרידא, זה עושה, חמס, גזל ועבדות כאחד. בבריטניה ביטלו את העבדות ב־1833. כפי שלמדתי, בצרפת — ב־1848, בארצות־הברית — ב־1865, והגיעה העת שגם בישראל לא נתחיל אנו את העבדות בשנת 1991.

אם להידרש להיסטוריה, אדוני היושב־ראש, הרי בשנת 1833 נחקק בפרלמנט הבריטי "חוק בית־החרושת", שלפיו חל איסור על העסקת ילדים שגילם למטה מתשע, ויום עבודה של ילדים שגילם למטה מ־13 הועמד על תשע שעות, וכך לימדנו פרוסור רובינשטיין, באותה עת ממש, ואת זאת אני מבקש להדגיש כאן, עם חקיקת החוק, הוחלט על מינוי מיוחד של מפקחים לשם קיום החוק והשגחה על קיומו.

אדוני סגן השר, גם במדינת ישראל, כפי שאתה יודע, יש חוק עבודת הנוער. החוק הוא טוב וכרוך. בפרק השני שלו נאמר: "לא יועבד ילד שעדיין לא מלאו לו 15 שנה". ועוד יש בחוק הגדרות המתייחסות לעבודות המותרות והאסורות לילדים. יש בו התייחסות לשעות העבודה והמנוחה, ויש בו גם חלק הדין בכיצוד החוק ובעונשין. אבל אנו יודעים כי בחוקים

בני שבע־שמונה שצריכים לפרנס את המשפחה שלהם. והילדים האלה עוד גאים שהם מפרנסים את המשפחה. תזכרו שכאשר שואלים אותם: למה אתם עובדים? הם עונים: בבית המצב קשה, ואנחנו עושים הכול כדי לפרנס את המשפחה. אנחנו מפרנסי המשפחה.

כבר דיברו כאן על התשלום של 2.5 שקלים ליום. ואם הוא מקבל 5 שקלים ליום? יש ילדים שלא רואינו, הם פחדו לדבר על השכר שלהם. פן יפטרו אותם, יורקו אותם הביתה. יש ילדים שביקשו עוד כסף ונתנו להם מכות. אדוני סגן השר, ילד שביקש תוספת נתנו לו מכות.

בעלי הבסטות, יש מהם שגם הם התחילו בגיל שבע, שמונה, לעשות אותם דברים, והם יודעים מה עובר על אותו ילד. הם יודעים בדיוק, לכן, חבר הכנסת דדי צוקר, בעלי הבסטות יודעים בדיוק מה זה, ואני כן מאשים אותם.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

הם עצמם כשהיו ילדים עברו את זה.

גרשון שפט (התחיה):

זה מה שאמרתי. לילדים שלהם הם לא מרשים לבוא לשוק בכלל.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בעל הבסטה נותן 100 שקל לחדש. תגיד לי מאין 100 השקל האלה — ואני פוטר אותך.

גרשון שפט (התחיה):

לפני הילדים האלה מישוהו אחר עשה את העבודה. כשמישהו אחר עשה את העבודה, הוא לא קיבל 2.5 שקלים ליום.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הוא לא קיבל הרבה יותר.

גרשון שפט (התחיה):

זה לא נכון. גם פועלים ערבים מיש"ע שבאו לעבוד, לא עבדו כשביל 2.5 שקלים, ואתה יודע את זה. אלא מה? היתה להם פה הזדמנות.

כאן אני פונה לאדוני סגן השר, יש מה לעשות בעניין הזה. יש חוק במדינה, ואתה מופקד עליו. הייתי מצפה שעכשיו, אחרי ששמעת את הדברים הללו, משרדך יעשה הכול כדי לעקור את התופעה הזאת; שלא תהיה תופעה כזאת.

אני חושב שיש לנו מלוא הסמכות לגמור עם זה, כדי שלא יהיו מקרים כאלה בישראל, וכדי שלא יהיה מקרה שבו ילד צריך להביא לביתו את הפרנסה של 2.5 שקלים ליום. כשהזמינו את הילדים הללו לטלוויזיה הם אכלו ארוחה במזנון, ואמרו שזאת הארוחה הטובה ביותר שהם אכלו בשבועות האחרונים.

אני מבקש, אדוני סגן השר, שתעשה הכול כדי שמשרדך יעקור את התופעה, המביאה רק בושה למדינת ישראל.

היו"ר ח' קופמן:

תודה לחבר הכנסת שפט. אני רק רוצה להעיר, שאם הוא יעשה הכול, לא תהיה להם בכלל עבודה ולא תהיה פרנסה למשפחה, או לא תהיה הכנסה מסוימת.

חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן השר פרוש

אבל אין לשכוח גם את האורות. אני מספר מניסיוני, אני יושב-ראש ועדה לפרס יושב-ראש הכנסת למי שעזרו לעולים חדשים, עברתי על עשרות חקים, יש מעשים מופלאים של המון מתנדבים, שעובדים יומם ולילה, מוסדות ויחידים, ועושים דברים נהדרים.

אני מעיר לך זאת כי אמרת, שמלאה כל הארץ חסם. הבאת ציטטה מספר יחזקאל. אני חושב שצריך לראות את הכול בפרופורציה. צריך להתמודד עם כל עוול, אבל אל נפגע בעצמנו מעל ומעבר, כי בסך הכול אנחנו עושים מאמץ. כל העם הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני תורשה לי עוד הערה אחת לפני הדברים של כבוד סגן השר.

אם אנחנו נקרא לדבר הזה חריג ולא ניתן אל לבנו כאשר הטלוויזיה מצביעה על תופעה חברתית כזאת, נחטא לתפקידנו. כמו חבר הכנסת שפט, גם אני הלכתי וביררתי את העניין אצל המפיקה בטלוויזיה. ילדים אלה נוסעים עם המשאיות לכל אותם מקומות שבהם קונים את הירקות והפירות. לגיטימי ולשכס. הם מובלים כעבדים, מפחדים לומר מלה. ואין זו תופעה חריגה של שניים-שלושה ילדים, אם לא נאמר, כי מלאה כל הארץ חסם, אם תופעה כזאת מועלית לעינינו ואנו נחשה — אנחנו חוטאים לתפקידנו כנבחרי ציבור.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. בבקשה, כבוד סגן השר.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש, ולכל אלה שבירכו אותי. אני מודה להשם על חסדו, שאני יכול לעמוד כאן על במת הכנסת ולמלא את השליחות שהטילו עלי.

אני מודה לכל אלה שהציעו את ההצעה הזאת לסדר-היום. אני רוצה להגיד לכם: אלמלא הייתי צריך לענות, גם אני הייתי עם אלה שהיו מציעים את הנושא הזה לדיון.

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש, גם על ההערה שלך, שהייתה במקומה. יש לנו טבע כזה: כשאנחנו עומדים בפני איזו תופעה, אנחנו רואים כאילו התופעה הזאת התפרסה על כל חלל העולם. הבעיה כאובה מאוד, והיא מחמירה והולכת, היא מורכבת מאוד.

אני קשור בקנ התרבות "דגל ירושלים", המקיפה 22,000 תלמידים ומועדונים במקומות שונים בכל רחבי הארץ. מתוך דיווחים שאני קורא לא אחת אני רואה לפני את הבעיה, היכן היא, למה ומדוע. כמה וכמה דברים גרמו לכך.

ראשית, אל נשכח שיש 130,000 דורשי עבודה שאין להם עבודה. זה משפיע על המצב בבית, הילדים סובלים. כשהילדים סובלים, הם פוטנציאל למה שנעשה.

יש דבר נוסף. חבר הכנסת דוד צוקר אמר: איך אנחנו מביאים הנה עולים מרוסיה, שילדיהם ילכו לעבוד כך?

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הוא רוצה שה"פירענקים" יעברו.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
חבר הכנסת ביטון, אל תפריע לי.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני עוזר לך.

לא סגן, שכן, חוקים הם מלים וכוננות שיש להוציאן מן הכוח אל הפועל. האכיפה היא הדבר הנחוץ.

אם נרצה לכער את הנגע שבו צפינו כולנו בטלוויזיה באותו יום, עלינו לדאוג שהגופים המוסמכים יעשו לאכיפה מלאה ונחרצת של החוקים. יתכבדו נא, אדוני סגן השר, עובדי שירות התעסוקה ויצאו לתור את הארץ על מנת לבער את הנגע, ובסודם יתכבדו להכניס את המשטרה, ורק כאשר אותם פושעים — ואין לי מלה אחרת, ואני אחראי לכל מלה שאני אומר — כאשר אותם פושעים המנצלים את ילדי העולים, את ילדי ישראל, יבואו על עונשם, אז יבוער הנגע האיום הזה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אם אלה לא היו עולים, זה היה מעניין את מישהו?

ראובן ריבלין (הליכוד):

אם הייתי רואה, חבר הכנסת צ'רלי ביטון, דבר כזה בשוק מחנה-יהודה או כאחד השווקים בירושלים, או אם הייתי מסתובב והיה מובא לידיעתי שמציאות כזאת קורית באחד השווקים, בכל מקום ובמשך כל 52 שנות חיינו. שכן בני גיל אחד אנו ובני ירושלים כמעט במשך שני דורות, הייתי מקים קול זעקה גם אם לא היו אלה ילדי עולים אלא ילדי ישראל דור ראשון, דור שני, דור שמיני או דור אחד-עשר.

אני מוכרח לומר, שהבעיה אינה רק כתחום החוקים והאכיפה. הבעיה היא בעיקרה מוסרית. כפי שאמרת, צ'רלי, וגם על כך יש ליתן את הדעת. שכן רבה שהתפרקה מכל נכסיה המוסריים, יכולה להידרדר לשפל כזה. את העניין הציבורי הזה חייבים נבחרי העם להוביל.

אני מברך את חבר הכנסת יצחק לוי, שהפנה את תשומת לבי לנושא כדי להעלות הצעה לסדר-היום.

אדוני היושב-ראש, אנו כאן חברי הליכוד היחידים באולם כרגע. ואני רוצה לומר לך, שהליכוד עלה לשלטון בנושא את הדגל החברתי לצד הדגל הלאומי. מנחם בגין תמיד זכר, שאסור לליכוד ואסור ל"חרות" לזנוח את מקור הכוח הפוליטי — השכבות החלשות, עיירות הפיתוח, העמלים קשי-היום העובדים למען הבא אוכל למשפחותיהם. קליטת עלייה תוך שימת לב לחוסן חברתי הם צווים מצטברים, שבלעדיהם אין. ואנו המובילים כאן, יחד עם אותן מפלגות העוזרות לנו לקיים את השלטון, חייבים לזכור זאת.

אני מבקש לסיים באמירה זו. בספרות היהודית ובאגדה מתוארת תקופת הילדות כ"כליל של ורדים", והזיקנה — כ"כליל של קוצים". אני מקווה שבמדינת ישראל תינתן לילדים, לילדי ישראל, שכהבל פיהם מתקיים העולם, הזכות לילדות הוגנת ומאושרת, ברוח תיאורו של ביאליק בשירו "חלפה על פני", שבו הוא אומר: "אקומה אלכה לי אל הילדים המשחקים לתומם בשער, אבוא אתעבר בקהלם — — — וטהרתי מרוח פיהם ובנקיונם אחרך שפתי". תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. חבר הכנסת יאיר לוי איננו.

אני רוצה להתייחס לנושא. הנושא כאוב וכואב מאוד, ויש לעקור את התופעה מן השורש. אבל אינני מקבל את דבריו של ידידי היקר, חבר הכנסת ריבלין, שמלאה כל הארץ חסם. אני חושב שאנחנו בתקופת מבחן קשה מאוד, אבל עובדה היא שהעם היושב בציון קולט מאות אלפי עולים, וזה לא דבר קל. יש חריגות, ונכון שצריך לנקוט אמצעים כדי למנוע את החריגות האלה. אני משוכנע שסגן השר ידבר על זה וינקוט את הצעדים הדרושים כדי למנוע זאת.

מה הדברים שאנחנו עושים בכיוון זה, למרות האמצעים המצומצמים-מאוד שלנו. אנחנו רואים בזה את העדיפות הראשונה.

נכון, אדוני היושב-ראש, אי-אפשר לומר כאילו כל הילדים הם כאלה, אבל זו התחלה רצינית מאוד מאוד, ואנחנו צריכים לעצור אותה. טוב עשתה הטלוויזיה שהציגה את הנושא בציבור, כדי שנדע את המצב. אני, בכל אופן, מבטיח לכנסת בשם משרד העבודה והרווחה לא לנוח, לא לשקוט, עד אשר נסגור לחלוטין את הפרצה.

היו"ר ח' קופמן:

רשמנו לעצמנו את דבריו של השר פרוש. אני משוכנע שהוא יכצע זאת.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
צריך להצביע על דיון במליאה.

עדנה סולודר (העבודה):
הצעה אחרת.

היו"ר ח' קופמן:

רשות להצעה אחרת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אם את רוצה לנצל זכות פרלמנטרית, זה דבר אחר. אבל, בסופו של דבר, אני מבקש ממך לתמוך בדיון במליאה.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, קודם כול אני רוצה לאחל לסגן השר לב חזק לכל המצוקות שהוא צריך לאכול כל יום ולשרות אתן. אני מכירה גם את היחס המיוחד שלו לנושא. אבל תיתי להם לחברי הכנסת, ואני מבקשת להוריד את הצעתו של חבר הכנסת ראובן ריבלין פשוט עלימנת לנצל את הפוטנט הדידע שלנו. מי שהיה נזקק לתוכנית הטלוויזיה כדי להודיע למצב הזה — זה אומר דורשני.

אני מחזיקה ביד שורה של מכתבים, שהמועצה לשלום הילד מטפלת בהם. היא מטפלת בזה כבר מחדש יוני, סגן השר. היא פנתה אליי-ואל משרדך כבר לפני חצי שנה בבקשה לטפל בבעיה הזאת, וכבר לפני חצי שנה, בחודש יוני, נקבע סמנכ"ל מיוחד, אשר קולא, לטפל בנושא הזה. אם מה שראינו בטלוויזיה זאת התוצאה, זה אומר דורשני, זה לא "כיף" של החופש הגדול. יכול להיות שאתה, בעבודת ההכנה לקראת פרס יושב-ראש הכנסת, ראתה הרבה מאוד מתנדבים לטפל בקליטת העלייה, אבל בסך הכול אנחנו עדים לכשל אחרי כשל בקליטת העלייה, וילדים שהולכים לשוק כאשר ההורים שלהם משיגים את האוכל כנכירה בזבל בשוק, כימי שיש, או מעורפים שנורקים על-ידי הסוחרים — זה אומר דורשני. הכישלון הוא של כל אחד מהמשרדים לעניין הקליטה.

אני חושבת שאחריות היא של הממשלה. היא לא אחריות של משרד אחד. הממשלה כולה — במשרדים השונים חייבים להתנער בעניין הזה. לא יכול להיות שזו תהיה המציאות, שנופלת בסופו של דבר על כתפיהם של ילדים בני שמונה, שצריכים לחיות כמו עבדים במאה ה-20 במדינת ישראל בת ה-44 כמעט.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
גם לי יש הצעה אחרת.

היו"ר ח' קופמן:

אני אתן לך לרבר ללא התייחסות להצעה אחרת. תביא דברים יפים.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת ביטון, שמעת שהשר חזר עכשיו מבית החולים. למה אתה מפריע? הרי גם אתה ירושלמי.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

לצערנו הגדול, נגע הסמים הולך ומתפשט, במיוחד בשכבות העניות, מתפשט בערי הפיתוח, מתפשט במקומות רבים, ואני לא אחרג מהמסגרת אם אומר, שהנגע הזה חדר גם אל בני טובים. עדיין איננו עומדים על מלוא משמעותו של הנגע הזה. כפי שאמרתי כנאום הסיכום שלי, הנגע הזה גורם לכך, שגם אם ההורים מקבלים את דמי הביטוח הלאומי, דמי אבטלה או הבטחת הכנסה, מבזבזים את הכסף בתחילת החודש והבית נשאר ללא לחם. כשאין לחם לילדים יום, יומיים, שבוע, שבועיים, הם סובלים, ואחר כך הם הולכים לחפש איפה יוכלו לקבל את הלחם. המצב בנושא זה עגום ביותר.

אבל לא עכברא גנב, חורא גנב. אני רוצה שתבינו למה אני מתכוון. מאז התפשטו והתפרסו קבלני המשנה, הם הם אשר גורמים, הם הם אשר מושכים אותם בני נוער לעבוד אצלם כדי לנצל אותם בתשלום מזער, שנותן לקבלנים רווח נקי.

אני מקבל על עצמי, שמשרדנו ייקח למלוא תשומת הלב את ההצעות שהעלו חברי הכנסת. בטרם יקראו אני אענה. עוד לפני שהביאו את הנושא בטלוויזיה, במשרד שלנו הקימונו ועדה מיוחדת שמטפלת בנושא זה, ושירות התעסוקה הגדיל הרבה את הפיקוח בנושא זה. עד היום היה יותר פיקוח על העבודה במפעלי התעשייה. מעט מאוד עשינו למניעת השתלבות בני נוער בעבודה. עכשיו אנחנו ערים לתופעה ונמנע אותה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה תהיה מוכן, בתוך חודש מהיום, לכתוב לחמשת המציעים מה עשה המשרד שלכם?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אפילו בפחות מזה. למה? — כי שבועיים אנחנו עוסקים בזה. אנחנו ערים לזה. אינני יודע מי במדינה לא מזדעזע לראות את המצוה הזה. אנחנו יודעים מה המשמעות של הדבר. אבל זה לא רק משרד העבודה והרווחה. אנחנו צריכים כאן שיתוף פעולה של משרד החינוך, משרד החינוך הוא גורם רציני מאוד. הילדים האלה יושבים בבתי-הספר. אנחנו צריכים לעשות מעקב בבתי-הספר, בעיקר בכיתות ז' וז', לעקוב שהם לא ינשרו מבתי-הספר. זה מתחיל בנשייה מבתי-הספר. אין פיקוח על הנשייה בבתי-הספר. אנחנו ערים לכך.

אנחנו זקוקים גם לעזרת המשטרה. אנחנו נעשה זאת.

אני רוצה לומר, שאני מסכים לדיון מעל במת הכנסת. למה? מהטעם הפשוט. כדי להחזיר לתודעת הציבור ולגנות גינוי חריף את מי שמעז לקחת ילדים אלה מהלימודים ולהעסיק אותם. זו לא בעיה פשוטה.

אני מודה לכל אחד ואחד מכם שהעלה את הנושא. זה נושא רציני. זו רק התחלה. אנחנו יודעים את הבעיה, ובשבועיים אלה למדנו את הנושא. זה דבר רציני ביותר. אני לא אסכים להעביר את ההצעות לוועדה. אני מעדיף לקיים על כך בהקדם דיון במליאה.

אני רוצה שתדעו דבר אחד — אחד הדברים שאנחנו צריכים לבדוק אותם הוא נושא התעסוקה הפרטית. זה אחד המכשולים במישורים רבים, וגם במישור זה. בכל אופן, רבותי, אני מודה לכם מאוד על שהעליתם את הנושא. אני בעד קיום דיון, ואני מקווה שבהקדם האפשרי אביא בפני הכנסת

— הצעות לסדר-היום; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת; הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 2) —

על העסקת קטנים, ילדונים, דברים שקשה להאמין בכלל. אבל שוב מאוד מאוד, שאגב העברת ההצעות לסדר-היום האלה אל הוועדות, ננסה לראות שהתנועות האלה, שמטפלות בילדים, יוכלו לקבל מעמד של ממש, ונוכל לראות איך הן מתערבות בתוך ההליך לטובת הנערים שמוותרים בתעסוקה על-פי החוק.

היו"ר ח' קופמן:

תודה. חברי הכנסת, ההצעה היא: הנושאים יידונו במליאה, לא יועברו לדין בוועדה. חבר הכנסת צירלי ביטון, האם יש לך התנגדות לכך שנעביר בבת-אחת את כל ההצעות לדין במליאה?

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים): לא.

חגי מירום (העבודה):

לפחות הצעה אחת תעבירו לדין בוועדה, כדי שיהיה דיון נורמלי.

היו"ר ח' קופמן:

א-אפשר. תן למליאה להתמודד עם הנושא. זה נושא חשוב מבחינה ציבורית. אנחנו עוברים להצבעה. ההצעה היא שהנושא יידון במליאת הכנסת. זו הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום — 15

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' קופמן:

אני מקווה שנשיאות הכנסת תעלה את הנושא לדין בהודמנות ראשונה.

היתה צריכה לעלות עכשיו הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יאיר לוי. אבל קיבלתי בקשה ברגע האחרון לדחות את העלאת הנושא למועד אחר.

י. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום על שולחן הכנסת החלטות ועדת הכספים המאשרות הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 47), התשנ"ב—1991, וכן בצו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון), התשנ"ב—1991. תודה.

יא. הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 2), התשנ"ב—1991*

(קריאה ראשונה)

ראשונה. יש לי בקשה אליך, חבר הכנסת מיכה גולדמן. אני מקווה שתאזין לי. אני מציע שתעלה את הצעת החוק. אני רואה

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, אני ממש מופתע גם מהדברים של חברת הכנסת עדנה סולודר, וגם משל אחרים. אני מבקש להוריד את הצעתו של חבר הכנסת דוד צוקר מסדר-היום.

אדוני היושב-ראש, הנושא הועלה מסיבה אחת בלבד — כך אני מתרשם — לא מתוך או מחמת העניין, שיש ילדים או נערים שעובדים ולא הולכים לבתי-הספר ומנצלים אותם, אלא כל זמן שאלה ילדי עולים, זה מטריד ומציק. בזה לא מעוניינים ולא רוצים.

מדינת ישראל קיימת כבר 40 שנה. יש ילדים קטנים, נוער צעיר, חלמידים שצריכים להיות בבתי-ספר והולכים לעבוד קשה, לפעמים כדי לעזור בפרנסת הבית. אף פעם זה לא עניין שום חבר כנסת. רק היום, כאשר העולים מעורבים בעניין הזה, כולם מוועזעים מזה. גם חברת הכנסת עדנה סולודר לא אמרה דבר וחצי דבר על נערים בכלל, היא אמרה: "נערים עולים, ילדים עולים".

לא יעלה על הדעת, אדוני היושב-ראש, שאנחנו נעשה הפרדה מוחלטת. אני אומר לך, אם לא היתה עלייה, אדוני היושב-ראש, לא היה אכפת להם שיהיה פה שוק עבדים של ילדים מעדות המזרח.

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה לחבר הכנסת צירלי ביטון.

חגי מירום (העבודה):

גם אני רוצה להעלות הצעה אחרת.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה, אף שהוא לא נרשם לפנים משורת הדין, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אני מודה לך, אדוני, ראיתי שיש שעת רצון עכשיו. התופעות שדיברו עליהם כאן הן תופעות מזעזעות. ראינו אותן בעינינו בטלוויזיה. במדינת ישראל יש תנועת נוער הנקראת הנוער העובד והלומד, ויש עוד תנועת נוער אחת, הנקראת הנוער הלאומי העובד והלומד. שתי תנועות הנוער האלה עושות עבודת קודש, שתכליתה בעצם לאתר בני נוער שעובדים, למנוע ניצול, ולבוא במשא-ומתן עם המעסיקים שלהם כדי לראות שהם מקבלים את התנאים המינימליים. האירועים שראינו לא מדברים על נוער בכלל. מדברים

היו"ר ח' קופמן:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו

והמחיר של העוף הקפוא האמיר עד ל-10 שקלים לקילוגרם ויותר.

בהצעת החוק שלפנינו לא מגלים לנו בעצם מה היא תוספת המכסות של פטמים שמבקשים, לא מגלים מהו המצב כיום, לא אומרים לנו דבר. רק דבר אחד אומרים לנו, שרוצים לצרף יישובים נוספים, שאינם נכללים כיום בהגדרת "מרום הגליל".

חברי הכנסת, מובן שאינני מתנגד לצירוף יישובים נוספים להגדרת "מרום הגליל". השאלה היא, האם אין צורך לבדוק את ההשפעה של החוק הזה, שהתקבל לפני כמה שנים, אם אומנם יש בו תועלת או שהוא מזיק.

האם לא הגיע הזמן, חברי הכנסת, לבטל את מועצת הלול, את מועצת הפירות, את מועצת פרי ההדר, את מועצת החלב וכל שאר המועצות — אלה "החוקים הסובייטיים" שדיברתי עליהם. אנחנו נמצאים היום בעידן של פירוק המועצות, ובישראל ממשיכים הגופים המסורבלים והמיותרים הללו להפריע לניהול סביר ויעיל של אותם ענפי משק. במקום לנהל את המשק באמצעות מועצות ועל-ידי חוקים כמו חוק הגליל, צריך ניהול יעיל באמצעות כלכלה נכונה.

אני לא מתנגד דווקא לחוק הגליל. ודאי שאין לי, חלילה, דבר נגד בעלי משקים בגליל. אני, כמובן, גם בעד פיתוח יישובי הגליל וסיוע להם בכל דרך. הכוונה היא למושבים, לקיבוצים וליישובים אחרים. אבל השאלה המטרידה אותי, חבר הכנסת חגי מירום, היא: האומנם חוק כזה פועל לטובת אותם יישובים ולטובת הגליל?

יכול להיות שאני טועה, אבל יש לי הרגשה כבדה בעיניי. זהו, אני מעדיף להצביע בעד חוקים שאני מבין את ההשלכות שלהם ואשר נועדו לסייע בדרכים פשוטות ואפילו ברורות.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת מוחמד נפאע, בבקשה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קראתי בעיון את הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 2), ואני רוצה להגיד שאני מתנגד להצעת החוק, לתיקון הזה שבהצעת החוק, מסיבה אחת והיא: הכללת יישובי הגולן. בעיני, הגולן אינו חלק ממדינת ישראל. הגולן הוא חלק כבוש, כמו שאר השטחים הכבושים. למעשה, זאת הסיבה העיקרית להתנגדותי לחוק.

עדנה סולודר (העבודה):

אתה לא יודע שכבר יש חוק בעניין הגולן?

היו"ר ח' קופמן:

תודה רבה. אני מעמיד להצבעה את הצעת החוק. זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע

—	החוק לוועדה
—	נגד
—	נמנעים

היו"ר ח' קופמן:

הצעת החוק תועבר לדיון בוועדת הכספים.

שרק שלושה-ארבעה מתוך 17 הנואמים שביקשו להופיע בנושא זה נוכחים. אני חושב שיש לזה משמעות תקשורתית. מכל מקום, אני אצביע בעד.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו מוותרים על רשות הדיבור. אנחנו רוצים להעביר את הצעת החוק.

היו"ר ח' קופמן:

בסדר. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להביא בפני חברי הכנסת את הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 2), התשנ"ב—1991. החוק הזה בא להשלים את תיקון מס' 1 לחוק, הנוגע לאותם יישובים שבהם קיים המשק המשפחתי. הכוונה היא להשלים יישובים מן המשק הקיבוצי ואותם יישובים שנפגעו כתוצאה מכך שלא נכללו בחוק. אני מבקש מחברי הכנסת לאשר את הצעת החוק.

לגבי תיקונים שנתבקשתי לציין שיידרשו, נשלים אותם בוועדת הכלכלה בעת הכנת הצעת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר ח' קופמן:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגיע הזמן לשבור את העול הכבד של המשכנתאות, ההורס הרבה אנשים ומפרק הרבה משפחות.

חוק הגליל, חברי הכנסת, הוא אחד מאותם חוקים שאני מכנה אותם "חוקים סובייטיים", כלומר חוקים שכוונתם ליצור מציאות בהבליפה, או כאלה שמתכוונים ליצור כסף יש מאין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, האם "חוקים סובייטיים" — זה טוב או רע?

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

תשמע. כל המושגים שלכם בנויים על מועצות. תקשיבו.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, איפה למדת את זה? כמה פעמים היית שם?

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אפילו יותר ממספר הפעמים שהיית בפרס. תבחר מדינה, ואני אתייחס אליה.

אני מתייחס לאותם חוקים שכוונתם ליצור מציאות בהבליפה, או כאלה שמתכוונים ליצור כסף יש מאין. אבל כיום אנחנו רואים שאין יש מאין. באו והגדילו בחוק את המכסות לביצים למשקים בגליל. בכך גרמו לכאורה להגדלת הכנסותיהם של בעלי משקי הלול. אולם כולנו יודעים שהתגובה של מגדלים במשקים באזורי הארץ האחרים גרמה למעשה לאנדרולמוסיה בתחום זה, שהרי אי-אפשר להגדיל את הביקוש לביצים באמצעות חוק, גם אי-אפשר להגדיל מכסות למשקים בגליל שלא על חשבון משקים באזורים אחרים.

חברי הכנסת, לפני זמן-מה היינו עדים לתרגילים של מועצת הלול, שגרמו למחסור מלאכותי בכשר עוף קפוא.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

7 — החוק לוועדה

2 — נגד

1 — נמנעים

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגליל (תיקון

מס' 2), התשנ"ב — 1991, לוועדת הכלכלה

נתקבלה.

מיכה גולדמן (העבודה):
לא, ועדת הכלכלה.היו"ר ח' קופמן:
ועדת הכנסת תחליט.חגי מירום (העבודה):
אתה לא יכול.עדנה סולודר (העבודה):
זה כבר היה בוועדת הכלכלה.

היו"ר ח' קופמן:

סליחה. חשבתי שזה קשור בכסף. כנראה הצעת החוק
קשורה בהטבות. אני לא יכול להתבטא כיושב־ראש. כמחאה,
לפחות אשנה את צורת הצבעתי. ועדת הכספים היתה דנה
בנושא לגופו של עניין. יש אי־הבנה. נצביע מחדש. זו הצבעה
מס' 8.הצעת החוק עוברת לוועדת הכלכלה לשם הכנתה לקריאה
שנייה ולקריאה שלישית.
תם סדר־היום. הישיבה הבאה — מחר, יום ג', 24
בדצמבר 1991, בשעה 16:00. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:10.